

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

Ἡ ἀληθινὴ εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου βρίσκεται στὴν ἀγάπη τῶν ὁμοίων του.

Λ. ΤΟΛΣΤΟΪ

ΕΤΟΣ 17ον ΤΕΥΧΟΣ 91

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1972

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ» (Δραγατσανίου 6)

(Δευτέρα - Τετάρτη - Παρασκευή 10 - 12)

		Δρχ.
H. P. Blavatsky	Τὸ Κλειδὶ τῆς Θεοσοφίας, δδ. 60, δερ.	80
»	Στὴ χώρα τῶν Γαλάζιων Βουνῶν	20
Annie Besant	Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως δδ. 50, δερ.	70
»	Πρὸς τὴν Μύησιν	20
»	Μετενσάρκωση	10
»	Κάρμα	10
C. Leadbeater	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	10
Besant-Leadbeater	Ὁ Ἀστρικὸς Κόσμος	10
Ed Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	30
Th. Pascal	Ἡ θεοσοφία εἰς ολιγα κεφάλαια	10
J. van der Leeuw	Θεοὶ ἐν ἐξορίᾳ	10
C. Jinarajadasa	Ἀπόκρυφος ἐξέλιξις Ἀνθρωπότητος	100
N. Sri Ram	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα	30
»	Αἱ βαθυτεραι ὄψεις τῆς Ζωῆς	30
∴ ∴	Φῶς στην Ἀτραπό	15
Krishnamurti	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου (ἐκδ. 1966)	15
»	Τὸ Βασίλειον τῆς Εὐδαιμονίας (1926)	20
»	«Δελτιον Ἀστέρος» Τομ. 1931 - 34 ἕκαστος	30
»	Στοχασμοὶ πάνω στὴ Ζωὴ (Β' σειρά)	70
»	Ἐκπαίδευσι καὶ σημασία ζωῆς δδ. 45, δερ.	65
Ἀντ. Ἀδριανόπουλος	Ἀρχαῖοι Ἕλληνες Φιλόσοφοι	150
Κ. Κιτρινιάρης	Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς	40
Γεώργ. Μαλτέζος	Τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια	50
Κ. Μελισσαρόπουλος	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς δδ. 25, δερ.	40
»	Μελετήματα δδ. 50, δερ.	70
»	Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφία δδ. 60, δερ.	80
»	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας δδ. 50, δερ.	70
»	ΜΗΤΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) δερ.	70
»	Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρισναμοῦρτι δδ. 50, δερ.	70
»	Ὁ Κομήτης (Θέατρο ἰδεῶν)	30
»	«Ἀγνώστῳ Θεῷ»	10

«ΙΛΙΣΟΣ», Ἐπιλογὴ ἐτῶν 1956 - 58 καὶ 1959 - 61, ἑκάστη χρυσόδ. 90

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς ἐσωτερικοῦ τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ» 70

Περιοδικὸν «ΙΛΙΣΟΣ», Τόμοι 1960, 64, 65, 69, 70, χαρτόδ. δρχ. 60

Τόμος 1971 » » 70

Ἀποστείλατε τὸ ἀντίτιμον, διὰ νὰ τὰ λάβετε ταχυδρομικῶς.

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 12

ΙΛΙΣΟΣ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ

✷

1972

ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ ΕΤΟΣ

✷

Ν ΤΟ ΠΑΝ ✷ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ ΑΝΕΥ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΦΥΛΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΤΑΞΕΩΣ ΓΕΝΟΥΣ ΧΡΩΜΑΤΟΣ ✷ ΟΥΔΕΜ. ΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ✷ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΚΕΨΕΩΣ ΑΝΤΙ ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΒΙΑΣ

✷

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΥΛΗΣ
ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΛΙΣΟΣ - 17ΟΝ ΕΤΟΣ

Ἀγαπητοί μας φίλοι!

Μὲ τὴν ἐμπιστοσύνη καὶ τὴν ὑποστήριξί σας, κυκλοφοροῦμε τὸ πρῶτο τεῦχος τοῦ 17ου ἔτους.

Διὰ τὸ ἔτος 1972, τὸ 17ον ἔτος τοῦ περιοδικοῦ ΣΑΣ, ἔχομε ἀνάγκη ζωηροτέρας ὑποστηρίξεως, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τὴν κάλυψιν τῶν, ἐν τῷ μεταξύ, αὐξηθέντων ἐκδοτικῶν ἐξόδων, καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ τὴν περαιτέρω πρόοδο τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ», ποὺ ἀποτελεῖ τὸν σκοπὸ καὶ τὴν προσδοκία ὅλων μας.

Εἶσθε ἥσυχος ὅτι ἐκάματε ὅ,τι μπορούσατε γιὰ νὰ γνωρίσουν οἱ φίλοι σας τὸν «ΙΛΙΣΟ»; Καὶ ἐὰν ναί, ἔχετε τὴν δυνατότητα νὰ κάμετε κάτι καλύτερο ἀκόμη, διότι ὑπάρχουν πάρα πολλοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι θὰ εὕρισκαν τὴν πνευματικὴ ψυχαγωγία, ποὺ ἀπολαμβάνετε καὶ σεῖς.

«ΙΛΙΣΟΣ»

1972 — 17ον Ἔτος

Ἐτησία συνδρομὴ Δρχ. 70. — Ἐξωτερικοῦ Δολ. 3

Διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς: Κωστῆν Μελισσαρόπουλον

Ὁδὸς Δραγατσανίου 6, Ἀθῆναι (122)

Ο «ΙΛΙΣΟΣ» ΔΕΝ ΜΟΙΑΖΕΙ ΜΕ ΚΑΝΕΝΑ ΑΛΛΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Στέλλονται τεύχη - δείγματα παρελθόντων ἐτῶν ΔΩΡΕΑΝ

ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΑΝΑΡΡΗΣΕΩΣ

ΣΤΟΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΘΡΟΝΟ

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

Ὁ κάθε ἐθνικότητος προσκυνητής, πού ἀνηφορίζει τά στενά, βρώμικα καί πολυθόρυβα σοκάκια, πρίν φθάση στήν ἱστορική Πύλη, στό Φανάρι, δέν γίνεται νά μήν ἀνακαλέση στήν μνήμη του τήν ἱερή πορεία τοῦ εἰρηνιστῆ Πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ΄, πού διάβηκε τά ἴδια τοῦτα σοκάκια, ἐρχόμενος νά δώση τόν ἀσπασμό ἀγάπης στόν ἀδελφό του τῆς Ἀνατολῆς. Ὑπέρτατης ταπεινοφροσύνης παράδειγμα, βαρύς σταυρός τοῦ ἀρχηγοῦ, πού ἐπιθυμεῖ νά ἀντιζυγιάση τήν μεγάλη τῆς Ρώμης κληρονομία μέ τά πιεστικά αἰτήματα τῶν καιρῶν.

Ὅμως ὁ Ρωμηός, σάν διαβαίνει ἀπό τά ἴδια αὐτά σοκάκια, τά βουερά καί λασπωμένα, μέ τά μισογκρεμισμένα βυζαντινά τείχη ἐδῶ κι ἐκεῖ καί τά ἐρειπωμένα φαναριώτικα ἀρχοντικά, παράλληλα μέ τό ὅραμα αὐτό τῆς ἐπίσκεψης, στό Φανάρι, τοῦ Πάπα, συλλογίζεται τούς μακρούς αἰῶνες τῆς Δουλείας, αἰῶνες ἀναμονῆς καί ἐμπιστοσύνης, ὥσπου τό πλήρωμα τοῦ χρόνου ἔφερε τοῦτο τό καρπερό καλοκαίρι τῆς συγκομιδῆς, τό καλοκαίρι μέ τούς πλούσιους καρπούς τῶν ἔργων τοῦ Ἀθηναγόρα.

Ἤδη τόν Μάρτη τοῦ 1923, στόν ἐνθρονιστήριο λόγο του, σάν μητροπολίτης Κερκύρας, ὁ κατόπιν μέγας Ἀνακαινιστής, ἀλλά καί στυλοβάτης τῆς Ὀρθοδοξίας, πρόφερε τά τόσο τολμηρά γιά τήν ἐποχή καί τό πνεῦμα της ἀκόλουθα λογια: «Καί ἐπῆλθεν ἡ διαίρεσις τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐπῆλθον τά μεγάλα σχίσματα, οἱ ἀλληλοσπαραγμοί ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τήν ὁποίαν ὁ Χριστός ἠθέλησεν ἀδιαίρετον καί μίαν. Ἐπῆλθον γεγονότα καί ἀναστατώσεις καί σάλοι, καθ' οὕς ἡ Ἐκκλησία δέν ἠδυνήθη νά κρατήση τό ἔδαφος αὐτῆς... Φορεύς τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἀγάπης, ἡ Ἐκκλησία πολλάκις ἐλησμόνησε πάντα ταῦτα καί ἀνέλαβεν ἀγῶνας καί ὤξυνε πάθη καί ἀνώρυξε χάσματα καί παρώθησεν εἰς καταδιώξεις καί ἐσκανδάλισε τάς συνειδήσεις τῶν πιστῶν καί ἐπελάθετο τῶν πενήτων καί ἐγκατέλειψε τούς ἀσθενεῖς καί δέν ἐπεσκέφθη τούς ἐν φυλακῇ».

Μέ τό παράδειγμά του, ὁ νέος μητροπολίτης θά δείξη τήν στροφή, πού εἶναι ὑποχρεωμένη νά κάμη ἡ Ἐκκλησία πρός τά αἰτήματα καί τίς ἀνάγκες τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου, τήν προσφορά πού ὀφείλει ὁ κάθε ἱερωμένος πρός τόν πιστεύοντα, ἀλλά καί μή πιστεύοντα ἄνθρωπο. Ἀπό τίς στεῖρες θεολογικές συζητήσεις καί ἔριδες καί τούς νεκρούς ἐξωτερικούς τύπους, ὁ Ἀθηναγόρας ἐκλέγει τόν θετικό δρόμο τῆς ἀ ν α κ α ι ν ί σ ε ω ς καί τῆς ἑ ν ό τ η τ ο ς τῶν πιστῶν. Τό βασικό ἄρθρο τοῦ Πιστεύω Του, εἶναι μ ί α Ἐκκλησία, συμπαραστάτισα στόν ἀγῶνα τοῦ ἀνθρώπου, μία θεολογία προσαρμοσμένη στά προβλήματα καί στίς ἀνάγκες τῆς παρούσης στιγμῆς. Στίς σχέσεις ἀνάμεσα ἱερέα καί πιστοῦ, ὁ Ἀθηναγόρας θέλει τόν ἱερέα ὑπηρέτη τοῦ πιστοῦ καί ὄχι τόν πιστό «πελάτη» τοῦ ἱερέα.

Φθάνει στήν Κέρκυρα τόν Φεβρουάριο τοῦ 1923, μόλις λίγους μῆνες μετά τήν Μικρασιατική Καταστροφή. Χιλιάδες πρόσφυγες, ἄλλοι ἄστεγοι κι ἄλλοι ἀσθενεῖς, εἶναι ἐγκαταλειμμένοι στήν τύχη τους. Ἡ βοήθεια τῆς πολιτείας δέν ἐπαρκεῖ. Πάνω ἀπό δυό χρόνια ἔχει μείνει τό νησί δίχως μητροπολίτη. Ὁ Ἀθηναγόρας συγχρονίζει ἀμέσως τό ἐπισκοπικό του ἔργο πρός τίς ἀνάγκες τοῦ ποιμνίου Του, βοηθούμενος ἀπό τήν κερκυραϊκή κοινωνία, πού πρόθυμα τοῦ παραστέκει σέ κάθε ἔργο ἀλληλεγγύης. Γιά τούς ξερριζωμένους αὐτούς, πού ἔχουν πρόχειρα καταλύσει στά σχολεῖα καί τίς ἐκκλησίες, χτίζει μέ ταχύτατο ρυθμό σπίτια, κι ὅταν δέν φθάνουν κι αὐτά, τούς στέλνει στούς στρατῶνες τῆς πόλεως πού τοῦ παραχωρεῖ ὁ νομάρχης. Ἡ ἴδια ἡ μητρόπολι μεταβάλλεται σέ ἰατρεῖο γιά τήν περίθαλψι τῶν ἀσθενῶν. Μέ τή βοήθεια τῶν δραστηρίων γυναικῶν τῆς Κερκύρας ἱδρύει βρεφοκομεῖα καί παιδικούς σταθμούς, ἀκόμη καί γραφεῖο εὑρέσεως ἐργασίας. Ἡ μέριμνά Του ἐκδηλώνεται σέ δύο βασικούς τομεῖς: Στό παράδειγμα τῆς ἀλληλεγγύης πού ἀκολουθοῦν ἀμέσως οἱ Κερκυραῖοι χάρη στό ἰσχυρό πολιτιστικό τους ὑπόστρωμα καί στήν ὑπεύθυνη θέσι πού

λαμβάνει σὲ ζητήματα ποὺ ἀφοροῦν τὴν θρησκευτικὴ ἐλευθερία, τὸν ἀντισημιτισμό, τὴν εἰρήνη.

Στὴν Κέρκυρα διασαφηνίζεται ἡ οἰκουμενικὴ κλίσι τοῦ Ἀθηναγόρα καὶ ἡ ἀπέχθειά Του γιά τὸ ξηρὸ γράμμα τοῦ νόμου. Γιά τοὺς πρόσφυγες ποὺ πεινοῦν καταργεῖ τὸν κανόνα τῆς νηστείας. Ὅταν κάποιο ἐπεισόδιο δημιουργεῖται μὲ τοὺς Ἑβραίους ἀναλαμβάνει ὁ ἴδιος τὴν ὑπεράσπισί τους, πάει στό «Γκέττο» καὶ τοὺς ἐνθαρρύνει καὶ τοὺς παρηγορεῖ, καθιστᾶ τὴν ἀστυνομία ὑπεύθυνη γιά ὁποιανδήποτε πρᾶξι εἰς βάρος τους. Ἔκτοτε, ὁσάκις οἱ Ἑβραῖοι δὲν ἔχουν ραββῖνο, καταφεύγουν στὸν Ἀθηναγόρα γιά νά διευθετήση τά διοικητικά τους προβλήματα. Κάθε Σάββατο πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς τὸν ἐπισκέπτονται. Κάπου - κάπου τὸν δεξιώνονται στὴν λέσχη τους. Κι ἡ ἀναχώρησί Του ἀπὸ τὴν Κέρκυρα τοὺς λυπεῖ σχεδὸν ὅσο καὶ τοὺς Χριστιανούς.

Καὶ μὲ τοὺς Διαμαρτυρόμενους καὶ μὲ τοὺς Καθολικοὺς οἱ σχέσεις του εἶναι ἄριστες. Ἰδιαίτερα μὲ τοὺς Καθολικοὺς — πολλοὶ τὸν θυμοῦνται ἀκόμη νά κάμη τὸν ἀπογευματινὸ Του περίπατο συντροφιά μὲ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο τῶν Καθολικῶν, τὸν ἀείμνηστο Λεονάρδο Πρίντεζη, μὲ τὸν ὁποῖο τὸν συνέδεε στενὴ φιλία.

Σάν μητροπολίτης Κερκύρας λαμβάνει μέρος τὸ 1926, στὸ Ἑλσίνκι, στὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο τῆς νεοσύστατης τότε Χριστιανικῆς Ἑνώσεως Νέων (Y.M.C.A.), πρὸς τὴν ὁποία δυσπιστεῖ ἡ Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία γιατὶ τὴν θεωρεῖ σάν ὑποστηρίκτρια τοῦ Προτεσταντισμοῦ. Μέσῳ τῆς ὀργανώσεως αὐτῆς, στὴν ὁποία ἔχει προσχωρήσει ἀπὸ διάκος ἤδη, ὁ Ἀθηναγόρας κάμει τὴν γνωριμία Του μὲ τοὺς μεγάλους Ρώσους θρησκευτικοὺς στοχαστές: τὸν Μπουλγκάκωφ καὶ τὸν Μπερντιάγεφ.

Μιά ἄλλη προσπάθεια τοῦ Ἀθηναγόρα συμπίπτει — ἆραγε τυχαῖα; — μὲ τὴν μακρυνὴ ἱστορία τῆς Κέρκυρας: Τὸ 1969 ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, σ' ἕνα μήνυμά Του «πρὸς ἁπαξάπαντας τοὺς ἐπὶ Γῆς Χριστιανοὺς» ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα τῶν Δυτικῶν ἀδελφῶν, προτρέπει τοὺς θεολόγους «ν' ἀναζητήσουν καὶ νά ἐξεύρουν τρόπον συνεορτασμοῦ τοῦ Πάσχα». Ἀπὸ τὸν 16ο αἰῶνα, τὸ 1590 ἀκριβῶς, ἡ εἰρηνικὴ συμβίωσι Ὀρθοδόξων καὶ Λατίνων στὴν Κέρκυρα τοὺς ἐπιβάλλει νά συνεορτάζουν τὸ Πάσχα.

Δὲν γίνεται ὅμως ν' ἀποσιωπηθῆ ἕνα ἄλλο χαρακτηριστικὸ γεγονός, ποὺ μαρτυρεῖ γιά τὴν ἀφοσίωσι τοῦ καλοῦ ποιμένα στὸ ποίμνιό του. Ἦταν τὸ 1923 στὶς 31 Αὐγούστου. Ὁ Μουσολίνι, ἀγανακτισμένος γιά τὶς ἑλληνικὲς διεκδικήσεις γιά τά Δωδεκάνησα, στέλνει στά κερκυραϊκά ὕδατα μερικά πολεμικά νά βομβαρδίσουν τὸ κερκυραϊκὸ Φρούριο. Τὸ Φρούριο στεγάζει ἑπτά χιλιάδες Μικρασιᾶτες πρόσφυγες καὶ 350 ἄρρωστα Ἀρμενόπουλα. Ὁ νεαρὸς μητροπολίτης, χωρὶς νά εἰδοποιήση κανένα, πείθει κάποιον βαρκάρη νά τὸν μεταφέρη στὸ πολεμικὸ τοῦ ναυάρχου Σολάρι. «Ποιές εἶναι οἱ ἐπιθυμίες σας;» τὸν ρωτᾶ ὁ Σολάρι. «Δὲν ἦρθα νά σᾶς μιλήσω γιά τὶς ἐπιθυμίες μου, τοῦ ἀπαντᾶ κοφτά ὁ Ἀθηναγόρας, ἦρθα νά σᾶς ρωτήσω γιά ποιό λόγο τά βάλατε μὲ τά ἀθῶα γυναικόπαιδα. Ἂν ὁπωσδήποτε χρειάζεται κάποιο ἐξιλαστήριο θῦμα, ἰδοὺ ἐγὼ — ἐγὼ εἶμαι ὑπεύθυνος γιά τοὺς πιστούς μου». Τὸ θάρρος τοῦ μητροπολίτη ἀνάγκασε τὸν Σολάρι ν' ἀνακρούση πρύμνη.

Εἶναι ἀναμφισβήτητο πὼς ἡ ὀκτάχρονη παραμονή του στὴν Κέρκυρα, ἀνάμεσα σὲ μιά κοινωνία μὲ βαθειά ἀνθρωπιστικὴ παιδεία, σ' ἕνα τόπο ποὺ στέκεται ἀνάμεσα σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύσι καὶ ἰσορροπεῖ τὶς δυνάμεις καὶ τὶς ἀκρότητες τῶν δύο τούτων κόσμων, ἡ παραμονή Του στὴν Κέρκυρα ὑπῆρξε γιά τὸν Ἀθηναγόρα ἡ καλύτερη πνευματικὴ ἄσκησι γιά νά ὁδεύση πρὸς τὴν μεγάλη οἰκουμενικὴ πορεία. Ὅταν γνωρίσης τά τολμηρά κερκυραϊκά βήματα τοῦ Ἀθηναγόρα, ἡ μετέπειτα δρᾶσι Του δὲν σὲ ἐκπλήσσει, μοιάζει ἁπλῶς σάν φυσικὴ συνέπεια.

⁂

Ἀκολουθεῖ κατόπιν ἡ μακρά διακονία Του στὴν Ἀμερική. Κι ἐδῶ,

ὅπως δηλώνει ὁ ἴδιος στοὺς δημοσιογράφους, πρὶν ἀναχωρήση ἀπὸ τὴν Ἀθήνα γιὰ τὸν Νέο Κόσμο, ἔρχεται νὰ προσφέρη τὸν ἑαυτό Του σὰν κρίκο συνδετικὸ στὴν ἕνωσι τῆς Ὁμογενειας. Τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς τὸ ἀκροῶνται πρῶτα οἱ Ἕλληνες Χριστιανοὶ καὶ τὸ ἀκολουθοῦν κατόπιν καὶ οἱ Ὀρθόδοξοι τῶν ἄλλων ἐθνῶν. Ὥσπου φτάνει καὶ στοὺς Καθολικοὺς καὶ Διαμαρτυρομένους. Δημιουργοῦνται, ἀνάμεσα στοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ἀμερικῆς μὲ πρωτεργάτη τὸν Ἀθηναγόρα, σχέσεις καλῆς γειτονίας καὶ καμμιά φορά καὶ ἐγκάρδιοι δεσμοί. Διηγεῖται ὁ ἴδιος τὸ ἑξῆς γεγονός, ποὺ Τοῦ συνέβη, τὸ 1947, στὴν Βοστώνη. Γινόταν μιὰ συνεστίασι γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ εἶχε προσκληθῆ καὶ ὁ καθολικὸς Ἀρχιεπίσκοπος τῆς πόλεως, ὁ μετέπειτα καρδινάλιος Κούσιγκ. Σὰν συναντήθηκαν οἱ δύο ἱεράρχες, Καθολικὸς καὶ Ὀρθόδοξος, αὐθόρμητα ἔπεσαν στὴν ἀγκαλιὰ ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου. Ἕνας φωτογράφος ποὺ ἦταν παρὼν ἀπαθανάτισε τὴν σκηνή. Τὴν ἄλλη μέρα, ὅλες οἱ ἐφημερίδες τῆς Ἀμερικῆς παρουσίαζαν τὸν ἀσπασμὸ τῶν ἀρχηγῶν τῶν δύο δογμάτων μὲ τὴν ἐξήγησι: «Ὁ πρῶτος ἐναγκαλισμὸς Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως». Ὁ πανηγυρισμὸς ποὺ δόθηκε στὸ γεγονὸς αὐτὸ ἔπεισε, γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμη τὸν Ἀθηναγόρα, γιὰ τὴν ὀρθότητα τῶν τολμηρῶν οἰκουμενικῶν Του πρωτοβουλιῶν.

Κι ἔρχονται οἱ μεγάλες ὧρες τοῦ Φαναριοῦ. Ἔρχονται οἱ ὧρες ποὺ ὁ Ἀθηναγόρας μὲ βροντερὴ τὴ φωνή, σὰν νέα σάλπιγγα τῆς Ἱεριχώς, θὰ συντρίψη τὰ τείχη τῆς σχολαστικῆς θεολογίας.

Σὰν φτάνει στὴν Κωνσταντινούπολι, τὸν Γενάρη τοῦ 1949, ὁ νέος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης βρίσκει τὴν ψυχὴ τῆς Ὀρθοδοξίας διπλοκλειδωμένη μέσα στοὺς τάφους τοὺς βυζαντινούς. Την σοφία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας βρίσκει καταχωμένη στὰ ἱερὰ κιτάπια. Εἶναι σίγουρος ὅμως ὁ Ἀθηναγόρας πὼς χιλίων ἐτῶν πολιτισμος εἶναι δυνατώτερος ἀπὸ τὸν θάνατο. Καὶ καλεῖ τὸ Βυζάντιο — τὸ πνευματικὸ τώρα Βυζάντιο — νὰ λύση τὴν σιωπή του. Τὸ κήρυγμά Του ἀπ' τὸ Φανάρι κερδίζει ὁλόκληρη τὴν Οἰκουμένη.

Ὁ Ἀθηναγόρας θὰ εὐαγγελισθῆ ἐν πρώτοις, τὴν σύναξι ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων. Μετὰ τὴν Πρώτη Πανορθόδοξη Διάσκεψι, ποὺ συγκαλεῖται στὴν Ρόδο, τὸ 1961, γράφουν κατάπληκτοι οἱ ξένοι παρατηρηταί: «Διὰ πρώτην φοράν, μετὰ δέκα αἰῶνας, συνῆλθεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἡ Ὀρθοδοξία εἰς κοινὴν τράπεζαν».

Μὲ οἰκουμενικὲς προοπτικὲς ἱδρύει ὁ Ἀθηναγόρας στὸ προάστειο τῆς Γενεύης, τὸ Chambesy τὸ «Ὀρθόδοξον Κέντρον». Πιστεύει ὅμως πὼς τὸ κατ' ἐξοχὴν οἰκουμενικὸ κέντρο δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος, τὸν τηλαυγῆ αὐτὸν φάρο τῆς Ὀρθοδοξίας, ποὺ δὲν ἔπαψε οὔτε στὰ χρόνια τῆς Δουλείας τοῦ Γένους, νὰ πέμπῃ τὸ πνευματικό του φῶς στοὺς λαοὺς τῆς Βαλκανικῆς.

Ἐπειδὴ πιστεύει ὁ Ἀθηναγόρας πὼς τὸ μεγάλο σκάνδαλο τοῦ κόσμου τούτου εἶναι ἡ διαίρεσι τῶν Χριστιανῶν, θὰ ξεκινήση πρῶτος νὰ πάη νὰ συναντήση τοὺς ἀδελφούς του τῆς Ἀνατολῆς. Ἐπισκέπτεται πρῶτα τὰ τρία πρεσβυγενῆ Πατριαρχεῖα: Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων. Κατόπιν τὰ Πατριαρχεῖα τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν: Σερβίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας. Παντοῦ Χριστιανοὶ κι ἀλλόθρησκοι Τοῦ ἐπιφυλλάσσουν θερμὴ ὑποδοχή. Θερμότερη ἀπ' ὅλες εἶναι ἡ ὑποδοχὴ τῆς Βουλγαρίας, ὅπου δρᾶ ὁ σκληρὸς πυρήνας τοῦ κομμουνισμοῦ κι ὅπου ἔχει προηγηθῆ ἡ διαμαχη μὲ τὸ Κέντρο τῆς Ὀρθοδοξίας, ἐξ αἰτίας τοῦ αἰτήματος τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας. Παντοῦ στὶς χῶρες ποὺ ἐπισκέπτεται, ὁ Ἀθηναγόρας θυμίζει στοὺς Χριστιανοὺς τὶς εὐθύνες τους, ξυπνάει τὶς συνειδήσεις στὸ οἰκουμενικὸ καθῆκον τῆς Ὀρθοδοξίας, κάνει κατανοητὸ ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς χριστιανικῆς ἑνότητος συνδέεται μὲ τὸ γενικὸ πρόβλημα τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου, κηρύσσει τὴν ὑψηλὴ διακονία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἔχει ἐπιτακτικὴ ὑποχρέωσι νὰ προσφέρη στοὺς

λαοὺς τοὺς θησαυροὺς τῆς παραδόσεώς της.

Καὶ τὸ θαῦμα ἐπιτελεῖται.

Ἕνα ἀπομεσήμερο τοῦ 1967 φθάνει ἐσπευσμένα στὸ Φανάρι ἕνας ἀποκρισάριος τοῦ Πάπα. Κομίζει κάποιο μήνυμα γιά τὸν Ἀθηναγόρα. Ὁ Πατριάρχης τὸ παίρνει, τὸ διαβάζει ἐν σπουδῇ καὶ καθὼς προχωρεῖ στὴν ἀνάγνωσι γίνεται ὅλο καὶ ὠχρότερος. Ἔπειτα στρέφεται, βαθύτατα συγκινημένος, στὸν ἀπεσταλμένο τοῦ Πάπα: «Μά, διαβάζω καλά,» τὸν ρωτᾶ.

Λίγες μέρες ἀργότερα, μιά Τρίτη — σάν τὴν μέρα τῆς Ἁλώσεως— τὴν Τρίτη 25 Ἰουλίου 1967, στὶς 10 τὸ πρωΐ, ἕνα Μπόϊνγκ μὲ τὸν παπικὸ θυρεὸ καὶ μὲ τὴν προσωνυμία, «Ἅγιος Παῦλος» προσγειώνεται στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Βεσίλ - κιοΐ. Ὁ Πάπας Παῦλος ὁ ΣΤ´ κατεβαίνει ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνο. Ἕνας Πάπας, ἔπειτα ἀπὸ τόσους αἰῶνες χωρισμοῦ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ἔρχεται στὴν Κωνσταντινούπολι! Ὁ μέγας εἰρηνιστὴς Παῦλος ὁ ΣΤ´ ἔρχεται νά προετοιμάση, μαζὶ μὲ τὸν ἀδελφό Του τῆς Ἀνατολῆς, τὴν εἰρήνη τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας. Ὁ Πάπας, σύμφωνα μὲ τὸ πρωτόκολλο, χαιρετᾶ πρῶτα τὶς παρατεταγμένες Ἀρχές. Ἀλλά τὸ βλέμμα Του ἀναζητεῖ τὸ βλέμμα τοῦ Πατριάρχη, ποὺ περιμένει ἀνυπόμονα ἔξω ἀπὸ τὸν κύκλο τῶν ἐπισήμων. Ἀσπάζονται ἀλλήλους. Μιά πολυσήμαντη ἱστορικὴ πρᾶξι διαδραματίζεται γιά μιά φορά ἀκόμη στὴν Κωνσταντινούπολι.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἐκείνης Τρίτης, ὁ Πάπας θά γονατίση γιά νά προσευχηθῇ κάτω ἀπ' τοὺς θόλους τῆς Ἁγιά - Σοφιᾶς, στὴν ἴδια ἀκριβῶς θέσι ὅπου, πρὶν ἀπὸ ἐννεακόσια χρόνια, εἶχε καταθέσει ἡ Ρώμη τὴν βούλλα τοῦ ἀναθέματος.

Σὲ ὅσους θέλουν, γιά τὸ ἔργο Του, κάτι νά ποῦν ἢ κάτι νά γράψουν, καὶ Τὸν ρωτοῦν, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνηθίζει νά λέη: «Πρὸς τί ὅλ' αὐτά; Ἂν ἔχω κάμει κάτι γιά τοὺς ἀνθρώπους, αὐτὸ εἶναι γραμμένο στὶς καρδιές τους, ἐκεῖ ποὺ δὲν ὑπάρχει φόβος νά σβήση ποτέ. Γράψτε μονάχα: ὑπῆρξε ἕνας ἄνθρωπος ὀνόματι Ἀθηναγόρας. Ἔζησε σὲ γῆρας βαθύ. Ἀπὸ μόνος Του δὲν ἦταν τίποτα. Ἕνας κόκκος ἄμμου στὴν ἀπέραντη γῆ. Μόνο ποὺ ἀγάπησε βαθιά τὸν ἄνθρωπο».

Ἂς συμπληρώσουμε ἐμεῖς:

Κάποιος ὀνόματι Ἀθηναγόρας, ποὺ ὀλύμπιος πάτησε τὶς πύλες τοῦ Ἅδη κι ἀνάμεσα στοὺς τόσους θεοὺς — θεοὺς τῆς ἀγωνίας, τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηδενισμοῦ, τοῦ μίσους — ἀνάστησε τὸν μοναδικὸ θεὸ τῆς Εἰρήνης καὶ τῆς Ἀγάπης. Κάποιος, ὀνόματι Ἀθηναγόρας, ποὺ ἔμαθε τὸν κόσμο ν' ἀπαγγέλλη τοῦ τελώνη κι' ὄχι τοῦ φαρισαίου τὴν προσευχή. Ποὺ ἔδωκε ἕνα νόημα στὴν περιπέτεια τοῦ σύγχρονου τεχνοκράτη ἀνθρώπου. Πρωτοπόρος τῆς Ἀλήθειας, κήρυκας τῆς συγγνώμης, φύλακας τοῦ θησαυροῦ τῆς πίστεως, οἰκοδόμησε τὴν δόξα τῆς Ἐκκλησίας μας. Κάποιος Ἀθηναγόρας, που μετουσίωσε σὲ πνεῦμα τὸ αἷμα τῆς Ἁλώσεως. «Καθάπερ σίδηρος εἰς πῦρ ἐμπεσών, ὅλος γίνεται πῦρ, οὕτω καὶ αὐτὸς τῷ πυρὶ τῆς ἀγάπης ἀναφθείς, ὅλος γέγονεν ἀγάπη» (Χρυσόστομος).

ΜΑΡΙΑ Σ. ΘΕΟΧΑΡΗ

Ἡ ἀθανασία τῆς Ψυχῆς καὶ ἡ Μετενσάρκωσις

Ἀπὸ τὴν Μπαγκαβὰντ-Γκιτά (Κεφ. Β΄ 11-30)

Ἐσὺ λυπᾶσαι γιὰ ὅσα δὲν εἶναι ἄξια λύπης, καὶ λὲς σοφὰ λόγια. Ἀλλὰ οἱ σοφοὶ οὐδέποτε λυποῦνται, οὔτε γιὰ κείνους ποὺ πεθαίνουν, οὔτε γιὰ κείνους ποὺ ζοῦν.

Ἐγώ, ἐσύ, καὶ ὅλοι αὐτοὶ ἐδῶ οἱ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες λαῶν, δὲν ὑπῆρξε καιρὸς ποὺ δὲν ὑπήρχαμε, οὔτε θὰ ὑπάρξη καιρὸς ποὺ δὲν θὰ ὑπάρχωμε. Ὅλοι καὶ πάντοτε ὑπήρχαμε καὶ πάντοτε θὰ ὑπάρχωμε.

Ὅπως ἡ ψυχὴ παραμένει ἡ ἴδια στὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατὰ τὴν παιδικὴ ἡλικία καὶ κατὰ τὴ νεότητα, καὶ κατὰ τὰ γερατειά, ἔτσι καὶ μετὰ τὸν θάνατον ἄλλο σῶμα παίρνει. Ὥστε ὁ σοφὸς δὲν ταράσσεται οὔτε μὲ τὴ γέννηση, οὔτε μὲ τὴν καταστροφὴ τοῦ σώματος.

Ὅσα προξενοῦν στὶς αἰσθήσεις, ἄλλοτε ζέστη κι ἄλλοτε κρῦο, ἄλλοτε χαρὰ κι' ἄλλοτε λύπη, ἔρχονται καὶ παρέρχονται. Γι' αὐτὸ εἶναι πρόσκαιρα. Νὰ ἐγκαρτερῆς σ' αὐτά. Ὅποιος ἀπ' αὐτὰ δὲν καταπονεῖται, ἀλλὰ μένει ὁ ἴδιος καὶ στὰ καλὰ καὶ στὰ κακὰ καὶ ἀδιάφορος, αὐτὸς εἶναι ἄξιος τῆς ἀθανασίας.

Στὰ μάταια δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια καὶ στὴν ἀλήθεια δὲν ὑπάρχει ματαιότης. Τὸ ψέμα δὲν γίνεται ἀλήθεια καὶ τὸ ἀνύπαρκτο δὲν γίνεται ὑπαρκτό. Ἔτσι λένε γι' αὐτὰ ἐκεῖνοι ποὺ τὰ γνωρίζουν.

Ἐκεῖνο ποὺ ζωογονεῖ τὸ κάθε τί, μάθε πὼς δὲν φθείρεται, κι αὐτὸ τὸ ἄφθαρτο κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ καταστρέψη. Μονάχα τὰ σώματα καταστρέφονται καὶ μόνον αὐτὰ μποροῦν νὰ πεθάνουν. Ἀλλὰ ἡ ψυχὴ εἶναι αἰώνια, ἄφθαρτη, ἄπειρη, ἀκατάλυτη, ἀπεριόριστη.

Ὅποιος νομίζει πὼς ἡ ψυχὴ μπορεῖ νὰ καταστρέψη ἢ νὰ καταστραφῆ, τίποτα δὲν γνωρίζει. Διότι ἡ ψυχὴ οὔτε καταστρέφει, οὔτε καταστρέφεται.

Ἡ ψυχὴ δὲν γεννιέται, οὔτε πεθαίνει, οὔτε μεταβάλλεται, διότι εἶναι ἄπλαστη. Ἀγέννητη, αἰώνια, ἄναρχη, ἀναλλοίωτη, δὲν καταστρέφεται, ὅταν τὸ σῶμα πεθαίνη.

Διότι ὅπως ὁ ἄνθρωπος πετάει τὰ παλιά του ροῦχα γιὰ νὰ

φορέση ἄλλα καινούργια, ἔτσι καὶ ψυχὴ ἐγκαταλείπει τὰ παλιὰ σώματα, γιὰ νὰ πάρη ἄλλα νεώτερα.

Τὴν ψυχὴ τὸ σπαθὶ δὲν τὴν κόβει, ἡ φωτιὰ δὲν τὴν καίει, τὸ νερὸ δὲν τὴν ὑγραίνει, ὁ ἀέρας δὲν τὴν ξεραίνει.

Ἀφοῦ, λοιπόν, ξέρεις πὼς ἡ ψυχὴ εἶναι ἀπρόσβλητη, ἀμετάβλητη, ἄναρχη, ἀόρατη, ἄφθαρτη, δὲν πρέπει νὰ λυπᾶσαι.

Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη εἶχες τὴν ἰδέα πὼς ἡ ψυχὴ γεννιέται καὶ πεθαίνει, πάλι καὶ τότε δὲν θἄπρεπε νὰ λυπᾶσαι.

Διότι ἐκείνου ποὺ γεννιέται, εἶναι βέβαιος ὁ θάνατος, καθὼς κι ἐκείνου ποὺ πεθαίνει ἡ γέννηση. Ὥστε δὲν πρέπει νὰ λυπᾶσαι γιὰ κάτι ποὺ εἶναι ἀναπόφευκτο.

Τὰ σώματα, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν ὕλη, πάλι στὴν ὕλη διαλύονται, ὁρατὰ μονάχα ἀνάμεσα στὴ γέννηση καὶ στὸν θάνατο. Πῶς, λοιπόν, μπορεῖς νὰ θρηνῆς γι' αὐτά;

Τὴν ἰδέα τῆς ψυχῆς ἄλλος τὴ δέχεται μ' ἀπορία, κι ἄλλος μὲ θαυμασμό. Ἄλλος ἐκπλήσσεται ποὺ ἀκούει γι' αὐτήν, κι ἄλλος, ἀκούγοντας, τίποτα δὲν νιώθει.

Αὐτὴ ἡ ψυχή, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ καταστραφῆ καὶ ποὺ εἶναι αἰώνια, ὑπάρχει σὲ ὅλα τὰ σώματα. Δὲν μπορεῖς, λοιπόν, νὰ λυπᾶσαι γιὰ τὸν θάνατο τῶν σωμάτων.

Ὁ Νόμος τοῦ Κάρμα

ΚΩΣΤΗ Ν. ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀπὸ τὴν «Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφία»

Ἡ λέξη «Κάρμα» εἶναι σανσκριτικὴ καὶ σημαίνει «πράξη». Ἐπειδὴ ὅμως κάθε πράξη εἶναι ἀποτέλεσμα κάποιας αἰτίας τοῦ παρελθόντος καὶ συγχρόνως αἰτία ἄλλων πράξεων ποὺ θὰ ἐπακολουθήσουν στὸ μέλλον, ἡ λέξη Κάρμα πῆρε στὴν ἰνδικὴ φιλοσοφία τὴ σημασία τῆς σχέσεως τῆς αἰτίας πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα. Ἔτσι ὁ νόμος τοῦ Κάρμα εἶναι ὁ νόμος τῆς αἰτιότητος, τῆς ἀναπόφευκτης σχέσεως αἰτίας καὶ ἀποτελέσματος, τῆς δράσεως καὶ ἀντιδράσεως (διότι κάθε δράση προκαλεῖ ἀναγκαστικὰ ἀνάλογη ἀντίδραση), ὁ νόμος τῆς δικαιοσύνης καὶ ἰσορροπίας (διότι ὅπου ἡ ἰσορροπία διαταράσσεται, ἡ φύση τείνει νὰ ἀποκαταστήση τὴν ἰσορροπία ποὺ διαταράχθηκε).

Τὸ Κάρμα δὲν εἶναι συμβατικὸς φιλοσοφικὸς ὅρος. Εἶναι νόμος τῆς Φύσεως. Καὶ ὅπως πολλοὶ φυσικοὶ νόμοι δὲν μᾶς εἶναι ἀπολύτως γνωστοί—μερικοὶ μάλιστα μᾶς εἶναι ἀκόμη τελείως ἄγνωστοι—ἔτσι καὶ ὁ νόμος τοῦ Κάρμα δὲν μᾶς εἶναι γνωστὸς στὴν βαθύτερη οὐσία καὶ σημασία του. Ἔχει ἀρκετὰ παρεξηγηθῆ καὶ χρειάζεται προσεκτικὴ μελέτη γιὰ νὰ κατανοηθῆ σὲ ὅλες του τὶς συνέπειες.

Τὸν βασικὸ αὐτὸ φυσικὸ νόμο ποὺ ἡ ἰνδικὴ φιλοσοφία τὸν ὠνόμασε νόμο τοῦ Κάρμα, οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τὸν εἶχαν ὀνομάσει Εἱμαρμένη ἢ νόμο «τοῦ ἀντιπεπονθότος». Ἡ φιλοσοφία τῆς Δύσεως τὸν ὀνομάζει νόμο τῆς αἰτιότητος. Οἱ Μωαμεθανοὶ τὸν λένε κισμέτ. Μερικοὶ τὸν ὀνομάζουν τύχη ἢ πεπρωμένο. Ὅλες αὐτὲς οἱ λέξεις προσπαθοῦν νὰ ἐκφράσουν τὸν νόμο τοῦ Κάρμα, τὸν ὁποῖο θὰ προσπαθήσωμε νὰ ἀναπτύξωμε, ὅπως τὸν ἀντιλαμβάνεται ἡ θεοσοφικὴ ἄποψη.

Κατὰ τὶς θεοσοφικὲς διδασκαλίες τὸ Κάρμα δὲν ἀναφέρεται μόνον στὸ ἀνθρώπινο στάδιο τῆς ἐξελίξεως. Δὲν εἶναι ἀμοιβὴ ἢ τιμωρία, ποὺ ἐπιβάλ-

λεται ἀπὸ ἀνώτερα ὄντα στοὺς ἀνθρώπους, γιὰ νὰ τοὺς ἀναγκάσουν νὰ ἀκολουθήσουν τὸν ἠθικὸ νόμο. Εἶναι ὁ βασικὸς νόμος τῆς Ὑπάρξεως. Ὅπως ἡ ὕλη καὶ ἡ ἐνέργεια εἶναι ἀναπόσπαστα μεταξύ τους συνδεδεμένες, ἔτσι καὶ τὸ Κάρμα εἶναι συνυφασμένο μέ κάθε δράση καὶ μὲ κάθε ἐκδήλωση. Ἐπομένως μὲ κάθε ὕπαρξη.

Ὥστε τὸ Κάρμα δὲν ἀναφέρεται μόνον στὸν ἄνθρωπο, οὔτε ἐπιβάλλεται ἐξωτερικά, οὔτε ἔχει ἠθικολογικὴ ἔννοια ἀπονομῆς ἀμοιβῆς ἢ τιμωρίας. Εἶναι φυσικὸς νόμος, ποὺ λειτουργεῖ ἀναγκαστικά, αὐτόματα καὶ ἀπρόσωπα. Τὸ ἀποτέλεσμα κάθε πράξεως ἢ παραλείψεως — ποὺ εἶναι ἀρνητικὴ πράξη— ἔρχεται σὰν φυσικὴ καὶ ἀναπόφευκτη συνέπεια αὐτῆς τῆς ἴδιας τῆς πράξεως, καὶ δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ διαφορετικά.

Σὰν κλασσικὴ ἔκφραση τοῦ νόμου τοῦ Κάρμα ἀναφέρεται ἡ περικοπὴ ἀπὸ τὴν Ἐπιστολὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρός Γαλάτας : «Μὴ πλανᾶσθε. Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται. Ὃ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, ἐκεῖνο καὶ θερίσει». Ἂς προσέξωμε πόση ἀλήθεια καὶ πόση μεγαλοπρέπεια ἔχει αὐτὴ ἡ φράση ! Ἐ κ ε ῖ ν ο ποὺ θὰ σπείρωμε, ἐ κ ε ῖ ν ο θὰ θερίσωμε. Δὲν χωρεῖ προσωπικὴ ἐπιθυμία, εὐχή, παράκληση, ρουσφέτι. Δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ κάτι τί διαφορετικὸ Εἶναι ν ό μ ο ς, ἀπαράβατος φυσικὸς νόμος. Ἐ κ ε ῖ ν ο ποὺ θὰ σπαρῇ, ἐ κ ε ῖ ν ο καὶ θὰ θερισθῇ. Ἐξαρτᾶται ὅμως ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη θέληση τοῦ καθενὸς τὸ τὶ θὰ σπείρῃ. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ σημεῖο ποὺ πρέπει ἰδιαίτερα νὰ προσέξωμε στὴν ἐξέταση τοῦ νόμου τοῦ Κάρμα.

Εἶναι τὸ Κάρμα ἀπαράβατος φυσικὸς νόμος, ἀλλὰ νόμος ποὺ ἐμεῖς οἱ ἴδιοι τὸν κινοῦμε, ἐμεῖς προκαλοῦμε τὴ λειτουργία του. Ἡ Ἄννι Μπέζαντ δίνει τὸ ἑξῆς χαρακτηριστικὸ παράδειγμα. Τὸ κεραμίδι, μὲ τὸ σχῆμα ποὺ ἔχει, ὁ ἐργάτης τὸ ἔκανε. Μποροῦσε νὰ τοῦ δώσῃ ὅ,τι σχῆμα ἤθελε. Ἀλλ᾽ ἀφοῦ τὸ ἔπλασε ὅπως τὸ ἔπλασε, δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ τὸ ἀλλάξῃ. Ἔγινε σκληρὸ καὶ ἀλύγιστο. Ἔτσι εἶναι καὶ τὸ Κάρμα.

Ὁ ἐπιπόλαιος μελετητὴς πιθανὸν νὰ βγάλῃ τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ Κάρμα περιορίζει καὶ δεσμεύει τὸν ἄνθρωπο, ὅτι τὸν κάνει δοῦλο σ᾽ ἕνα ἀναπόφευκτο πεπρωμένο, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸς ὁ ἴδιος τὸ ἔχῃ δημιουργήσει. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι σωστό. Μὲ τὴ βαθειὰ κατανόηση τοῦ νόμου τοῦ Κάρμα ὁ μελετητὴς θὰ ἐξακριβώσῃ πὼς ὄχι μόνον δὲν εἶναι δοῦλος τοῦ πεπρωμένου καὶ τῶν περιστάσεων, ἀλλὰ τὸ ἀντίθετο, πὼς εἶναι κύριος καὶ ἐξουσιαστής τους.

Οἱ φυσικοὶ νόμοι στέκουν ἐμπόδιο στὴ δράση τοῦ ἀνθρώπου, ὅσο ὁ ἄνθρωπος δὲν τοὺς ξέρει. Ὅταν ὅμως τοὺς μελετήσῃ καὶ τοὺς κατανοήσῃ, τότε μπορεῖ νὰ τοὺς χρησιμοποιήσῃ καὶ νὰ τοὺς μεταβάλῃ σὲ ἀνεκτίμητους

βοηθούς. Ἡ ἐπιστήμη βασίζεται πάνω στὴ μελέτη τῶν φυσικῶν νόμων. Οἱ ἴδιοι συντελεσταί, κάτω ἀπὸ τὶς ἴδιος συνθῆκες, φέρνουν τὰ ἴδια ἀποτελέσματα. Κατανοώντας τοὺς φυσικοὺς νόμους, ἐλευθερωνόμαστε ἀπὸ τὴ δουλεία τῆς ἀγνοίας τους. Τὸ Κάρμα, σὰν φυσικὸς νόμος ποὺ εἶναι, περιορίζει τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ ὣς ἕνα σημεῖο. Ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ, κατανοώντας τὸν τρόπο τῆς λειτουργίας του, ὄχι βέβαια νὰ νικήση ἢ νὰ καταργήση τὸν νόμο τοῦ Κάρμα, ἀλλὰ νὰ χρησιμοποιήση τὴ γνώση τοῦ μηχανισμοῦ του γιὰ νὰ τροποποιήση τὰ ἀποτελέσματά του σύμφωνα μὲ τὴ δική του θέληση. Αὐτὸ δὲν εἶναι βέβαια εὔκολο, εἶναι ὅμως δυνατόν.

Πῶς εἶναι δυνατόν ;

Εἴπαμε ὅτι τὸ Κάρμα δὲν δημιουργεῖται ἀπὸ ἐξωτερικὴ ἐνέργεια πάνω στὸν ἄνθρωπο— σὰν ἀμοιβὴ ἢ τιμωρία—ἀλλ' ὅτι δημιουργεῖται ἐσωτερικά, ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἄνθρωπο ποὺ ὑφίσταται τὸ βάρος του. Εἶναι τὸ ἀναγκαῖο ἀποτέλεσμα τῶν πράξεων τοῦ παρελθόντος, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ αἰτία τῶν μελλοντικῶν ἀποτελεσμάτων. Ἀλλὰ οἱ πράξεις τοῦ παρελθόντος δὲν ἔχουν οὔτε ἀρχή, οὔτε τέλος. Παρελθὸν εἶναι οἱ πιὸ μακρινοὶ χρόνοι, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὸ δευτερόλεπτο, ποὺ μόλις τώρα πέρασε. Μὲ τὴν προσθήκη, λοιπόν, κάθε δευτερολέπτου ποὺ ζοῦμε, καὶ ἑπομένως μὲ τὴν προσθήκη νέου Κάρμα ποὺ προκαλεῖ τὸ κάθε δευτερόλεπτο τῆς ζωῆς μας, ἡ συνισταμένη τοῦ Κάρμα διαρκῶς μεταβάλλεται, διαρκῶς τροποποιεῖται.

Ἐφ' ὅσον βέβαια ἡ ζωὴ ποὺ τ ώ ρ α ζοῦμε— τὰ χρόνια, οἱ ἡμέρες, οἱ ὧρες καὶ τὰ δευτερόλεπτα—δὲν εἶναι οὐσιωδῶς διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν περασμένη μας ζωή, τὸ Κάρμα ποὺ δημιουργεῖται δὲν εἶναι οὐσιωδῶς διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ Κάρμα ποὺ ὑπάρχει, καὶ ἑπομένως τὸ Κάρμα αὐτὸ ἀποτελεῖ τὰ ὅρια τῆς ἐλευθέρας μας δράσεως.

Ἂν ὅμως ἡ ζωὴ ποὺ τ ώ ρ α ζοῦμε— ἡ σημερινή μας δράση— εἶναι οὐσιωδῶς διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν προηγούμενη, ἂν τὰ χρόνια, οἱ ἡμέρες, οἱ ὧρες καὶ τὰ δευτερόλεπτα, ποὺ τ ώ ρ α ζοῦμε, τὰ ζήσωμε ἐντατικὰ καὶ μὲ νοημοσύνη, ἂν τὰ ζήσωμε μὲ συνείδηση τῆς σοβαρότητος καὶ τῆς σημασίας τους, τότε δημιουργοῦμε νέα γεγονότα, προσθέτομε νέα στοιχεῖα, ὄγκους νέου Κάρμα, ποὺ μποροῦν ὄχι μόνον νὰ τροποποιήσουν τὸ Κάρμα ποὺ ὑπάρχει, ἀλλὰ καὶ οὐσιαστικὰ νὰ τὸ μεταβάλουν, ἀκόμη καὶ νὰ τὸ ἀνατρέψουν. Ὄχι σὲ ἀντίθεση μὲ τοὺς νόμους τοῦ Κάρμα, ἀλλὰ σὲ ἁρμονία μὲ αὐτούς.

Ὥστε τὸ Κάρμα μεταβάλλεται καὶ τροποποιεῖται στιγμὴ μὲ στιγμή. Ἀπὸ μᾶς τοὺς ἴδιους ἐξαρτᾶται νὰ τὸ μεταβάλωμε, ὄχι ἐξαφανίζοντας τὰ στοιχεῖα τοῦ παρελθόντος—διότι αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον—ἀλλὰ προσθέτοντας νέα στοιχεῖα, τέτοια

ποὺ νὰ ἐξουδετερώνουν τὰ ἀνεπιθύμητα στοιχεῖα τοῦ παρελθόντος. Ἑπομένως, ὄχι μόνον δὲν εἴμαστε δοῦλοι τοῦ πεπρωμένου καὶ τῶν περιστάσεων, ἀλλά—τὸ ἀντίθετο— μποροῦμε νὰ γίνωμε κύριοι τοῦ πεπρωμένου καὶ τῶν περιστάσεων. Ἀρκεῖ νὰ ζοῦμε ἔντονα καὶ μὲ νοημοσύνη, ἀκολουθώντας πάντοτε τὸν ἠθικὸ νόμο, ποὺ εἶναι ταυτόσημος μὲ τὸν φυσικὸ νόμο.

Τὸ Κάρμα εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν πράξεων καὶ ἐνεργειῶν τοῦ παρελθόντος. Οἱ πράξεις καὶ οἱ ἐνέργειες τοῦ παρόντος εἶναι ἡ αἰτία τῶν γεγονότων τοῦ μέλλοντος. Ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀποτελεῖται μόνον ἀπὸ τὸ φυσικὸ σῶμα του καὶ ἡ δράση του δὲν περιορίζεται μόνον στὸ φυσικὸ πεδίο. Ἐνεργεῖ συγχρόνως καὶ στὸ ἀστρικὸ πεδίο—σὰν ἐπιθυμία ἢ συναίσθημα—καὶ στὸ νοητικὸ πεδίο—σὰν σκέψη—. Καὶ ὅπως στὸ φυσικὸ πεδίο, ἔτσι καὶ στὰ λεπτότερα, ὁ ἄνθρωπος ἀντιμετωπίζει καὶ συγχρόνως δημιουργεῖ συνεχῶς Κάρμα. Ἔτσι τὸ Κάρμα διακρίνεται σὲ φυσικό, ἀστρικὸ καὶ νοητικό. Ἡ δράση στὸν φυσικὸ κόσμο δημιουργεῖ φυσικὸ Κάρμα, ποὺ ἐκδηλώνεται στὸ φυσικὸ πεδίο. Οἱ ἐπιθυμίες καὶ τὰ συναισθήματα δημιουργοῦν ἀστρικὸ Κάρμα, ποὺ ἐκδηλώνεται στὸν κόσμο τῶν συγκινήσεων, τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν συναισθημάτων. Οἱ σκέψεις δημιουργοῦν νοητικὸ Κάρμα, ποὺ ἐκδηλώνεται στὸν κόσμο τῶν σκέψεων.

Ἡ ἴδια πράξη μπορεῖ νὰ δημιουργήση διαφορετικῆς ἢ καὶ ἀντίθετης φύσεως Κάρμα στοὺς τρεῖς κόσμους τῆς ἐκδηλώσεως. Π. χ. μιὰ πράξη φιλανθρωπίας, που γίνεται ἀπὸ πραγματικὴ συμπόνια, θὰ προκαλέση καλὸ Κάρμα καὶ στὸν φυσικὸ καὶ στὸν ἀστρικὸ κόσμο. Ἡ ἴδια πράξη φιλανθρωπιας, ποὺ δὲν γίνεται ἀπὸ συμπόνια, ἀλλὰ γιὰ λόγους ἐπιδείξεως, θὰ προκαλέση εὐχάριστο Κάρμα στὸν φυσικὸ κόσμο καὶ δυσάρεστο στὸν ἀστρικό. Ἀντίθετα, μιὰ ἄρνηση γιὰ ὑλικὴ βοήθεια, ἐνῶ ὑπάρχει πραγματικὴ συμπόνια, θὰ προκαλέση κακὸ Κάρμα στὸ φυσικὸ πεδίο, ἀλλὰ καλὸ στὸ ἀστρικό. Μιὰ πράξη ὑλικῆς βοηθείας, ποὺ γίνεται ἀπὸ συμφεροντολογικὸ ὑπολογισμό, θὰ προκαλέση καλὸ Κάρμα στὸν φυσικὸ κόσμο (ἀφοῦ ἔγινε πράξη βοηθείας), ἀλλὰ δυσάρεστο Κάρμα στὸν νοητικὸ κόσμο (ἀφοῦ τὰ ἐλατήρια τῆς πράξεως ἦταν ὑπολογιστικῶς ἐγωϊστικά). Καὶ δυστυχῶς οἱ περισσότερες ἀπὸ τὶς πράξεις ποὺ νομίζονται ἀλτρουϊστικὲς ἢ φιλανθρωπικὲς ὀφείλονται σὲ ἐγωϊστικὰ ἐλατήρια, σὲ ἕνα καλὰ ὑπολογισμένο συμφέρον, εἴτε διαφημίσεως εἴτε στὸ ἀπώτερο συμφέρον τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς «βασιλείας τῶν οὐρανῶν», ἔστω καὶ ἂν αὐτὸ ὑπολογίζεται μόνον ὑποσυνείδητα. Ἀλλὰ ὁ νόμος τοῦ Κάρμα εἶναι ἀδυσώπητος. «Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται. Ὃ γὰρ ἐὰν σπείρῃ

ἄνθρωπος, ἐκεῖνο καὶ θερίσει». Ἔτσι ὁ νόμος τοῦ Κάρμα εἶναι πολὺ πιὸ σύνθετος καὶ πολύπλοκος ἀπὸ ὅσο τὸν φανταζόμαστε.

Ὁ Ζιναραγιαντάσα προσδιορίζει ὡς ἑξῆς τὰ καρμικὰ ἀποτελέσματα :

«Στὸ ἀστρικὸ πεδίο οἱ συμπάθειες δημιουργοῦν χαρὲς καὶ οἱ μνησικακίες γεννοῦν λύπες. Στὸ φυσικὸ πεδίο οἱ πράξεις βοηθείας φέρνουν παρηγοριὰ καὶ οἱ πράξεις βλάβης γεννοῦν πόνο. Γενικὰ οἱ πράξεις ἐξυπηρετήσεως δημιουργοῦν καλὸ περιβάλλον, ἐνῶ οἱ ἐπιβλαβεῖς πράξεις δημιουργοῦν κακὸ περιβάλλον. Οἱ ἐπιθυμίες γεννοῦν ἱκανότητες, οἱ σκέψεις χαρακτῆρα, οἱ ἐπιτυχίες ἐνθουσιασμό, ἡ πεῖρα σοφία. Οἱ δοκιμασίες δημιουργοῦν ἠθικὴ συνείδηση. Ἡ προθυμία γιὰ ὑπηρεσία γεννάει πνευματικότητα, ὁ ἐγωϊσμὸς ἐμπόδια».

Ξεχωρίσαμε τὸ Κάρμα σὲ φυσικό, ἀστρικὸ καὶ νοητικό. Διακρίνεται ἐπίσης σὲ ἀτομικὸ καὶ ὁμαδικό. Ἀτομικὸ εἶναι ἐκεῖνο ποὺ προκαλεῖται ἀπὸ ἕνα ἄτομο καὶ ἀντανακλάει πάνω σ' αὐτό. Ὁμαδικὸ εἶναι ἐκεῖνο που προκαλεῖται ἀπὸ τὸ σύνολο μιᾶς ὁμάδος ἀτόμων καὶ ἀντανακλάει πάνω σ' ὅλα τὰ μέλη αὐτῆς τῆς ὁμάδος. Ἔτσι ἔχομε καλὸ ἢ κακὸ Κάρμα μιᾶς ὁλόκληρης φυλῆς ἡ ἔθνους. Ἐπίσης ἔχομε Κάρμα τάξεως ἢ ἐπαγγέλματος ἢ ὀργανώσεως, κλπ.

Ἄλλη διάκριση τοῦ Κάρμα εἶναι σὲ «ὡριμασμένο, συσσωρευμένο καὶ δημιουργούμενο». Ὡριμασμένο λέγεται τὸ Κάρμα ποὺ ἔχει σχηματισθῆ στὸ παρελθὸν καὶ πρόκειται νὰ ἐκδηλωθῆ σ' αὐτὴ τὴν ἐνσάρκωση καὶ ποὺ θὰ πάρῃ τὴ μορφὴ τοῦ «πεπρωμένου» στὴ ζωὴ ἑνὸς ἀτόμου. Πραγματικὰ ὑπάρχουν γεγονότα στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν, ποὺ ἔχουν καθαρὴ τὴ σφραγῖδα τοῦ πεπρωμένου. Συσσωρευμένο Κάρμα εἶναι ἐκεῖνο ποὺ γιὰ τώρα ἔχει παραμερισθῆ καὶ θὰ ἐκδηλωθῆ σὲ μιὰν ἄλλη ἐνσάρκωση. Καὶ δημιουργούμενο Κάρμα εἶναι ἐκεῖνο ποὺ σχηματίζεται ὁλοένα καὶ ποὺ θὰ φέρη ἀργότερα τὰ ἀναπόφευκτα ἀποτελέσματά του, εἴτε σ' αὐτήν, εἴτε σὲ μιὰν ἄλλη ἐνσάρκωση.

Ἐπιμένομε στὴ δυνατότητα τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ Κάρμα, μὲ τὴν κατανόηση τῶν νόμων του καὶ μὲ ἐναρμόνιση τῆς διαγωγῆς του σύμφωνα μὲ τὰ διδάγματα ποὺ βγαίνουν ἀπ' αὐτὴ τὴ γνώση. Διότι τότε—μὲ μεγάλη βέβαια προσπάθεια— μπορεῖ ὄχι μόνον νὰ τροποποιήση τὸ Κάρμα του, ἀλλὰ καὶ τελείως νὰ τὸ μετατρέψη. Ἐκεῖνο ποὺ χρειάζεται γι' αὐτὸ εἶναι ἡ ἔντονη δράση στὴν κάθε στιγμὴ τοῦ παρόντος, μὲ νημοσύνη, ἐπίγνωση καὶ συναίσθηση τῶν εὐθυνῶν.

Ξέρομε ὅτι—σύμφωνα μὲ τὸν νόμο τοῦ Κάρμα—ἡ κάθε μας δράση προκαλεῖ ἀνάλογο ἀπο-

τέλεσμα. Ἑπομένως οἱ μεγάλες δράσεις προκαλοῦν μεγάλα ἀποτελέσματα. Ἂς ἔχωμε, λοιπόν, μεγάλες δράσεις. Ἂς ζοῦμε εἰλικρινά, συνειδητὰ καὶ ἔντονα. Ἀλλὰ ἡ δράση δὲν περιορίζεται μόνο στὸν ὑλικὸ κόσμο. Μεγαλύτερη ἴσως σημασία ἔχει ἡ συναισθηματικὴ καὶ νοητικὴ δράση μας στὸν ἀστρικὸ καὶ νοητικὸ κόσμο.Καὶ ἂν τὰ ἐμπόδια γιὰ τὴ φυσικὴ δράση εἶναι πολλὲς φορὲς ἀξεπέραστα, γιὰ τὴ συναισθηματικὴ καὶ νοητικὴ δράση εὐκολώτερα ξεπερνιοῦνται καὶ καταρρίπτονται. Ἀρκεῖ νὰ τὸ θέλωμε. Ἂν νιώσωμε καλὰ τὸν νόμο τοῦ Κάρμα, δὲν εἶναι πιὰ δυνατὸν νὰ ἀπελπιζώμαστε ἀπὸ τὶς φαινομενικὲς ἀποτυχίες. Ξέρομε ὅτι δὲν ὑπάρχει δράση χωρὶς ἀποτέλεσμα. Ἀδιάφορο ἂν τὸ ἀποτέλεσμα ἀργήση νὰ ἐκδηλωθῆ. Εἶναι βέβαιο ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἔλθη κάποτε, μὲ τὴ σταθερότητα τῶν φυσικῶν νόμων. Θὰ πραγματοποιηθῆ ὅταν φθάση τὸ «πλήρωμα τοῦ χρόνου». Ἔτσι ἐξηγοῦνται τὰ θαύματα ἐκεῖνα ποὺ ὀνομάζονται ἐ μ π ν ε ύ σ ε ι ς καὶ ἀποδίδονται στὴ «θεία χάρη». Εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα πολυχρόνων ἀγώνων, νοητικῆς ἐντάσεως καὶ ἁγνῆς ζωῆς. Μπορεῖ ἕνας ἐρευνητὴς ἐπίμονα νὰ προσπαθῆ νὰ νιώση μιὰν Ἀλήθεια καὶ συνεχῶς νὰ ἀποτυχαίνη. Δὲν ἔχει σημασία ἡ φαινομενικὴ ἀποτυχία. Τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἔλθη κάποτε σὰν «φώτιση, ἔμπνευση, ἔλλαμψη».

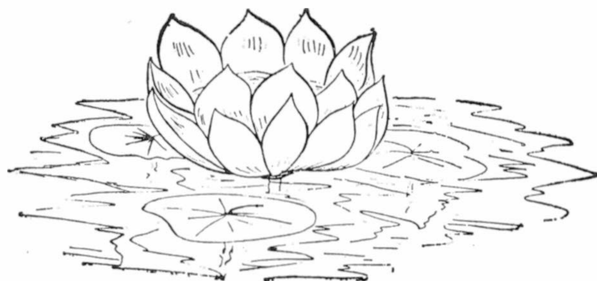
Ἡ δύναμι τῆς σκέψεως εἶναι κολοσσιαία. Ἡ σκέψη δημιουργεῖ τὸν χαρακτῆρα. Ἡ σκέψη δυναμώνει τὸν χαρακτῆρα. Ἐκεῖνο ποὺ σκέπτεται κάθε ἄνθρωπος, ἐκεῖνο καὶ γίνεται. Μὲ ἀδιάκοπη, λοιπόν, προσπάθεια δὲν εἶναι δύσκολη ἡ τροποποίηση τοῦ Κάρμα στὸ καλύτερο, ὅπως πάλι μὲ ἀνόητη διαγωγὴ δὲν εἶναι δύσκολη ἡ μετατροπή του καὶ στὸ χειρότερο. Ὅσοι δὲν τὰ ξέρουν ὅλα αὐτά, ἔχουν τὴ δικαιολογία πὼς δὲν τὰ ξέρουν. Ἐμεῖς ὅμως, ποὺ λέμε πὼς τὰ ξέρομε, τί κάνομε; Δὲν εἴμαστε, τὸ λιγώτερο ἐπιπόλαιοι ὅταν δὲν κάνωμε τίποτα;

Ἡ βαθειὰ κατανόηση τοῦ νόμου τοῦ Κάρμα δίνει τὴ σωστὴ λύση σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα προβλήματα τῆς φιλοσοφίας. Στὸ πρόβλημα ἂν ὑπάρχη ἢ ὄχι ἐλευθερία βουλήσεως. Εἶναι γνωστὴ ἡ διαμάχη ἀνάμεσα στὶς δυὸ ἀντίθετες θεωρίες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἡ μιὰ λέει πὼς ὑπάρχει ἐλευθερία βουλήσεως ἢ αὐτεξούσιο, καὶ ἡ ἄλλη πὼς δὲν ὑπάρχει ἐλευθερία βουλήσεως, ἀλλὰ αἰτιοκρατία. Ἡ κατανόηση τοῦ νόμου τοῦ Κάρμα, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸν νόμο τῆς Ἐξελίξεως, δίνει τὴ σωστὴ λύση. Εἴμαστε ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος δοῦλοι καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο κύριοι τῶν πράξεων καὶ τοῦ πεπρωμένου μας, ἀνάλογα μὲ τὸν βαθμὸ τῆς ἐξελίξεώς μας. Κάτω ἀπὸ τοὺς περιορισμοὺς καὶ τὴ δουλεία τοῦ παρόντος—ποὺ ὀφείλονται στὴ

διαγωγή μας τοῦ παρελθόντος—μποροῦμε νὰ σπείρωμε τὸν σπόρο τῆς ἐλευθερίας τοῦ μέλλοντος καὶ νὰ ἐπιταχύνωμε τὸν ἐρχομὸ αὐτοῦ τοῦ μέλλοντος. Ὅσο λιγώτερο ἐξελιγμένοι εἴμαστε τόσο περισσότερο εἴμαστε δεμένοι στὸ πεπρωμένο, δοῦλοι τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ Κάρμα, ποὺ ἔχομε μόνοι μας δημιουργήσει. Ὅσο περισσότερο ἔχομε προχωρήσει στὴν ἐξέλιξη τόσο λιγώτερο εἴμαστε δεμένοι στὸ πεπρωμένο, τόσο ἱκανώτεροι νὰ δημιουργήσωμε μόνοι μας τὶς περιστάσεις καὶ τὶς συνθῆκες τῆς ζωῆς μας, τὸ νέο μας Κάρμα. Καὶ ὅσο ἀνεβαίνομε τὶς βαθμίδες τῆς ἐξελίξεως τόσο πιὸ πολὺ ἐλευθερωνόμαστε ἀπὸ τὸ Κάρμα τοῦ παρελθόντος καὶ δημιουργοῦμε συνειδητὰ καὶ σύμφωνα μὲ τὴ θέλησή μας τὸ μέλλον μας. Ἔτσι, ἡ ἐξέλιξη εἶναι ἡ ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ Κάρμα. Ὁ ἀπελευθερωμένος ἄνθρωπος δὲν δημιουργεῖ πιὰ δεσμευτικὸ Κάρμα, ποὺ γεννιέται μόνον ἀπὸ τὶς πράξεις ἢ παραλείψεις ποὺ ἔχουν προσωπικὸ κίνητρο.

Ἡ κατανόηση τῶν μεγάλων νόμων τῆς Μετενσαρκώσεως καὶ τοῦ Κάρμα μᾶς δίνει τὸ κλειδὶ τῆς κατανοήσεως τοῦ νόμου τῆς Ἐξελίξεως καὶ συνεπῶς τοῦ νόμου τῆς Ἀδελφότητος ὅλων τῶν ὄντων καὶ τῆς Ἀγάπης. Καὶ μὲ τὴν κατανόηση τῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς ἀγάπης γινόμαστε ἱκανοὶ νὰ βοηθήσωμε οἱ ἴδιοι συνειδητὰ τὴν ἐξέλιξη, καὶ συνεπῶς νὰ συντομεύσωμε τὸν κανονικὸ χρόνο καὶ τῆς δικῆς μας ἐξελίξεως. Δηλαδὴ νὰ ἀκολουθήσωμε γοργότερο ρυθμὸ ἐξελίξεως. Ὅπως πάλι, μποροῦμε νὰ παραμείνωμε ἀδρανεῖς, καὶ τότε—θέλοντας καὶ μή—θὰ μᾶς διδάξη ὁ ἀναπόφευκτος πόνος.

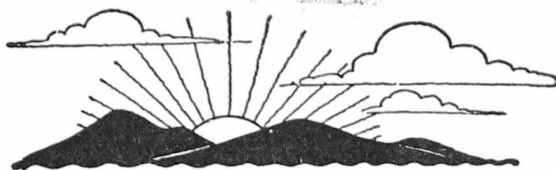
Ἡ ἀγάπη καὶ ὁ πόνος εἶναι οἱ δυὸ μεγάλοι δάσκαλοι τῆς ἐξελίξεως. Οἱ σοφοὶ διαλέγουν τὸν δρόμο τῆς ἀγάπης. Γιὰ τοὺς ἄλλους ἀπομένει ὁ δρόμος τοῦ πόνου. Ὅλοι θὰ φθάσουν κάποτε στὸ τέρμα τῆς ἀνθρωπίνης ἐξελίξεως. Ἀλλὰ προτιμότερη ἡ εὐθεῖα, πλατειὰ καὶ σύντομη λεωφόρος τῆς ἀγάπης, ἀπὸ τὴν ἑλισσόμενη, μακριὰ καὶ κουραστικὴ ἀτραπὸ τοῦ πόνου.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΙΡΕΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΙΕΡΕΞΕΤΑΣΤΩΝ

Ὁ Αἱρετικός :	Νὰ σέβεστε τὸν ἄνθρωπο. Εἶναι ἕνα φῶς.
Πρῶτος ἱεροεξεταστής :	Ἀρνεῖται τὴ λατρεία τοῦ Χριστοῦ.
Ὁ Αἱρετικός :	Δὲ σβήνεται ὁ ἄνθρωπος. Ἀνάβει μὲ μιὰ διαφορετικὴ κατασκευὴ μαγικὴ πάλι.
Δεύτερος ἱεροεξεταστής :	Θρέψτε τὸ μῖσος νὰ μὴ μολυνθῆ ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.
Ὁ Αἱρετικός :	Φουντῶστε τὴν ἔχθρα τῶν Αἱρετικῶν.
Τρίτος ἱεροεξεταστής :	Ἀνθίστε τὴν καλωσύνη. Τὸ κάθε φῶς πλούσια ας ἀνάβει.
Τέταρτος ἱεροεξεταστής :	Ὁμολόγησε τοὺς συνενόχους σου.
Πέμπτος ἱεροεξεταστής :	Τοὺς ἐχθροὺς τῆς πιστης ὀνόμασέ μας
Ὁ Αἱρετικός :	Δὲν ξέρω, δὲν ξέρω, δεν ξερω.
Ἕκτος ἱεροεξεταστης :	Στὰ βασανιστήρια.
Ἕβδομος ἱεροεξεταστής :	Στρεβλῶστε του τὰ πόδια.
Ὄγδοος ἱεροεξεταστής :	Ἐξαντλῆστε τον μὲ τὴν πεῖνα.
Ἔνατος ἱεροεξεταστής :	Θὰ μᾶς τὸν παραδώση ἡ πεῖνα.
Δέκατος ἱεροεξεταστής :	Στο σκοτεινὸ κελλὶ κάψτε τὸ πρόσωπό του. Κλεῖστε τὸ στόμα του νὰ μην προσεύχεται.
Ὁ Αἱρετικός :	Δὲν ξέρω. Δὲν ξέρω. Δὲν ξέρω
Πρῶτος ἱεροεξεταστής :	Στὴν πυρά, στὴν πυρά!
Δεύτερος ἱεροεξεταστής :	Ἐσώθη ἡ πίστις!
Ὁ Αἱρετικός :	Δὲν πίστευα ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ μοναδικὸς ἄγριος. Ζήτω ἡ καλωσυνη τῶν ζώων καὶ ἡ εὐσπλαγχνία τῶν ταπεινῶν... (Θεὲ μου, ἄς περάσουν οἱ μπόρες τῶν φανατισμῶν). Ἄς μὴ τραφῆ ἡ καταστροφὴ τοῦ Ἀνθρώπου. Θεὲ μου, ἀπὸ τὴν ὀργή σου.

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ

Ο ΑΡΧΑΙΟΦΙΛΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΕΚΔΡΟΜΩΝ

Τὸ ἱστορικὸν τῆς πρώτης (1927) ἐκδρομῆς

Ἡ πρὸ ἡμίσεος περίπου αἰῶνος ἀπὸ σήμερον σύστασις τοῦ ἐκδρομικοῦ ὁμίλου μας ὑπὸ τῶν προεξεχόντων τότε μελῶν τοῦ «Προμηθέως» ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα ἐνδελεχοῦς μελέτης καὶ ἐντόνου ἐκδηλώσεως ἐν τῇ πράξει τῶν ἠθικῶν καὶ φιλοσοφικῶν ἀρχῶν τῶν ἱδρυτῶν του.

Ἐμφορούμενοι ἐκ τῶν φυσιοκρατικῶν ἀρχῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Παραδόσεως, αἵτινες ἐδέσποζον τότε τῶν μυητικῶν ἐργασιῶν τῆς Στοᾶς τοῦ «Προμηθέως», αἰσθανόμενοι δὲ ἐπιτακτικὴν τὴν ἀνάγκην ἑνὸς φυσιολογικοῦ ἀντιδότου εἰς τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν κόπωσιν καὶ ἐκνευρισμὸν ἐκ τῆς καθημερινῆς ἐργασίας, ἀπεφάσισαν τὴν ἵδρυσιν τοῦ Τεκτονικοῦ Ὁμίλου Ἐκδρομῶν.

Ἐξ ἄλλου, ἡ ταυτόχρονος ἀντίληψις, καθ' ἥν, διὰ τῆς σκοπουμένης τότε συστάσεως τοῦ Ὁμίλου, θὰ παρείχετο εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Τεκτονισμὸν νέα μορφὴ ἐμφανίσεως καὶ διαδόσεως εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν εὐεργετικῶν ἀρχῶν τοῦ Σώματος, ὑπῆρξαν τὰ ἀκατανίκητα κίνητρα τῆς συστάσεως τοῦ Ὁμίλου, τοῦ ὁποίου ἑωρτάσαμεν (τὴν 12. 12. 71) τὴν 44ην ἐπέτειον ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκδρομῆς.

Ἡ καλλιέργεια τῆς πρὸς τὴν φύσιν ἀγάπης—ἔρευνα καὶ μελέτη τῶν ἐν αὐτῇ λειτουργούντων νόμων καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν ἀσκουμένης ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου—ἡ καθιέρωσις λευκῶν ἑορτῶν καὶ ὁμιλιῶν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν περιοδικῶς ἐκδηλουμένων εἰς τὸν χῶρον τοῦ πλανητικοῦ συστήματος γνωστῶν φυσικῶν φαινομένων— καὶ ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἱστορικῆς καὶ μυστηριακῆς σημασίας τόπων, ἰδοὺ οἱ ἐξ ἀρχῆς τεθέντες κυριώτεροι σκοποὶ τοῦ ὁμίλου μας.

Καὶ τώρα δι' ἐλαχίστων περὶ τῆς πρώτης ἐκδρομῆς:

Κυριακή, 11 Δεκεμβρίου 1927. Ὡς τόπος συγκεντρώσεως ὡρίσθη τὸ τέρμα τῶν τρὰμ Παγκρατίου, καὶ ὥρα ἡ 8η πρωϊνή. Καιρὸς συννεφιασμένος — μολυβένιος ὁ οὐρανός. Συνεκεντρώθημεν περὶ τοὺς 14, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Πρόεδρος τοῦ Ὁμίλου Ἰωάννης Βασιλῆς, ὁ Ἀντιπρόεδρος Σπῦρος Νάγος, οἱ Ἀντ. Ἀδριανόπουλος, Θεοδ. Πλοῦμος, Σπ. Θεοχαρόπουλος, καὶ ἄλλοι. Μαζί μας καὶ ἡ κ. Ἀντιγόνη Βασιλῆ, σύζυγος τοῦ Προέδρου.

Γενικὸ ἦταν τὸ ἐρώτημα: Θὰ βρέξη ἄραγε. Δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας ἀργότερα ξεκινήσαμε πεζῆ γιὰ τὴν Καισαριανή. Τότε δὲν ὑπῆρχε ἄλλο μέσον μεταβάσεως πρὸς τὰ ἐκεῖ. Στὸ δρόμο συζήτησις διὰ τὴν ὠφελιμότητα τῶν ἐκδρομῶν, διανθιζομένη μὲ εὐφυολογήματα, ἰδίᾳ τοῦ Σπ. Θεοχαροπούλου.

Φθάσαμε στὸ παλιό, χωρὶς καλογήρους, μοναστήρι τῆς Καισαριανῆς καὶ μπήκαμε στὴν ἐκκλησία, ποὺ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς παλαιότερες Βυζαντινές. Ἐκεῖ ἐλέχθησαν ὑπὸ τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Ἀντιπροέδρου ὀλίγα κατατοπιστικὰ ἱστορικὰ τῆς ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκεῖ ἀρχαιοτήτων, διότι εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ὑπῆρξαν ἄλλοτε ἱερὰ καὶ ἐλειτούργησαν Μυστήρια, ἱδρυθέντα ὑπὸ τοῦ ἱερατικοῦ γένους τῶν Λυκομηδῶν, ὁρμηθέντων ἐκ Θράκης (κατὰ Νάγον). Κατόπιν συνεχίσαμε τὸν δρόμο μας πρὸς τὴν Καλοπούλαν (Κυλλοῦ Πήραν) ὅπου τὸ τέρμα τῆς ἐκδρομῆς μας. Μόλις ἐπλησιάσαμε ἐκεῖ, βρήκαμε τοὺς Δημ. Φωτόπουλον, Βασ. Λουζέαν καὶ ἕνα τρίτον νὰ ψήνουν λουκάνικα γιὰ τὸ πρωϊνό τους πάνω σὲ φωτιὰ ἀπὸ ξεροὺς κλάδους, στὴ δεξιὰ πλαγιὰ κοντὰ στὸ δρόμο. Ἔτσι γινήκαμε 17 οἱ μετασχόντες εἰς τὴν πρώτην καὶ ἀλησμόνητον ἐκδρομήν. Ἀπὸ τοὺς 17 αὐτοὺς ἐπιζοῦν μόνον δύο, ἡ κυρία Ἀντιγόνη Βασιλῆ καὶ ἐγώ.

Ἀφοῦ ἤπιαμε ἀπὸ τὸ νερὸ τῆς ἐκεῖ φημισμένης ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα πηγῆς, ἀνεβήκαμε τὴν βορεινὴ πλαγιὰ τοῦ δεξιὰ κειμένου λόφου καὶ ἐκεῖ, ἀμφιθεατρικῶς καθήμενοι, ἀκούσαμε τὴν πρώτη ὁμιλία τοῦ Προέδρου τοῦ τότε ὀνομαζομένου Τεκτονικοῦ Ὁμίλου Ἐκδρομῶν (Τ.Ο.Ε.).

Ὁ Πρόεδρος ἀνέπτυξε τοὺς σκοποὺς τοῦ Ὁμίλου καὶ ἑρμήνευσε τὰς ἀρχάς, βάσει τῶν ὁποίων ὁ Ὅμιλος δρᾶ ἔκτοτε παντοιοτρόπως εἰς τὸ μορφωτικὸν καὶ κοινωνικὸν πεδίον. Ἀπὸ ἀρχαιολογικῆς πλευρᾶς ἀνέφερε τὰ ἱερὰ καὶ τοὺς ναοὺς διὰ τῶν ὁποίων ἐκοσμεῖτο τὸ πάλαι τὸ μέρος τοῦτο τοῦ Ὑμηττοῦ. Τὸ τέλος τῆς ὁμιλίας ἐπηκολούθησεν ἐκδήλωσις χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης τῶν ἐκδρομέων πρὸς τοὺς Πρόεδρον καὶ λοιπὰ μέλη τοῦ Διοικ. Συμβουλίου διὰ τοὺς κόπους καὶ τὰς φροντίδας των πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἐκδρομῆς. Εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐκδρομῆς ταύτης ἑορτάζομεν κατὰ Δεκέμβριον ἑκάστου ἔτους, ἐπαναλαμβάνοντες αὐτὴν καθ' ὅμοιον τρόπον δι' ὁμιλιῶν καὶ ψυχαγωγίας πορευόμενοι πρὸς Καισαριανήν—Καλοπούλαν.

Ἀλλά, καθὼς εἴπομεν ἐν ἀρχῇ, οἱ ἱδρυταὶ τοῦ Ὁμίλου, βάσιν τῶν ἠθικῶν καὶ φιλοσοφικῶν ἀρχῶν των εἶχον μίαν κοσμοθεωρίαν πηγάζουσαν ἐκ τῶν φυσιοκρατικῶν ἀρχῶν τῆς

ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Παραδόσεως. Οἱ πνευματικοὶ ὀφθαλμοί των ἦσαν ἐστραμμένοι πρὸς τὴν Φύσιν. Τοὺς συνεκίνει τὸ μεγαλεῖον της, καὶ ἐθαύμαζαν, ὅπως καὶ κάθε εἰλικρινὴς καὶ συνετὸς ἐρευνητής, τὰ θαυμάσια τῶν λειτουργιῶν καὶ ἐκδηλώσεών της. Ἐντεῦθεν ἐξεπήγασεν ὡς καθῆκον ἡ ἔρευνα καὶ μελέτη τῆς λιτουργίας τῶν φυσικῶν νόμων. Φύσις σημαίνει τὸ ἐκδηλωμένον ΕΙΝΑΙ τῆς Κοσμικῆς Οὐσίας.

Παρατηροῦντες τὰ ἐν τῇ Φύσει γιγνόμενα καὶ μελετῶντες τὰς ἐκδηλώσεις αὐτῆς, ἀναποδράστως καταφεύγομεν εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ ἑαυτοῦ μας, ὅπου ὁ ἐπίμονος ἐρευνητής, πρὸ τοῦ συγκλονιστικοῦ δράματος τοῦ Ἀπείρου εὑρισκόμενος, ἀνακαλύπτει τὸν ἐνδόμυχον κόσμον τοῦ πνεύματος πρὸς τὸν ὁποῖον τείνει νὰ προσαρμοσθῇ. Ἐξερχόμενος ἀπὸ τὰς πόλεις πρὸς τὴν ἐλευθέραν φύσιν καταλαμβάνεται ἀπὸ αἰσθήματα ἐντελῶς διάφορα ἐκείνων τὰ ὁποῖα γεννῶνται εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν συνήθη στὰς πόλεις διαβίωσίν του. Βλέπει τὴν ποικιλίαν τοῦ φυτικοῦ κόσμου, μελετᾷ τὰς κινήσεις καὶ τὴν ἀσχολίαν τῶν ἐντόμων, παρακολουθεῖ τὴν συμπεριφορὰν τῶν ζώων, εἰς τὰ ὁποῖα διακρίνει νοημοσύνην. Ὁ δὲ πτερωτὸς κόσμος, εἴτε μὲ τὰ ἄσματά του, εἴτε μὲ τὰ μετεωρολογικὰ προμηνύματά του, τὸν συναρπάζει καὶ τὸν ἀναγκάζει νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ Φύσις ὁλόκληρος εἶναι ἕνα ἁρμονικὸν σύνολον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ ἄνθρωπος ἐτοποθετήθη δι᾽ ὡρισμένον σκοπόν. Ἡ φύσις διδάσκει τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ὁδηγούμενος ἐκ τῶν συντελουμένων ἐν αὐτῇ κατατείνει διὰ τοῦ πνευματικοῦ βιώματός του εἰς εἰς ἐπίτευξιν τοῦ ἀνωτέρω σκοποῦ. Τῶν ἀληθειῶν τούτων ἦσαν γνῶσται οἱ ἱδρυταὶ τοῦ Ὁμίλου μας καὶ διὰ τῶν ἐκδρομῶν καὶ τῆς ψυχαγωγίας συνέτειναν εἰς τὴν ἀνανέωσιν τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων τῶν ἐκδρομέων, παρέχοντες ἀφθόνως διὰ τῶν ὁμιλιῶν των ἐντόνους πνευματικὰς τέρψεις. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ὀφείλομεν νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Ὅμιλόν μας, νὰ συντείνωμεν, διὰ τῆς ἐνθουσιώδους συμμετοχῆς μας εἰς τὰς ἐκδρομάς του εἰς τὴν ἑδραίωσιν καὶ προαγωγὴν αὐτοῦ, ὥστε διὰ τῶν φροντίδων καὶ κόπων τῶν διοικούντων αὐτὸν νὰ ἐκπληροῖ ὁ Ὅμιλός μας ἐπὶ μακρὸν χρόνον τοὺς σκοποὺς διὰ τοὺς ὁποίους ἱδρύθη.

Γ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Τὰ διϊστάμενα «Ἡνωμένα Ἔθνη»

IRVING LOUIS HOROWITZ
Καθηγητοῦ Κοινωνιολογίας, ΗΠΑ.

Εἶναι γεγονὸς μὴ ἐπιδεχόμενον ἐξωραϊσμὸν ὅτι τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἀποτελοῦν πληκτικὴ ὀργάνωσι. Λιγώτερο εἶναι κέντρον διεθνοῦς πολιτικῆς καὶ περισσότερο εἶναι θέατρο ὅπου παίζονται μερικὰ διεθνῆ σενάρια· εἶναι περισσότερο μία σκηνὴ ὅπου καταγράφονται τὰ συμβαίνοντα καὶ λιγώτερο μιὰ ὀργάνωσις ποὺ δημιουργεῖ ἱστορία. Δὲν τὰ λέγομε αὐτὰ γιὰ νὰ κατακρίνωμε τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ἀλλὰ μόνον γιὰ νὰ ἐμπνεύσωμε λίγη ἀμφιβολία σὲ ὅσους τρέφουν ἀπέναντί των ὑπερβολικὴ αἰσιοδοξία. Καὶ ξεκινοῦμε ἀπὸ τὴν ἀντίληψι ὅτι τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη δὲν εἶναι (δὲν πρέπει νὰ εἶναι) μιὰ ἁπλῆ συσσώρευσις ἐθνῶν - κρατῶν, ἀλλὰ μιὰ ὀργάνωσις μὲ ἰδεολογικὲς διαστάσεις, ὅτι εἶναι μία ἑνότης μεγαλύτερη ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν μελῶν της. Ἔτσι πρέπει νὰ εἶναι. Ἀλλά, στὴν πραγματικότητα εἶναι μία ἑνότης λιγώτερο ἰσχυρὴ ἀπὸ τὰ ἀπαρτίζοντα αὐτὴν ἔθνη. Ἐπὶ παραδείγματι, ἡ Ὑγειονομικὴ Ὑπηρεσία τῆς πόλεως τῆς Νέας Ὑόρκης ἔχει προϋπολογισμὸ ὑψηλότερο ἀπὸ ἐκεῖνον τοῦ ΟΗΕ.

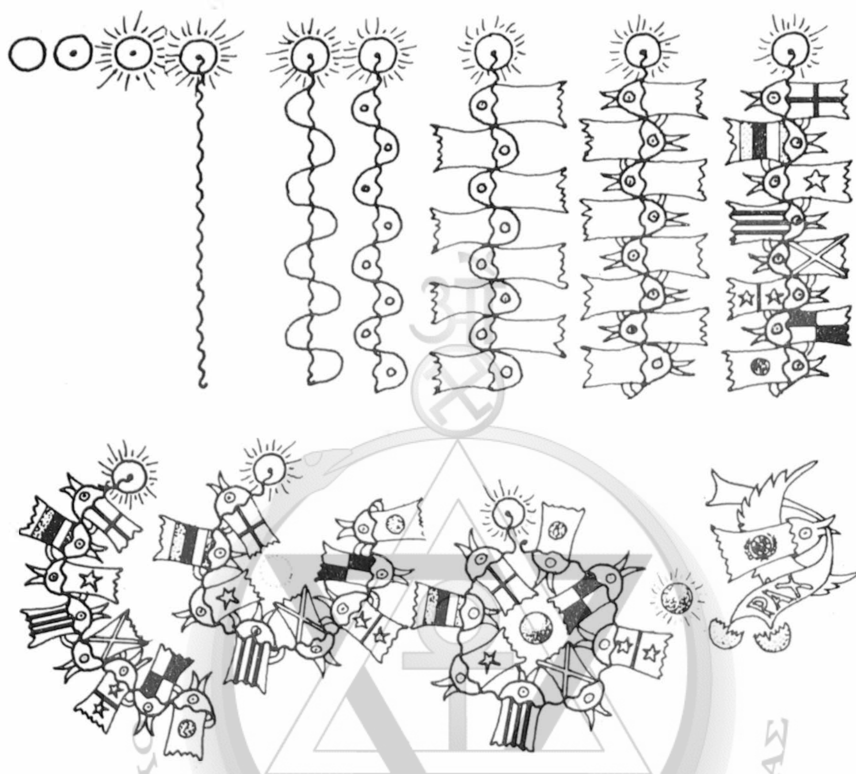
Δὲν χρειάζεται, ἀσφαλῶς, ἀνάλυσις τῆς ὀργανωτικῆς συνθέσεως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Πρέπει, ὅμως, νὰ ἐπισημανθοῦν δύο στοιχεῖα. Πρῶτον, ὅτι ἡ δρᾶσις τοῦ ΟΗΕ ἐκδηλώνεται οὐσιαστικὰ ἀνεπισήμως, ἔξω ἀπὸ τὶς «ἐπίσημες παραστάσεις» του, εἰς τρόπον ὥστε οἱ κανονισμοί του ἔχουν τυπικὴ μόνον ἀξία. Δεύτερον, ὅτι τὸ μέγεθος ἑνὸς ὀργανισμοῦ δὲν

συνεπάγεται καὶ τὴν ἀνάλογη ἰσχύ του. Τοὐναντίον. Ὑπάρχουν πολλὲς περιπτώσεις, ποὺ ἡ αὔξησις τοῦ μεγέθους ἐπέφερε, κατ' ἀναλογίαν, καὶ αὔξησι τῆς ἀδυναμίας του, διότι τὰ προστεθέντα νέα κράτη ἦσαν ὑπανάπτυκτα καὶ ἐπεδίωξαν τὴν εἴσοδό τους στὸν ΟΗΕ γιὰ νὰ τύχουν δανειακῆς καὶ ἄλλης ἐνισχύσεως.

Ἡ δυσαναλογία ἀριθμοῦ καὶ δυνάμεως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν θέτει πρὸς ἐξέτασιν ἓξ διλήμματα.

Πρωτίστως ὑπάρχει μία ἀντίφασις μεταξὺ τοῦ εἰρηνευτικοῦ ρόλου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐθνῶν. Εἶναι γνωστὸν ὅτι χάρις εἰς τὸν εἰρηνευτικὸν ρόλον τοῦ ΟΗΕ διετηρήθη σχετικὴ ἡσυχία μεταξὺ Ἰσραὴλ καὶ Αἰγύπτου ἀπὸ τοῦ 1956 μέχρι τοῦ 1966 καὶ ὅτι ἀπεφεύχθησαν τοπικοὶ πόλεμοι στὴν Κύπρο καὶ τὸ Κογκό. Βεβαίως, ὁ εἰρηνευτικὸς ρόλος πρέπει νὰ ἐνταθῇ. Ἀλλά, ὄχι μὲ παραμέλησιν τοῦ ἀναπτυξιακοῦ, διότι ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει μεγάλο χάσμα μεταξὺ εὐημερίας καὶ φτώχειας ὑπονομεύεται, τελικά, ἡ εἰρήνη.

Δεύτερον, μεγάλη ἀντίφασι συνιστᾶ τὸ ὅτι ἕνας ὀργανισμὸς σὰν τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη βασίζεται σὲ περιωρισμένο συμβόλαιο μεταξὺ ἐθνῶν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ὀργάνωσι ἑκάστου ἔθνους, ἡ ὁποῖα βασίζεται σὲ ἀπεριόριστα ἐνδιαφέροντα. Ὑπάρχει μία διαφορὰ φιλοσοφικῆς ὑφῆς: 1) Κατὰ τὸν Καντιανὸ ὁρισμό, τὰ ἔθνη ἐκχωροῦν μέρος τῆς κυριαρχίας των πρὸς τὸν σκοπὸ διατηρήσεως τῆς εἰρήνης, καθ' ὃν τρόπον καὶ τὰ ἄτομα ἐκχωροῦν μέρος τῶν δικαιωμάτων των γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἐπιβίωσί τους. 2) Κατὰ τὴν Ἐγελιανὴ ἀντίληψι, ἡ ἀληθινὴ μακροσκοπικὴ ὀργάνωσις τῶν συγχρόνων καιρῶν, ποὺ ἐκφράζει τὴν οἰκονομική, ψυχολογικὴ καὶ κοινωνιολογικὴ ἑνότητα τοῦ λαοῦ, εἶναι τὸ ἔθνος. Ἡ ἰδέα τῆς ἐκχωρήσεως μέρους τῶν δικαιωμάτων ἑνὸς ἔθνους σ' ἕνα διεθνῆ ὀργανισμὸ εἶναι, κατὰ τὸν Ἔγελο, παράλογη. Μόνον τὰ ἄτομα ἐκχωροῦν δικαιώματα καὶ τὸ πράττουν μόνον πρὸς ἕνα ἐθνικὸ φύλακα. Ἀλλὰ δὲν τὸν ἐξουσιοδοτοῦν νὰ ἐκχωρήση ἐκεῖνος μὲ τὴ σειρά του μέρος τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων ἢ - πιὸ χειρότερο - νὰ τὰ ἀναστείλη, μέσον ἑνὸς ἀφηρημένου ὀργανισμοῦ. Τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη δὲν εἶναι ὠργανωμένα ὡς σωτῆρας τῶν αὐστηρῶς ἐθνικῶν συμφερόντων, εἶναι μόνον μιά «ἀγορά» ἐκφράσεως τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων. Ἀναγνωρίζει καὶ σέβεται τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα ἑκάστου κράτους, ἀλλὰ ὁ κοσμοπολιτισμὸς τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ἔρχεται, παράλληλα, εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὸ τοπικιστικὸ ἢ ἐνοριακὸ πνεῦμα ἑκάστου ἔθνους. Τὰ σύμβολα τῆς ἐθνικῆς ἐξουσίας δὲν ἔχουν ξεπερασθῆ οὔτε μειωθῆ μέσα στὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Τοὐναντίον. Τὰ σύμβολα αὐτὰ

ἀποκτοῦν μέσα στὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἕνα βῆμα γιὰ νὰ προβληθοῦν ἐπὶ παγκοσμίου κλίμακος. Ἐπὶ παραδείγματι, ἔθνη ὅπως ἡ Κούβα καὶ τὸ Ἰσραήλ, ποὺ δὲν διαθέτουν πλήρη διπλωματικὴ ἐκπροσώπησι, μποροῦν νὰ ἐκφράζουν τὰ ἐθνικά των αἰσθήματα μέσα στὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Ἔτσι, ἡ κοσμοπολιτικὴ πρόθεσις τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ὑποσκάπτεται ἀπὸ τὴν νομιμοποίησι τῶν ἐθνικῶν ἀπαιτήσεων.

Τρίτον, ὑπάρχει ἀντίθεσις μεταξὺ ἐθνῶν ποὺ ἀποφασίζουν καὶ ἐθνῶν, ποὺ τὰ ἀφοροῦν αἱ ἀποφάσεις. Ἔκφρασιν αὐτῆς τῆς ἀντιθέσεως ἀποτελεῖ τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας. Δὲν πρέπει, ὅμως, νὰ μᾶς διαφεύγη ὅτι χωρις τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας δὲν θὰ ὑπῆρχαν Ἡνωμένα Ἔθνη ὅλως διόλου. Δὲν ὑπάρχει ἄλλη διέξοδος γιὰ τὴν εἰρήνευσι τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, ἀπὸ τὴν δυνατότητα νὰ συζητοῦν τὰ θέματά των ἔξω ἀπὸ τὴν Γενικὴ Συνέλευσι. Αὐτὴ ἡ ἀντίθεσις δὲν ἐκφράζει τὴν καρδιὰ τοῦ προβλήματος, τὸ ὁποῖον συνίσταται στὸ ὅτι ἡ παγκόσμιος πολιτικὴ ἔχει ξεπεράσει τὸν μηχανισμὸ καὶ αὐτοῦ τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας. Παράδειγμα: Ἡ Ἐθνικὴ

Κίνα κατέχει ἕδραν εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας, ἀλλὰ στερεῖται οὐσιαστικῆς δυνάμεως. Ἄρα, ἡ δύναμις δὲν βρίσκεται μέσα στὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ἀλλὰ στὰ χέρια τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, ἀφοῦ αὐτὲς ἀποφασίζουν ἔξω ἀπὸ τὸν Ὀργανισμό.

Τέταρτον, ὅλοι δέχονται ὅτι τὸ ἔθνος - κράτος εἶναι μία πρακτικὴ πραγματικότης, ἀλλὰ μετὰ τὸν πόλεμο ἐπῆλθε μία πόλωσις ὄχι μόνον μεταξὺ ἐθνῶν - κρατῶν καὶ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ περιφερειακῶν συγκροτημάτων. Ἐπὶ παραδείγματι, στὴν Λατινικὴ Ἀμερικὴ ὑπάρχουν ἡ ὑποστηριζομένη ἀπὸ τὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες Ὀργάνωσις τῶν Ἀμερικανικῶν κρατῶν καὶ ἡ προσφάτως συσταθεῖσα, μὲ τὴν προτροπὴ τῆς Κούβας, Ὀργάνωσις λατινοαμερικῆς ἀλληλεγγύης. Ὑπάρχουν ἀκόμη περιφεριακαὶ οἰκονομικαὶ ὀργανώσεις, ὅπως ἡ Ἕνωσις ἐλευθέρου ἐμπορίου λατινικῆς Ἀμερικῆς καὶ ἡ Κοινὴ Ἀγορὰ κεντρικῆς Ἀμερικῆς. Αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις ἀσκοῦν τὴν πολιτική τους μέσῳ τέτοιων περιφερειακῶν ὀργανισμῶν.

Πέμπτον, ὑπάρχει ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ ἐθνῶν μελῶν καὶ μὴ στὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Παράδειγμα ἡ Κίνα. Ἡ δημοκρατία τῆς Ἐθνικῆς Κίνας ὄχι μόνον ἔχασε τὴν ἕδρα της, ἀλλὰ καὶ τὴν δυνατότητα ἐπιβιώσεως ὡς ἀνεξάρτητο ἔθνος. Τὸ τίμημα τῆς εἰσδοχῆς τῆς Λαϊκῆς Κίνας στὸν ΟΗΕ εἶναι ὑψηλό. Πολιτικὴ δύο Κινῶν δὲν εἶναι δυνατή, ὅπως ἡ Ἀγγλία δὲν θὰ ἐδέχετο μιὰ ἀνεξάρτητη Οὐαλλία.

Ἡ τελικὴ ἀντίφασις εἶναι μεταξὺ προσδοκιῶν καὶ ἐπιτευγμάτων. Ἡ διατήρησις τῆς γενικῆς εἰρήνης εἶναι μακρότερη ἀπὸ ὅ,τι ἐπέτυχε ἡ παλαιὰ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν. Ἀλλὰ τὸ ἐπίτευγμα δὲν πηγάζει ἀπὸ τὸν Ὀργανισμό, μὰ ἀπὸ τὴν σημερινὴ πολεμικὴ τεχνολογία. Τὸ βαρύτατο τίμημα μιᾶς γενικῆς ἀναφλέξεως εἶναι ἐκεῖνο, ποὺ διέσωσε τὴν εἰρήνη, ἀσχέτως τῶν τοπικῶν συγκρούσεων. Ἀκόμη καὶ ἡ ἀποτροπὴ συγκρούσεως στὴν Κύπρο μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, καθὼς καὶ ἡ παράτασις τῆς ἐκεχειρίας στὴν Μέση Ἀνατολὴ καὶ ἡ ἀντιμετώπισις τῆς κρίσεως στὸ Κογκό, δὲν ὀφείλονται στὶς ἀποφάσεις τοῦ Ὀργανισμοῦ, ἀλλὰ στὸν ρόλο τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, ἐν ὀνόματι τοῦ Ὀργανισμοῦ, τυπικῶς. Σὲ περιπτώσεις παρατάσεως τῆς συγκρούσεως, ὅπως στὸ Βιετνάμ, ὁ ΟΗΕ δὲν μπόρεσε νὰ κάμη τίποτε, διότι αἱ Μεγάλαι δυνάμεις δὲν συμφωνοῦσαν νὰ κάμουν τίποτε. Ἄρα, οὐσιαστικῶς, τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἀπέτυχαν στὸν εἰρηνευτικό τους ρόλο.

Ἀντιθέτως, ἐσημείωσαν ἐπιτυχία ὀργανώσεις ὅπως ἡ ΟΥΝΕΣΚΟ, ἡ παγκόσμιος ὀργάνωσις Γεωργίας καὶ τροφίμων (ΦΑΟ), ἡ ὀργάνωσις τεχνολογικῆς καὶ οἰκονομικῆς συνεργασίας, ἡ παγκόσμιος ὀργά-

νωσις Ὑγείας κ.ἄ. σχετικές. **Ἐὰν τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη δὲν** κατώρθωσαν νὰ λιγοστέψουν τὸ χάσμα μεταξὺ εὐημερούντων καὶ φτωχῶν Ἐθνῶν, ὡστόσο ἐπέτυχαν σὲ μικροτέρας κλίμακος ἐπιχειρήσεις.- Ἐπίσης τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἐσημείωσαν ἐπιτυχία στὸν περιορισμὸ τῶν ἐξοπλισμῶν καὶ τὴν ἀπαγόρευσι τῶν πυρηνικῶν ὅπλων. Τέλος, εἶναι μεγάλης σημασίας τὸ ὅτι τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη παραμένουν ὡς ἕνα διεθνὲς βῆμα. **Ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἀγορεύουν,** ἀντὶ νὰ πυροβολοῦν, εἶναι καλό.

Τέλος, ἡ εἰκόνα τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ὡς Ἑνὸς Κόσμου ἔχει μία ἰδεολογικὴ σημασία. Χρησιμεύει στὸν περιορισμὸ τῶν ἐθνικιστικῶν ἐκδηλώσεων **καὶ τῶν ἀπειλῶν ἔθνους ἐναντίον ἔθνους.** Ἡ καλλιέργεια τῶν εἰρηνοφίλων αἰσθημάτων, ἄσχετα ἀπὸ τὶς ἀδυναμίες τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, εἶναι χρήσιμη.

Ἐν κατακλεῖδι, μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, ὅσο καὶ ἂν ἐμφανίζουν πληκτικὴ εἰκόνα, μᾶς προφυλάσσουν ἀπὸ ἕναν ἐξωτικὸ θάνατο.

Γιατὶ τὰ ζῶα φοβοῦνται τοὺς ἀνθρώπους;

Ἰωάννας Αρίβα-Μαραβελίδου

Ποτὲ δὲν ἔχω δῆ μεγαλύτερο τρόμο σὲ ματια ἀπὸ ἐκεῖνον στῆς Μίρκας τῆς γατούλας μου τὰ μάτια, ὅταν βλέπη παιδιὰ καὶ μεγάλους. Καὶ τὴν Μίρκα, δὲν λέω ὑπερβολές, θὰ τὴν ζήλευαν πολλὲς κυρίες γιὰ τὴν συμπεριφορὰ καὶ τὴν τάξι της. Ἔχει καταπλήξει μέσα στὸ διαμέρισμα τῆς πολυκατοικίας ὅλους ὅσοι τρέφουν αἰσθήματα ἀνθρώπινα γιὰ τὰ ζῶα καὶ τὴν προσέχουν. Βγαίνει μονάχη πρωῒ καὶ βράδυ νὰ τακτοποιηθῆ ἔξω κάπου καὶ νὰ κάμη ἕνα περίπατο ἥσυχα - ἥσυχα, ἂν τὰ παιδιὰ τῶν ἀνθρώπων δὲν τὴν κυνηγήσουν μὲ ξύλα καὶ μὲ πέτρες, μέχρι ποὺ νὰ τὴν κάμουν νὰ κρυφτῆ ἀλαφιασμένη γιὰ νὰ σωθῆ.

Γιατί ὅμως τὸ κάνουν αὐτὸ τὰ παιδιὰ τῶν ἀνθρώπων, οὔτε τὸ ἔμαθα ποτέ, οὔτε τὸ κατάλαβα.

Ὕστερα, ποὺ λέτε, ἀφοῦ τακτοποιήση ὅλες της τὶς ὑποθέσεις τέλεια, ἔρχεται στὴ μεγάλη πόρτα καὶ περιμένει σιωπηλά, κοιτάζοντας μὲ ᾿κεῖνα τὰ πανέμορφα μάτια ποιὸς ἔνοικος θὰ ἔρθη νὰ μπῆ—ἂν ὁ θυρωρὸς δὲν τὴν δῆ— καὶ ἡ πόρτα εἶναι κλεισμένη. Ἂν ὁ κύριος ποὺ ἔρχεται ἔχη φερθῆ κατὰ τὸ παρελθὸν εὐγενικὰ στὴν Μίρκα, μόλις ἀνοίγει, ἐκείνη μπαίνει μαζί του κι ἔρχεται τρέχοντας στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ της καὶ φωνάζει νὰ τῆς ἀνοίξουμε. Ἂν ὅμως ὁ κύριος κάποτε, σήκωσε—ἔτσι στ᾿ ἀστεῖα...— τὸ πόδι του γιὰ νὰ περιποιηθῆ τὸ καλό μας ζῶο, τότε ἡ Μίρκα μόλις τὸν βλέπει νὰ φτάνη, κουλουριάζεται σκιαγμένη καὶ τραβιέται κάτω ἀπὸ κανένα αὐτοκίνητο, μέχρι νὰ τῆς δοθῆ κάποια ἄλλη εὐκαιρία. Μιὰ μέρα, μάλιστα, ποὺ ἔτυχε νὰ κοιτάζουμε στὸ δρόμο τὴν ὥρα ποὺ ἔβγαινε, εἴδαμε

μιὰ σανίδα ποὺ μποροῦσε νὰ ρίξη κάτω ἄνθρωπο νὰ πέφτη καταπάνω στὸ φτωχὸ καλὸ μας ζῶο, καθὼς ἀνυποψίαστο διέσχιζε τὸν δρόμο. Κάποιος περαστικὸς ποὺ μπόρεσε νὰ δῆ μᾶς εἶπε πὼς ἡ σανίδα εἶχε πέσει ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ κανακάρη τοῦ τρίτου πατώματος. Μπορεῖτε νὰ φανταστῆτε πῶς θὰ χτύπησε ἡ καρδιὰ τῆς Μίρκας στὴ στιγμὴ ἐκείνη; Γιατὶ ἔχουμε ἐξακριβώσει μέσα στὴν οἰκογένεια πὼς ἡ καρδιὰ τῆς Μίρκας χτυπᾶ ἴδια καθὼς ἡ δική μας...

Πρὶν ὅμως νὰ συμβῆ αὐτὸ τὸ τελευταῖο περιστατικό, εἶχε μιὰ ἄλλη μᾶλλον σοβαρὴ περιπέτεια αὐτὴ ἡ γεμάτη σιωπηλὴ ἀξιοπρέπεια γατούλα. Δὲν ἤθελαν νὰ βλέπουν γάτα στὸ προηγούμενο σπίτι ποὺ μέναμε, γιατὶ μερικὲς κυρίες καὶ δεσποινίδες παραπονέθηκαν ὅτι τὰ ζῶα εἶναι γεμᾶτα μικρόβια. Ἐμεῖς ὅμως δὲν μπορούσαμε νὰ τοὺς πείσουμε, ὅσο καὶ ἂν προσπαθούσαμε, πὼς αὐτὸ ἦταν ὑπερβολή. Ἡ Μίρκα μας ἀστράφτει ἀπὸ καθαριότητα. Τόσο, ποὺ θέλει τὸ πυκνὸ καὶ πλούσιο τρίχωμά της νὰ λάμπη καθὼς τὸ πάτωμα τοῦ σπιτιοῦ της καὶ κάνει ὅ,τι μπορεῖ γι᾿ αὐτό, σᾶς βεβαιῶ. Ἔτσι λοιπὸν μᾶς ἀνεκοίνωσαν μέσω τοῦ κυρίου διαχειριστοῦ, πὼς δυστυχῶς μᾶς ἔδιωχναν ἀπὸ τὸ σπίτι, ἂν δὲν ἐξαφανίζαμε τὴ Μίρκα.

Δὲν καταλάβαμε στὴν ἀρχὴ τί ἐξαφάνισι ἐννοοῦσαν. Ὅταν ὅμως καταλάβαμε, ἀρχίσαμε ν᾿ ἀναζητοῦμε ἄλλο διαμέρισμα. Καὶ στ᾿ ἀλήθεια, δὲν μπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε πόσο δυσκολευτήκαμε νὰ βροῦμε, μόλις ἀναφέραμε πὼς ἀνάμεσά μας εἴχαμε μιὰ γατούλα. Τελικά, κάπου βρήκαμε ἕνα διαμέρισμα καὶ τὸ πιάσαμε μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ δέχτηκαν οἱ οἰκοδεσπότες νὰ συμπεριληφθῆ ἀνάμεσα στοὺς ἐνοίκους καὶ ἕνα ὡραῖο, καθαρὸ καὶ ἀξιοπρεπὲς ζῶο. Τὸ σπουδαιότερο: Ἡ Μίρκα οὔτε γιὰ μιὰ φορὰ δὲν μπέρδεψε τὴν πόρτα τοῦ καινούργιου σπιτιοῦ μὲ τὴν πόρτα τοῦ παλιοῦ, ἂν καὶ οἱ δύο πολυκατοικίες βρίσκονταν ἡ μιὰ ἀπέναντι στὴν ἄλλη. Τὸ πιστεύετε; Μόλις ἐγκατασταθήκαμε στὸ νέο διαμέρισμα, γιὰ τὴ γατούλα, ξεχάστηκε τελείως τὸ παλιό. Σὲ ὅλους ποὺ τὴν προσέχουν στὴ γειτονιὰ ἔκαμε τρομερὴ ἐντύπωσι αὐτό, ἐπειδὴ εἶναι γνωστὸ πόσο οἱ γάτες δὲν ξεχνοῦν τὴν παλιά τους κατοικία καὶ ἐπιμένουν νὰ ξαναγυρίζουν σ᾿ αὐτή.

Αὐτὴ εἶναι μὲ λίγα λόγια ἡ μικρὴ ἱστορία τῆς γατούλας μας τῆς Μίρκας, μὰ καὶ τόσων ἄλλων ἀθώων ζώων, ποὺ χωρὶς νὰ πειράζουν τοὺς ἀνθρώπους περνοῦν δίπλα τους μὲ χτυποκάρδι καὶ τρόμο. Γιατί;.

ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΥΠΕΡΠΕΡΑΝ ΜΕ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΘΑΝΟΝΤΟΣ ΙΕΡΕΩΣ;

Κυκλοφορεῖ μὲ μεγάλη ἐπιτυχία στὴν Ἀμερικὴ ἕνα βιβλίο τῆς Ρουθ Μοντγκόμερυ ὑπὸ τὸν τίτλο «Ὑπερπέραν», ποὺ ἀποτελεῖ, κατὰ τὴν ἴδια, μιὰ ἔκθεσι περὶ τῶν συνθηκῶν ὑπάρξεως στὸν πέρα τοῦ τάφου κόσμο, ὑπαγορευμένη ἀπὸ τὸν προσφάτως ἀποθανόντα ἱερέα Ἄρθουρ Φόρντ, ὁ ὁποῖος ἦταν «τὸ διασημότερο φυσικὸ μέντιουμ τῆς Ἀμερικῆς». Ξαφνικά, γράφει ἡ Μοντγκόμερυ, ἔνιωσε μιὰ δυνατὴ παρόρμησι καὶ ἔτρεξε στὴ γραφομηχανή της. Ἔτσι γράφηκε τὸ βιβλίο.

Ὁ αἰδεσιμώτατος Φὸρντ φέρεται λέγων ὅτι οἱ νεοφερμένες στὸ «ὑπερπέραν» ψυχὲς περνοῦν δύσκολες στιγμές, ὥσπου νὰ προσαρμοσθοῦν στὴ νέα τους ὕπαρξι, τὴν «ἀστρική». Ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸ οἰκογενειακό τους περιβάλλον, θέλουν νὰ παρηγορήσουν τὶς χῆρες τους καὶ τὰ ὀρφανά τους, γιὰ νὰ ἀνακαλύψουν ἁπλῶς ὅτι οἱ γήινες ὑπάρξεις δεν μποροῦν νὰ τοὺς δοῦν οὔτε νὰ τοὺς ἀκούσουν. Μόνο τότε, λέει ὁ Φόρντ, τὰ περισσότερα πνεύματα ἀντιλαμβάνονται ὅτι ἔχουν πεθάνει.

Ἐξ ἄλλου, τὰ ἀπολυτρωμένα πνεύματα ἔχουν τὴν τάση νὰ ἐνδίδουν στὴν ἱκανότητά τους νὰ μεταφέρωνται στὴν στιγμή, μέσῳ τῆς σκέψεως, σὲ ὅποιο σημεῖο τοῦ κόσμου θέλουν. Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ ἄσκοπη περιπλάνησις καταδικάζεται στοὺς κύκλους τῶν πνευμάτων ἀνωτέρου ἐπιπέδου.

Ἡ κυριώτερη δουλειὰ ποὺ γίνεται στὴν μεταθανάτιο ζωή, βεβαιώνει τὴν Μοντγκόμερυ ὁ Φόρντ, εἶναι ἡ ἀνακύκλησις τῶν ψυχῶν, δηλαδή, ἡ τοποθέτησις παλαιῶν ψυχῶν σὲ σώματα μωρῶν ποὺ πρόκειται νὰ γεννηθοῦν. Ἀλλὰ δὲν εἶναι πάντοτε εὔκολο νὰ βρεθῆ ἕνα σῶμα γιὰ νὰ μετεμψυχωθῆ. Τὰ πνεύματα πρέπει πρῶτα νὰ ἀποφασίσουν τί εἴδους γονεῖς θὰ τοὺς προσφέρουν τὶς καλύτερες δυνατότητες γιὰ νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὰ παλαιά τους ἁμαρτήματα, αὐτὰ ποὺ ἔχουν διαπράξει σὲ προγενέστερες ἐνσαρκώσεις τους. Ἀκολούθως τροφοδοτοῦνται μὲ τὶς ἐπιθυμίες τους οἱ λεγόμενοι «οὐράνιοι κομπιοῦτερ», οἱ ὁποῖοι καὶ καθορίζουν ποιῶν μωρῶν τὰ σώματα θὰ πάρουν ψυχές. Τὰ μωρὰ πεθαίνουν γρήγορα μετὰ τὴν γέννησή τους, λέει ὁ Φόρντ, ὅταν ἕνα πνεῦμα ἀποφασίση ξαφνικά, τὴν τελευταία στιγμὴ ὅτι δὲν θέλει νὰ ἐγκαταλείψη τὴν ἀστρικήν του ὑπόστασιν.

Δὲν εἶναι ὅλα τὰ πνεύματα εὐτυχισμένα ὅταν ἀνακαλύπτουν ὅτι ἡ μετενσάρκωσις κυβερνᾶ τὴν μεταθανάτιο ζωὴ καὶ ὅτι οἱ ἴδιοι ὀφείλουν νὰ ὑποστοῦν τὰς συνεπείας τῶν πράξεών των σὲ μιὰ ἄλλη ζωή.

⁂

Κατόπιν παρακλήσεως παλαιῶν συνδρομητῶν του, ὁ «ΙΛΙΣΟΣ» θὰ δημοσιεύση τὸ δυσεύρετον βιβλίον «Ἡ Κυανῆ Νῆσος» (εἰς μετάφρασιν Πλάτωνος Δρακούλη), περιέχον ἀνακοινώσεις ἀποδιδομένας εἰς τὸν Ἄγγλον δημοσιογράφον Γουλιέλμον Στὲδ (1849—1912), πνιγέντα εἰς τὸ ναυάγιο τοῦ «Τιτανικοῦ», περὶ τῆς μεταθανατίου ζωῆς.

Ἡ δημοσίευσις γίνεται πρὸς ἁπλῆν ἐνημέρωσιν περὶ ὑποστηριχθεισῶν ἀπόψεων (μάλιστα ἐκείνων, ποὺ προκάλεσαν τὸ ἐνδιαφέρον ἑνὸς ἐξόχου Ἕλληνος διανοουμένου σὰν τὸν Πλάτωνα Δρακούλη). Συνοδεύεται δὲ μὲ τὴν ἔκφρασιν τῆς ἀντιλήψεως ὅτι, ἀσχέτως πρὸς τὴν δυνατότητα ἐπικοινωνίας μεταξὺ Γῆς καὶ Ὑπερπέραν, εἶναι ἄκρως ἀμφίβολη, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνη, ἡ ἐπίδοσις εἰς πνευματιστικοὺς πειραματισμούς, στὸ συντριπτικῶς μεγαλύτερο μέρος τῶν περιπτώσεων.

Η ΚΥΑΝΗ ΝΗΣΟΣ

ἤτοι ὁ Μεταγήϊνος Βίος

✳

Ἀνακοινώσεις τοῦ Γουλιέλμου Στὲδ, πνιγέντος εἰς τὸ ναυάγιον τοῦ «Τιτανικοῦ» (1912) ὑπαγορευθεῖσαι εἰς τὴν θυγατέρα του τὸ 1922

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὑπὸ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΡΑΚΟΥΛΗ

Ὁ αἰὼν μας εἶναι κατ' ἐξοχὴν αἰὼν τῶν ψυχικῶν ερευνῶν' ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὴν τύχην ἡμῶν ὡς ἀνθρώπων, ὄχι ἁπλῶς ὡς σωμάτων. Γνωρίζομεν τὸ τέλος τῶν σωμάτων μας. Ἀλλὰ ἐρευνητέον ἂν εχωμεν τέλος ἡμεῖς, ἂν ἔχωμεν συμφέροντα ἀπώτερα, ἂν ἔχωμεν τύχας ἐπέκεινα τῶν τυχῶν μας ἐπὶ τοῦ ὁρατοῦ τούτου πλανήτου, ἂν δὲν εἶναι καὶ κόσμοι ἀόρατοι, ὁ ἐν οἷς βίος εἶναι ἀλληλένδετος μετὰ τοῦ παρόντος βίου μας. Δι' ὅλα αὐτὰ ἀνησυχεῖ τὸ σύγχρονον πνεῦμα καὶ παντοῦ ὑπάρχουν κέντρα ψυχικῶν ἐρευνῶν. Εἶναι πολυσχιδὴς ἡ ἔρευνα αὕτη, καὶ αἱ ἀπαντήσεις αἱ διδόμεναι (θεοσοφία, ὑποσυνείδητον, μυχιολογία, πνευματισμός, ἐκτόπλασμα, ψυχοφάνεια, τηλεπάθεια, αὐτόματος γραφή, ὑπνωτισμὸς κλπ.) εἶναι ποικίλαι, ἀλλὰ εἰδικῶς ζητεῖται νὰ ἐξακριβωθῆ τί γίνεται τὸ ἄτομον μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ σώματός του; Εἶναι πρόδηλον ὅτι δὲν ταυτίζεται τὸ ἄτομον μὲ τὸ σῶμα του. Ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι χυμὸς ἐκκρινόμενος ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλον, ἐπιστεύετο πρὸ δύο γενεῶν, ἀλλ' ἀπορρίπτεται σήμερον. Σήμερον πιστεύεται τὸ ἐναντίον, ὅτι δηλαδὴ τὰ μόρια τοῦ ἐγκεφάλου συγκρατοῦνται ὑπὸ κάποιας ἀγνώστου δυνάμεως, ἥτις ἐπιζῆ τοῦ σώματος' ὅτι ἡ ἄγνωστος αὕτη δύναμις εἶναι καθ' ὅλας τὰς ἐνδείξεις αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ἐξακολουθῶν ἄσαρκον βίον, εἰς ὃν συναποκομίζει ὅλα τὰ διακρίνοντα τὸ ἄτομον χαρακτηριστικά' ὅτι ἀπὸ τὸν ἄσαρκον βίον εἶναι ὑπὸ καταλλήλους συνθήκας δυνατὸν νὰ ἐπικοινωνῆ μετὰ τῶν ἔτι καὶ νῦν ἐνσάρκων ἀτόμων' ὅτι ὑπάρχουν ἀόρατοι κόσμοι καὶ σφαῖραι

καὶ στενὴ μεταξύ των συνάφεια' ὅτι ὑπάρχει ὀργάνωσις ἀσάρκων ἀτόμων ἀσκούντων καθοδηγητικὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν ἐνσάρκων. Ἐκ τῶν πορισμάτων τούτων προκύπτει σύστημα ἠθικῆς, καθ' ἣν 1) ὑπάρχει ἀνταπόδοσις ἢ ἐξαγνισμός λόγῳ ἰσορροπίας, 2) ὁ νόμος τῆς ἀγάπης εἶναι ἡ βάσις τῆς ἐξελίξεως καὶ τοῦ ἀενάου προβιβασμοῦ, 3) κεντρικὸν στοιχεῖον τῆς ἀγάπης εἶναι ἡ ἐθελουσία ἐκδούλευσις — τὸ ἐθελουσίως ἐξυπηρετεῖν τούς ἄλλους, 4) η αλήθεια ἀποκαλύπτεται κατὰ λόγον τῆς ἀφιλαύτου ἐρεύνης, 5) τὰ πάντα διέπει ὑπερτάτη πηγή δυνάμεως καὶ λογισμοῦ, 6) θάνατος δεν ὑπάρχει, είμη ως αναξιον λόγου ἐπεισόδιον τῆς ζωῆς.

Ἐξ ὅλων τῶν σχετικῶν συγγραμμάτων τὰ ὁποῖα ἀνέγνωσα, τὸ ἀνὰ χεῖρας μοῦ εκαμε τὴν ἰσχυροτέραν ἐντύπωσιν διά τε τὸ σφρῖγος τῆς ζωντανότητός του καὶ διὰ τὴν ἐπισφράγισιν τῶν ὡς ἄνωθι εκτιθεμένων πορισμάτων τῆς ψυχικῆς ἐρεύνης τοῦ αἰῶνος μας. Τὸ ἀγγλικὸν πρωτότυπον ὑπηγορεύθη ὑπὸ τοῦ Στέδ ἐννέα ἔτη μετὰ τὸν πνιγμόν του εις τὸ ναυάγιον τοῦ Τιτανικοῦ καὶ ἐγράφη διὰ τῆς γνωστῆς αὐτομάτου μεθόδου. Τὸ ὕφος τὸ ἀναγνωρίζω ὡς ὕφος τοῦ Στέδ, ὃν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐγνώρισα προσωπικῶς και παρ' οὗ ἔσχον ἐπιστολὴν γραφεῖσαν ἐπὶ τοῦ Τιτανικοῦ καὶ ἀφιχθεῖσαν εἰς Ἀθήνας τὴν ἡμέραν τοῦ ναυαγίου. Ἂν «τὸ ὕφος εἶναι ὁ ἄνθρωπος» διακρίνομεν τὸν Στέδ αὐτότατον εἰς πᾶσαν φράσιν τοῦ ἀνὰ χεῖρας κειμένου. Τοῦ πρωτοτύπου ἀγγλικοῦ κειμένου προτάσσεται ἐπιστολὴ τοῦ Κόναν Δόυλ, ὅστις μεταξυ ἄλλων λέγει:

«Οὐδεὶς περισσότερον ἐμοῦ ἔχει ἐρευνησει καὶ μελετήσει τὰ ψυχικὰ φαινόμενα καὶ οὐδεὶς ἔχει ἀναγνώσει περισσότερα ἔργα περὶ τοῦ ἐπέκεινα βίου. Πάντοτε ἡ αὐτὴ διαβεβαίωσις ἀνακύπτει ἐκ τῆς μακρᾶς καὶ πολυειδοῦς ερεύνης μου αὕτη' ὅτι ἕπεται συνέχεια τοῦ παρόντος βίου, συνέχεια καθ' ἣν ολοι οἱ πόθοι μας πραγματοποιοῦνται. Πάντοτε τοῦτο βεβαιοῦται ὅτι ὁ ἐπέκεινα βίος εἶναι ἀπτὸς καὶ στερεὸς ὡς ὁ παρών, τερπνὴ δὲ ὕπαρξις, πρὸς ἣν συγκρινομένη ἡ παροῦσα εἶναι ψυχρὰ σκιά. Πρώτην φορὰν ὅμως πληροφοροῦμαι ἀπὸ τὰς ἀνακοινώσεις τοῦ πατρός σας, περὶ τῆς Κυανῆς Νήσου. Γνωρίζω βεβαίως τὴν ψυχικὴν σημασίαν τοῦ κυανοῦ' εἶναι τὸ χρῶμα τῆς ἰάσεως, τὸ δὲ νόημα τῆς νήσου εἶναι ἴσως ὅτι πρόκειται περὶ περιοχῆς ὡσεὶ προθαλάμου εἰς ἄλλους κόσμους. Ἔχει κολοσσιαίαν σπουδαιότητα νὰ γίνουν ταῦτα πάντα γνωστὰ εἰς τὸ ἀνθρώπινον Γένος, ὄχι μόνον διότι ἡ γνῶσις αὐτη θὰ διαλύσῃ τὸν φόβον τοῦ θανάτου, ἀλλὰ καὶ διότι ἀποβαίνει χρησιμωτάτη βοήθεια ἐν περιπτώσει αἰφνιδίου μεταστάσεως ἀπὸ ἑνὸς κόσμου εἰς ἄλλον, ὡς ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ πατρός σας».

Ἐν τῷ προλόγῳ της ἡ δεσποινὶς Στέδ ἀναφέρει ὅτι καθ' ὃν χρόνον συνέβη τὸ ναυάγιον τοῦ Τιτανικοῦ, τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1912, ἦτο ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ὑπ' αὐτῆς καταρτιαθέντος σαιξπηρείου δραματικοῦ ὁμίλου οὗ μετεῖχεν ο κ. Πάρδο Γούδμαν. Οὗτος ᾐσθάνθη τηλεπαθητικῶς τί συνέβη εἰς τὸν ὠκεανὸν καὶ τὸ εἶπεν εἰς αὐτὴν χωρὶς νὰ ἀναφέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ πλοίου' τῇ εἶπεν ὅμως ὅτι στενώτατος συγγενής της τῇ ἔστελλεν ὕστατον ἀποχαιρετισμόν. Αἱ ἀνὰ χεῖρας ἀνακοινώσεις κατὰ τὸ πλεῖστον ἐγράφησαν διὰ χειρὸς τοῦ Γούδμαν παρούσης τῆς δεσποινίδος Στέδ.

«Δεκαπέντε ἡμέρας μετά τό ναυάγιον (διηγεῖται) εἶδον τό πρόσωπον τοῦ πατρός μου καί ἤκουσα τήν φωνήν του, ζωηροτατα, ἐν συνεδρίᾳ μετά τῆς γνωστῆς διαμέσου κυρίας Ραΐδτ. Ὡμίλησα μετ' αὐτοῦ ἐπί εικοσι λεπτά ὅσον καί ἄν φαίνεται ἀπίστευτος ἡ διαβεβαίωσις αὕτη. Ἐδημοσιεύθησαν πρακτικά τῆς συνεδρίας ταύτης ὑπογεγραμμένα ὑφ' ὅλων τῶν παρόντων. Ἔκτοτε δέν ἔπαυσα νά λαμβάνω μηνύματα ἀπ' εὐθείας ἀπό τόν πατέρα μου καί τόν αἰσθάνομαι πλησιέστερον τώρα παρά πρό τοῦ 1912. Τῷ 1915 μοί εδωκεν ὁδηγίας ὅπως συναντηθῶ μετά τοῦ φωτογράφου κ. Χώπ καί τῆς κυρίας Βῶξτον ἐν Γλασκώβῃ ἵνα προκύψῃ φωτογραφία παριστῶσα με ἐν συνοδίᾳ μετ' αὐτοῦ».

Ἡ μίς Στέδ ἐξακολουθεῖ ἐν τῷ Προλόγῳ ἐκθέτουσα ὅλας τάς λεπτομερεῖς προφυλάξεις ἅς ελαβεν ὅπως μή μείνῃ ἡ ἐλαχίστη αμφιβολία περί τῆς φωτογραφικῆς γνησιότητας τοῦ πειράματος.

Ὁ Στέδ ὑπαγορεύων ἀπήτει τήν παρουσίαν τῆς θυγατρός του, τοῦθ' ὅπερ ἐξηγεῖ λέγων ὅτι ἡ παρουσία της εἶναι ἀπαραίτητος ὡς συνδετικος κρίκος ὡς ἐκ τῆς μεγάλης ἀγάπης της πρός αὐτόν. Εἶναι, οὕτως είπεῖν, ἠλεκτρική στήλη καθιστῶσα δυνατήν τήν επικοινωνιαν μεταξυ αυτοῦ καί τοῦ γράφοντος Γούδμαν. Ἐνίοτε ἡ μίς Στέδ εἶδεν ἐπί τινας στιγμάς τόν πατέρα της, ὑπαγορεύοντα. Μέ τόν Γούδμαν δέν εἶχε συνάψει ὁ Στεδ προσωπικην γνωριμίαν, είμή ἅπαξ, ἀνταλλάξας μόνον δύο ἤ τρεῖς λέξεις. Ἐν τούτοις ὅσα ὁ Γούδμαν γράφει εἶναι αὐτόταται φράσεις τοῦ Στέδ Ἡ χαρακτηριστική προσωπικότης του ἐγίνετο αἰσθητή εἰς ὅλας τάς περιπτώσεις καθ' ἅς ὑπηγόρευεν ἀνακοινώσεις ἀπό τοῦ 1917 μέχρι του 1921 ὅτε ἤρχισεν ἡ σειρά τῶν ἀνακοινώσεων αἱ ἁποῖαι ἀποτελοῦν τό παρον βιβλιον και ἀφηγοῦνται τάς ἐντυπώσεις του μετά τό ναυάγιον τοῦ Τιτανικοῦ

Τῆς ἀφηγήσεως προτάσσεται Πρόλογος αὐτοῦ τοῦ Στέδ πολύ χαρακτηριστικός, καί παραθέτω ἐνταῦθα τά ουσιωδέστερα, ακολουθῶν την αυτήν μέθοδον καί ὡς πρός τό λοιπόν κείμενον. Λέγει ἐν τῷ Προλόγῳ του ὁ Στέδ:

«Πάντοτε, τέρπει ἡ προσπάθεια πρός κατακτησιν τοῦ αγνώστου και τοῦ μυστηριώδους και ἡ τερψις διακεντᾷ πρός ερευναν. Ὅσον ὅμως ἀφορᾷ τό μυστήριον τοῦ μεταγηΐνου βιου, ἀντί ἡδονῆς καποιος φοβος παρατηρεῖται πάντοτε, πολλάκις φόβος μήπως ὁ ἐρευνῶν βλάψῃ τό μεταστάν προσφιλές πρόσωπον. Αὐτό εἶναι ἀπόδειξις ἀφιλαυτίας καί ὁ περί τούτου διαφωτισμός ἐπιβάλλεται. Πολλοί ἐμφορούμενοι θεοσοφικῶν ἀντιλήψεων φοβοῦνται να δεχθοῦν τι προερχόμενον ἀπό πηγήν τήν ὁποίαν θεωροῦν κέλυφος τοῦ προσφιλοῦς μεταστάντος Ἄλλοι πάλιν φοβοῦνται συνεπεια ατελοῦς νοητικοτητος. Κατά τόν ἔνσαρκον βίον μου ἔπραξα ὅ,τι ἠδυνήθην οπως διαφωτισω τούς ἀνήκοντας εἰς τάς κατηγορίας ταύτας· ἀλλ' ἐτέλουν ὑπό ὑλικούς περιορισμούς. Ἀφ' ὅτου ἦλθον είς τόν κόσμον τοῦτον συνετέλεσα πολύ εἰς διαφωτισμόν παγκόσμιον ἐφ' ὅσον ὁ βαθμός τῆς γνώσεως τό ἐπέτρεψε Γνῶσις εἶναι ὁ σκοπός τοῦ βίου, ὄχι εὐδαιμονία Ἡ ευδαιμονία εἶναι παρεμπιπτουσα ἀμοιβή τῆς ὑπέρ τῶν ἄλλων δράσεως, τοῦθ' ὅπερ εἶναι ἀκριβῶς προϊόν τῆς Γνώσεως.

Θά σᾶς ὑπαγορεύσω ἀνακοινώσεις τάς ὁποίας ἕκαστος ὑμῶν θά ἐκτιμήσῃ κατά τά φῶτα του, ἀλλ' αἱ ὁποῖαι πάντως εἶναι μεγάλης ἀξίας. Δέν ἀποτελοῦν ἰδικήν μου γνώμην περί τῶν μυστηρίων τῆς ὑπάρξεως, ἀλλά ὁμιλίαν περί αὐτῶν τῶν μυστηρίων. Ὁ θάνατος δέν εἶναι τίποτε ἄλλο εἰμή ἡ θύρα ἀπό ἑνός δωματίου εἰς ἕτερον' ἀμφότερα δέ τά δωμάτια ἔχουν πολύ παρεμφερῆ ἐπίπλωσιν καί ρυθμόν. Ο αὐτός νοῦς διέπει ὅλας τάς σφαιρας. Ἐπειγομαι λοιπόν νά σοῦ ειπω τί εὑρίακει τις αμα ἀφιχθῆ ἐνταῦθα, διά νά το μαθουν οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐπιδεκτικοί νά ἐπωφεληθοῦν ἐκ τῆς πληροφορίας ταύτης. Ἐπροτίμησα λακωνικόν ὕφος διότι τά ὀγκώδη συγγράμματα δέν ἀναγινώσκονται. Ὅλοι επιθυμῶ νά ἐνθυμῆσθε ὅτι εχετε καθηκοντα νά ἐκτελέσετε ἕκαστος μετά πάσης πληρότητος. Εἶναι πολλοι εις οὕς η πνευματιστική ερευνα δέν λέγει τίποτε. Αὐτοί, φρονιμώτερον εἶναι νά ἀπεχουν πειραμάτων καί νά ἀρκοῦνται εἰς θεωρίας.

Πρό πολλῶν ἐτῶν ἰσχυρῶς μέ εἵλκυσεν ἕν σύγγραμμα περι ψυχικῶν ἐρευνῶν (ιαως αἰνίσσεται τό «Phantasms of the Living»). Αὐτό ῆτο τό πρῶτον γήινον ἐνδιαφέρον μου διά τόν μεταγήινον κόσμον, ῆδη διεξηγῶ τό πρῶτον μεταγήινον ἐνδιαφέρον μου διά τόν γήινον κόσμον σας»

Δύο τινά ἐλπίζω νά ἐντυπωθοῦν ἐκ τῆς διαδόσεως τοῦ παρόντος ἐργου. Πρῶτον ὅτι ἡ ψυχική ἐρευνα εἶναι, ὡς εἶπε μέγας πολιτευτής τῆς Ἀγγλίας, θαυμαζόμενος εἰς πᾶσαν χώραν, ὁ Γλάδστων, «ἡ σοβαρωτέρα ὑπόθεσις τοῦ βίου». Δεύτερον ὅτι, ὡς ὁ Στέδ συνοψίζει τό μήνυμά του «δέν εὑρίσκεσαι ἐπί τῆς Γῆς διά νά κάμνῃς χρήματα καί νά ἀπολαμβάνῃς ἀλλά διά νά ἀνακαλύψῃς τίς εἶσαι καί πῶς νά ἀναπτύξῃς ὅσα γενναῖα στοιχεῖα ἀνευρίσκεις εἰς τόν χαρακτῆρα σου».

Ἡ Κυανῆ Νῆσος ἐχει προορισμόν εἶναι ἐνδεικτική τῶν τάσεων τῆς ἀνελίξεως τῶν ἀντιλήψεών μας. Ὁλόκληροι κόσμοι διαμορφοῦνται οὕτως ἤ οὕτως συνεπείᾳ μικρᾶς τροποποιήσεως τῶν ἀπόψεων εἰς ἅς εχομεν συνηθίσει. Ὁ Ἀϊνστάϊν θέτει ἐνώπιόν μας συμπεράσματα καταπληκτικῆς σπουδαιότητος περί τοῦ σχετικοῦ χαρακτῆρος τῶν ἀστρονομικῶν συλλήψεων. Σχετικός, κατά τόν αὐτόν γνώμονα, εἶναι ὁ χαρακτήρ καί τῶν κοινωνικῶν μας συλλήψεων. Ἀρκεῖ νά ἴδωμεν ἄλλως ἤ ὡς τά βλέπομεν τά τοῦ πολιτισμοῦ καί τῆς κοινωνίας διά νά προκύψῃ νέος πολιτισμός καί νέα κοινωνία. Ο ἀντικατοπτρισμός τοῦ παρελθόντος καί τοῦ παρόντος κρύπτει ἀπό τήν ὄψιν μας τά ζωτικόν μέλλον. Αὐτό τό μήνυμα ἀρύομαι ἀπό τάς ἀνακοινώσεις τῆς κυανῆς νήσου.

Ἡ μετάφρασις τῶν ἀνακοινώσεων τούτων μοί παρέσχεν ὥρας τινάς τέρψεως, θά εἶμαι δέ εὐτυχής ἐάν τό βιβλίον συντελέσῃ εἰς διακέντησιν τῆς ἐρεύνης τῶν προβλημάτων τοῦ πνευματικοῦ βίου, ἀποβλέπων ὄχι τόσον εἰς τό νά μάθῃ, ἀλλά μᾶλλον εἰς τό ν' ἀπομάθῃ ἡ γενεά μας μερικάς ἀντιλήψεις.

Ἀθῆναι, Ἀπρίλιος 1924 ΠΛΑΤΩΝ Ε. ΔΡΑΚΟΥΛΗΣ

Η ΚΥΑΝΗ ΝΗΣΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

Ὅπως μὲ εἶχε καταλάβει, ἐνθυμοῦμαι, χαρὰ καὶ κατάπληξις, ὅταν, εὑρισκόμενος ἀκόμη εἰς τὸν γήινον κόσμον, ἐσχημάτισα κατὰ πρῶτον τὴν πεποίθησιν ὅτι ὑπάρχει καὶ μεταγήινος κόσμος, ὁμοίως σχεδὸν μὲ κατέλαβε χαρὰ καὶ κατάπληξις ὅταν ἦλθα εἰς τὸν μεταγήινον τοῦτον κόσμον καὶ εἶδον ὅτι ὅσα ἤδη ἐγνώριζα ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον ἀκριβῆ. Ἦτο δι᾽ ἐμὲ μεγάλη ἱκανοποίησις ἡ ἐπιβεβαίωσις αὕτη τῶν ὅσων εἶχα ἐπὶ τῆς Γῆς μάθει. Ἔμεινα ἔκθαμβος καὶ καταγοητευμένος βλέπων ὅτι ἦσαν τόσον ἀληθῆ. Διότι ἤμην μὲν πάντοτε ὑπερβέβαιος, ἀλλὰ δὲν ἤμην ἐντελῶς ἄνευ σοβαρῶν ἀποριῶν ὡς πρὸς δευτερευούσας τινὰς λεπτομερείας. Ἐντεῦθεν ἡ ἱκανοποίησίς μου ὅταν ἀνεγνώρισα πράγματα καὶ χαρακτηριστικά, τὰ ὁποῖα, καίτοι ἐπὶ τῆς Γῆς εἶχα ἀποδεχθῆ, ἐν τούτοις δὲν ἐπερίμενα ὅτι θὰ ἦσαν ὅπως τώρα τὰ εὗρον. Αὐτὸ θὰ σοῦ φαίνεται κάπως ἀντιφατικόν, ἀλλὰ θέλω νὰ ἐννοήσῃς ὅτι αἱ ἐπὶ τῆς Γῆς ἀπορίαι μου ἐβασίζοντο ἐπὶ τοῦ φόβου ὅτι ἴσως ὁ πνευματικὸς κόσμος εἶχεν ἰδιάζοντα γνώμονα, ὅλως διάφορον τῆς γηίνης νοοτροπίας μας, καὶ ὅτι ἑπομένως τὰ διαβιβαζόμενα ἡμῖν ἐνεδύοντο μὲ τοιαύτην μορφὴν καὶ τοιαύτην ἔκφρασιν, ὥστε ἡμεῖς οἱ ἐπὶ τῆς Γῆς νὰ δυνάμεθα νὰ τὰ κατανοῶμεν καὶ ἐκτιμῶμεν καὶ δὲν ἦσαν αὐτὰ καθεαυτὰ τὰ διαβιβαζόμενα ἀκριβῶς ἕνεκα τῶν ἀτελειῶν τῆς γηίνης λεκτικῆς ἐκφράσεως.

Περὶ τῆς μεταστάσεώς μου ἀπὸ τῆς γηίνης εἰς τὴν πνευματικὴν ζωήν, δὲν θέλω νὰ γράψω πλέον τῶν ὀλίγων γραμμῶν. Ἔχω ἤδη πολλάκις πολλαχοῦ ὁμιλήσει περὶ αὐτῆς. Τὸ πρῶτον μέρος αὐτῆς φυσικὰ ἦτον ὀδυνηρόν· ἀλλὰ ἀφότου ἡ σωματική μου ζωὴ ἔπαυσεν, ἔπαυσε καὶ ἡ πάλη κατὰ ἀκατανικήτων δυσκολιῶν. Ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ ὁμιλῶ περὶ τούτου.

Ἡ πρώτη μου ἔκπληξις ἦλθεν ὅταν εἶδον ὅτι ἤμην εἰς θέσιν νὰ βοηθῶ. Τώρα ἀντιλαμβάνομαι ὅτι κατὰ τὸν ἰδικόν σας τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι εἶχον ἤδη ἀποθάνει. Ἀπὸ τὸ νὰ εὑρίσκωμαι εἰς ὀδυνηρὰς δυσκολίας ἐγὼ ὁ ἴδιος, εἰς τὸ νὰ εὑρεθῶ αἴφνης ἱκανὸς νὰ βοηθήσω ἄλλους, ἦτο τοιαύτη ἀπότομος μετάστασις ὥστε ἔμεινα ἐνεός. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ κατάπληξίς μου ὥστε οὐδόλως ἀνελογίσθην τὸ πῶς καὶ τὸ διατί. Αἰφνιδίως εὑρέθην εἰς θέσιν νὰ βοηθῶ. Ἠγνόουν διατί καὶ πῶς καὶ δὲν ἀπεπειρώμην νὰ ἐξετάσω. Δὲν ὑπῆρχεν ἀνάλυσις τότε. Αὐτὸ ἦλθεν ἀργότερα. Ἐπίσης ἐξεπλάγην εὑρὼν πλησίον μου πολλοὺς οὓς ἐγνώριζα θανόντας πρὸ πολλοῦ. Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου κατενόησα, πρώτην φοράν, τὴν ἐπισυμβᾶσαν μεταβολήν. Τὴν ἀντελήφθην αἰφνιδίως καὶ ἐφοβήθην ὀλίγον τι. Στιγμιαίως ἀνησύχησα καὶ ἐζήτουν νὰ εὕρω τὸν ἑαυ-

τόν μου. Μίαν μόνον στιγμὴν διήρκεσεν ἡ ταραχή μου καὶ κατόπιν ἀνέτειλεν ἡ πλήρης καὶ ἔνδοξος ἀντίληψις ὅτι ὅλα ὅσα εἶχα μάθει ἦσαν ἀληθῆ. Ὤ, νὰ εἶχα ἓν τηλέφωνον ἐκείνην τὴν στιγμὴν νὰ στείλω εἰδήσεις εἰς ὅλας τὰς ἐφημερίδας. Αὐτὴ ἦτο ἡ πρώτη μου σκέψις. Κατόπιν ἐπῆλθεν ἀντίδρασις καὶ ἀδημονία. Ἐσκέφθην τοὺς οἰκείους μου· δὲν τὸ ἔμαθαν ἀκόμη. Τί νὰ λέγουν περὶ ἐμοῦ; Πῶς νὰ συγκοινωνήσω; Τὸ τηλέφωνόν μου δὲν λειτουργεῖ πρὸς τὸ παρόν. Ἔβλεπα τὰ πάντα ἐπὶ τῆς Γῆς διότι ἤμουν ἀκόμη πολὺ πλησίον εἰς τὸν πλανήτην. Ἔβλεπα τὸ ναυαγῆσαν πλοῖον, τοὺς ναυαγούς, τὴν ὅλην σκηνήν, καὶ αὐτὸ μοῦ ἐδίδε δραστηριότητα — εἶχα δύναμιν νὰ βοηθήσω... καὶ ἀπὸ ἄπελπις ἔγινα ἀρωγός. Μετ' ὀλίγον τὸ τέλος ἐπῆλθε καὶ μόνον ἐπεριμέναμεν νὰ τελειωθῇ ἡ καταστροφή. Ἦτον ὡς νὰ ἐπεριμέναμεν ἀπόπλουν. Ἐπὶ τέλους οἱ σωθέντες-σωθέντες, οἱ πνιγέντες-ζῶντες. Τότε οἱ τῆς δευτέρας κατηγορίας, ἡμεῖς, εἰς ἓν σύνολον μετεβάλομεν σκηνὴν καὶ διεύθυνσιν. Δι' ὅλους μας ἦτο παράδοξος μέθοδος ταξειδίου καὶ ἦτο παράδοξον τὸ πλήρωμα τὸ ὁποῖον ἀπετελοῦμεν καὶ οὐδεὶς ἐγνώριζε ποῦ διευθυνόμεθα. Ἡ ὅλη αὐτὴ σκηνὴ εἶχεν ἀπερίγραπτον πάθος. Πολλοί, γνωρίζοντες τί συνέβη, ἦσαν εἰς τρομερὰν ἀδημονίαν διὰ τοὺς οἰκείους τοὺς ὁποίους ἀφῆκαν καθὼς καὶ διὰ τὴν ἰδικήν των μέλλουσαν τύχην. «Τί νὰ μᾶς ἐπιφυλάσσεται;» ἔλεγον. «Μήπως ὁδηγούμεθα ἐνώπιον τοῦ Ὑψίστου; Καὶ ὁποία τις ἀπόφασις θὰ ἀπαγγελθῇ;» Ἄλλοι ἦσαν ὡς ἀπεγνωσμένοι καὶ ἀδιάφοροι ἐφαίνοντο δι' ὅλα καὶ διανοητικῶς παράλυτοι. Ἀληθῶς παράδοξον πλήρωμα ἀνθρωπίνων ψυχῶν ἀναμενουσῶν τὴν καταγραφήν των εἰς τὸν νέον κόσμον.

Ζήτημα ὀλίγων μόνον λεπτῶν καὶ ἰδοὺ ἑκατοντάδες σωμάτων πλεόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος—νεκρῶν· ἑκατοντάδες ψυχῶν φερομένων διὰ τοῦ ἀέρος—ζωντανῶν· καὶ πολὺ ζωνταναὶ ἦσαν πολλαὶ ἐξ αὐτῶν. Πολλοὶ κατανοήσαντες ὅτι ἀπέθαναν κατελήφθησαν ὑπὸ ὀργῆς ἐπὶ τῷ ὅτι δὲν εἶχαν τὴν δύναμιν νὰ διασώσουν ἀπὸ τὸ πλοῖον τὰ τιμαλφῆ των. Ἐπάλαιαν νὰ διασώσουν ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα ἐπὶ τῆς Γῆς τοῖς ἦσαν τόσον πολύτιμα.

Ἦτο δεινὴ ἡ σκηνὴ ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου ὅταν ἐπῆλθε τὸ ναυάγιον, ἀλλ' ἦτο μηδὲν παραβαλλομένη πρὸς τὴν σκηνὴν ὅταν αἱ ψυχαὶ ἀπεσπάσθησαν ἀπὸ τὰ σώματά των, καὶ ὅλαι ἄκουσαι. Ἦτο σκηνὴ καὶ σπαρακτικὴ καὶ ἀποτροπιαστική. Ἐπεριμέναμεν λοιπόν... ἐπεριμέναμεν νὰ συγκεντρωθῶμεν ὅλοι· καὶ ὅταν τὰ πάντα ἦσαν ἕτοιμα, ἐκινήσαμεν εἰς ἄλλους ὁρίζοντας.

Ἦτο περίεργον ταξείδιον ἐκεῖνο. Πολὺ περιεργότερον παρ' ὅ,τι θὰ ἐπερίμενα. Ἀνηρχόμεθα καθέτως εἰς τὸν ἀέρα μὲ τρομακτικὴν ταχύτητα. Ἐκινούμεθα ὁμαδικῶς, ὡς ἐὰν ἤμεθα ἐπὶ εὐρυτάτου ἀνδήρου ἐκσφενδονιζομένου εἰς τὸν ἀέρα μετὰ γιγαντώδους δυνάμεως καὶ ταχύτητος, καὶ μολαταῦτα οὐδεμίαν εἴχομεν

ἀνησυχίαν περὶ τῆς ἀσφαλείας μας. Εἴχομεν τὴν συναίσθησιν τῆς στερεότητος. Δὲν γνωρίζω πόσον διήρκεσε τὸ ταξείδιον, οὔτε πόσον μακρὰν ἀπὸ τὴν Γῆν ἤμεθα ὅταν ἐφθάσαμεν, ἀλλ' ἦτο ἐνδόξως ὡραία ἄφιξις. Ἦτον ὡς νὰ βαδίσῃς ἀπὸ τὴν πλῆξιν τοῦ ἀγγλικοῦ χειμῶνος εἰς τὴν ἀκτινοβόλον αἴγλην μεσημβρινοῦ οὐρανοῦ. Τὸ πᾶν ἦτον ἔκλαμπρον καὶ ὡραῖον εἰς τὴν νέαν ταύτην χώραν. Τὴν ἐβλέπομεν μακρόθεν ἐνῷ ἐπλησιάζομεν, ὅσοι δὲ ἀπὸ ἡμᾶς εἴχομεν σχετικὰς γνώσεις ἐννοήσαμεν ὅτι προωριζόμεθα εἰς τὸ ἐπαγωγὸν αὐτὸ μέρος ὡς ἐκ τῆς αἰφνιδίας ἐγκαταλείψεως τοῦ γηίνου βίου. Ὁ ταλανισμένος νέηλυς ἀνακουφίζεται ἅμα τῇ ἀφίξει του. Ἀφίχθημεν μὲ κάποιαν συναίσθησιν ὑπερηφανείας εὑρίσκοντες τὰ πάντα ἐλαφρὰ καὶ ἔκλαμπρα καὶ προσέτι ἐπίσης ὑλικὰ καὶ στερεὰ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ὡς τὰ τοῦ κόσμου μὲ τὸν ὁποῖον πρὸ ὀλίγου ἐτελειώσαμεν.

Τὴν ἄφιξίν μας ἐχαιρέτισαν πολλοὶ φίλοι καὶ συγγενεῖς οἱ ὁποῖοι μᾶς ἦσαν προσφιλεῖς ἐν τῷ γηίνῳ βίῳ. Ἅμα τῇ ἀφίξει μας, ὅσοι ἤλθομεν ἀπὸ τὸ ναυαγῆσαν πλοῖον, ἐχωρίσθημεν ἀπ' ἀλλήλων. Εὕρομεν πάλιν τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐνεργείας μας, καίτοι ἕκαστος ἡμῶν εἶχε τὴν συνοδείαν προσωπικοῦ φίλου πρὸ ἐτῶν μεταστάντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

Σοῦ εἶπα ὀλίγα περὶ τοῦ ταξειδίου καὶ τῆς ἀφίξεως καὶ τώρα θέλω νὰ σοῦ εἴπω περὶ τῶν πρώτων μου ἐντυπώσεων. Ἐν πρώτοις σημείωσε ὅτι δὲν γνωρίζω μετὰ πόσον χρόνον ἀπὸ τῆς συγκρούσεως μοῦ συνέβησαν αὐτὰ τὰ ὁποῖα διηγοῦμαι. Μοῦ ἐφαίνοντο ὡς μία ἀδιάκοπος συνέχεια, ἀλλὰ δὲν εἶμαι βέβαιος ὅτι ἔτσι εἶναι. Εὑρέθην ἐν συνοδείᾳ δύο προσώπων, ἐκ τῶν ὁποίων ἓν ἦτο ὁ πατήρ μου. Ἦλθε νὰ μὲ προϋπαντήσῃ, νὰ μὲ συντροφεύσῃ, νὰ μὲ βοηθήσῃ καὶ νὰ μὲ ὁδηγήσῃ. Ἀπαράλλακτα ὅπως φθάνων εἰς ξένην χώραν συναντᾶσαι μὲ φίλον ὁ ὁποῖος ἐπιθυμεῖ νὰ σοῦ δείξῃ τὸ μέρος. Αὐτὴ ἦτο ἡ κυριωτέρα ἐντύπωσις. Ἡ σκηνὴ τὴν ὁποίαν πρὸ ὀλίγου ἐγκατελείψαμεν ἀνῆκεν ἤδη εἰς τὸ παρελθόν. Ἅπαξ ἀπεδέχθημεν τὴν μεταβολὴν τοῦ θανάτου, ὅλη ἡ φρίκη τῶν προσφάτων γεγονότων ἐξέλιπεν. Ἦσαν ἴσως γεγονότα χθεσινά, ἀλλ' ἠμποροῦσε καὶ νὰ εἶναι καὶ πεντηκονταετία ἀφ' ὅτου συνέβησαν· τόσον ὁ νοῦς μας ἀπεσπάσθη ἀπὸ αὐτά. Ἡ χαρά μας ἑπομένως διὰ τὴν ἄφιξιν μας εἰς την νέαν χώραν δὲν ἠμαυροῦτο ἀπὸ θλῖψιν διὰ τὸν χωρισμόν μας ἀπὸ τοὺς ἐπὶ τῆς Γῆς φίλους μας. Βεβαίως πολλοὶ ἦσαν περίλυποι, ἀλλ' αὐτὸ συνέβαινε διότι δὲν ἀντελαμβάνοντο τὴν γειτνίασιν τῶν δύο κόσμων. Ὅσοι τὴν ἀντελαμβάνοντο ἔκαμναν τὴν ἑξῆς σκέψιν: «Ἂς ἀπολαύσωμεν ὀλίγον αὐτὴν τὴν χώραν καὶ κατόπιν ἀνακοινοῦμεν εἰς τοὺς οἰκείους μας τὰ νέα μας». Ὡς ἐκ τούτου πολὺ ὀλίγη θλῖψις ἐπεσκίαζε τὴν ἄφιξίν μας.

Γνωρίζω ὅτι πολλοὶ θὰ μειδιάσουν δι᾽ ὅσα θὰ εἴπω. Αὐτὸ θέλω καὶ ἐγὼ καὶ δὲν δυσαρεστοῦμαι διότι θὰ ἐνθυμηθοῦν καλύτερα τοὺς λόγους μου καὶ ἡ ἐνθύμησις θὰ τοὺς χρησιμεύσῃ ὅταν περιέλθουν εἰς τὰς αὐτὰς περιστάσεις. Μετὰ τοῦ πατρός μου καὶ τοῦ ἄλλου φίλου ἐκινήσαμεν ἀμέσως. Μεγάλην ἐντύπωσιν μοῦ ἔκαμεν ὅταν εἶδα ὅτι ἐφόρουν τὰ συνήθη ἐνδύματά μου. Περίεργον, εἶπα, νὰ φέρω μαζύ μου τὰ φορέματά μου. Καὶ τὰ φορέματα τοῦ πατρός μου ἦσαν ὅπως τὰ ἐγνώριζα πάντοτε. Ὅλα καὶ ὅλοι ἐφαίνοντο ὅπως ἐπὶ τῆς Γῆς. Ἐκαθήσαμεν κάπου νὰ πάρωμεν κανὲν ἀναψυκτικόν, συνδιάλεξις δὲ φυσικὰ ἐπηκολούθησε περὶ τῶν ἀμοιβαίων μας οἰκείων ἀμφοτέρων τῶν κόσμων. Νέα καὶ πληροφορίαι ἐδόθησαν ἑκατέρωθεν καὶ προσέτι ἔμαθα πολλὰ περὶ τῶν συνθηκῶν αἱ ὁποῖαι ἐπικρατοῦν εἰς τὴν νέαν πατρίδα. Ἓν ἄλλο πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μοῦ ἔκαμεν ἐντύπωσιν ἦτον ὁ ἐν γένει χρωματισμὸς τοῦ τόπου. Ἂν ἐπρόκειτο νὰ εἴπωμεν τὸν χρωματισμὸν τῆς Ἀγγλίας θὰ ἐλέγομεν, εἰ δυνατόν, ὅτι εἶναι χώρα πρασινωπὴ —φαιά. Ἐδῶ ἀδιστάκτως χαρακτηρίζω αὐτὸν τὸν τόπον κυανοῦν. Μεταξὺ γαλανοῦ καὶ βαθέος κυανοῦ. Ἐννοῶ μόνον ὅτι ἡ χώρα αὕτη ἐδῶ δίδει τὴν γενικὴν ἐντύπωσιν τοῦ κυανοῦ καὶ ὄχι ὅτι ἔχουν τὸ χρῶμα τοῦτο οἱ κάτοικοι, τὰ δένδρα, τὰ σπήτια. Ἐξέφρασα εἰς τὸν πατέρα μου αὐτὴν τὴν ἐντύπωσίν μου καὶ μοῦ ἐξήγησεν ὅτι αὐτὸ τὸ χρῶμα πράγματι κυριαρχεῖ διότι τὸ φῶς ἔχει ἐπικρατούσας τὰς ἀκτῖνας τὰς κυανᾶς, τοῦθ᾽ ὅπερ συντελεῖ θαυμασίως εἰς τὴν διανοητικὴν τόνωσιν τῶν ἀφικνουμένων εἰς τὸν πρῶτον τοῦτον σταθμόν. Ἐλησμόνησα νὰ προσθέσω ὅτι εὗρον τὸν πατέρα μου πολὺ νεώτερον καὶ δραστηριώτερον παρ᾽ ὅσον τὸν ἐγνώριζα.

Ὁ κόσμος μας ἀπὸ τὸν κόσμον σας δὲν διαφέρει εἰμὴ κατὰ μικρὸν βαθμόν. Δὲν μεταβαίνει κανεὶς διὰ τοῦ θανάτου ἀπὸ τὴν ἀτέλειαν εἰς τὴν ἐντέλειαν. Ἁπλῶς γίνεται πολὺ βαθμιαία πρόοδος καὶ ἐξέλιξις, τόσον τῶν ἀτόμων ὅσον καὶ τῶν κόσμων. Ὁ μετὰ θάνατον κόσμος δὲν εἶναι εἰμὴ συμπλήρωμα τοῦ πρὸ τοῦ θανάτου.

Εἰς τὴν κυανῆν χώραν ὁ πληθυσμός μας ἦτο ποικίλος καὶ περίεργος. Ἄνθρωποι πάσης κατηγορίας καὶ φυλῆς, ὅλοι διευθυνόμενοι ὅπου ἤθελον, ἀκωλύτως καὶ ὁμαδικῶς. Ἕκαστος ὅμως ἐφρόντιζεν ἀποκλειστικῶς περὶ τοῦ ἀτόμου του. Αὐτὸ τὸ ὁποῖον εἰς τὴν Γῆν εἶναι ἐμπόδιον προόδου, ἐδῶ εἶναι βοήθημα διά τε τὸ ἀτομικὸν καὶ διὰ τὸ γενικὸν καλόν. Δὲν θὰ ἐγίνετο ἐπὶ τῆς κυανῆς νήσου οὔτε πρόοδος οὔτε ἀνάρρωσις ἄνευ αὐτοῦ. Ἐκ τῆς ἀπορροφήσεως ἑκάστου εἰς τὰ ἑαυτοῦ προκύπτει γενικὴ γαλήνη ἐν μέσῳ τῶν συγκεντρωμένων παντοίων χαρακτήρων. Κανεὶς δὲν λαμβάνει ὑπ᾽ ὄψιν τὸν ἄλλον. Ἕκαστος διὰ τὸν ἑαυτόν του ἀγνοῶν σχεδὸν ὅλους τοὺς ἄλλους. Ὡς ἀντελήφθην, αὐτὸ εἶναι

ἀπαραίτητος νόμος ὑπάρξεως κατὰ τὸ πρῶτον μετὰ θάνατον στάδιον.

Ὀλίγιστα γνωστὰ πρόσωπα συνήντησα εἰς τὴν κυανῆν χώραν. Ἦλθαν ἀρκετοὶ νὰ μὲ ὑποδεχθοῦν, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι ἔγιναν πάλιν ἄφαντοι καὶ ἄλλους γνωρίμους ἀπὸ τοὺς δύο συντρόφους μου σχεδὸν δὲν εἶδα. Αὐτὸ δὲν μὲ ἐλύπησε διότι μοῦ ἔδωκε καιρὸν νὰ ἐξερευνήσω μόνος μου τὰ περὶ ἐμέ. Εἶδον ἐνώπιόν μου ἀχανῆ θάλασσαν καὶ ἐπρότεινα εἰς τοὺς δύο συντρόφους μου νὰ περιπατήσωμεν κατὰ μῆκος τῆς παραλίας. Τὸ μέρος δὲν ὡμοίαζε μὲ τὰ παραθαλάσσιά σας. Ἦτο γαλήνιον καὶ ὡραῖον.

Ὅλα ἦσαν ἐλαφρὰ καὶ ἀκτινοβόλα, τὸ δὲ κυανοῦν τῆς ἀτμοσφαίρας ἦτο πολὺ ζωηρόν. Δὲν γνωρίζω πόσον μακρὰν ἐπροχωρήσαμεν ἀλλὰ συνωμιλοῦμεν ἀκαταπαύστως περὶ τῶν νέων ὅρων τῆς ζωῆς καὶ περὶ τῶν οἰκείων ἐπὶ τῆς Γῆς καὶ κατὰ πόσον θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ τοῖς κάμω γνωστὴν τὴν κατάστασίν μου, φρονῶ λοιπὸν ὅτι θὰ ἐκάμαμεν πολὺ μακρυνὸν περίπατον. Διὰ νὰ σχηματίσῃς μίαν ἰδέαν τοῦ μέρους τούτου, φαντάσου ὅτι ὅλα τὰ ἔθνη, ὅλα τὰ κλίματα, ὅλα τὰ ζῶα, συγκεντρώνονται εἰς ἔκτασιν ὅση εἶναι ἡ Ἀγγλία. Σοῦ φαίνονται ὡσὰν ὄνειρον ὅλα αὐτά, ἀλλὰ πίστευσέ με ἁπλούστατα ἠσθάνθην ὅτι ἐπεσκέφθην μίαν ξένην χώραν· τίποτε ἄλλο, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ ξένη αὕτη χώρα μοῦ ἐκίνει ζωηρότατον ἐνδιαφέρον καὶ μοῦ ἤρεσεν ὑπερβολικά. Θέλω νὰ σοῦ δώσω μίαν εἰκόνα τῆς ξένης ταύτης χώρας χωρὶς νὰ εἰσέλθω εἰς ἀναλυτικὰς λεπτομερείας. Περιπατοῦντες ἐφθάσαμεν ἐπὶ τέλους εἰς γιγάντιον κτίριον, κυκλοτερὲς καὶ στεφανούμενον ὑπὸ μεγάλου τρούλου παμμεγέθους, στηριζομένου ἐπὶ παμμεγέθων στύλων. Εἰς τὰ ἔνδον εὗρον πάλιν τὸ κυανοῦν χρῶμα καταπληκτικῆς ὡραιότητος. Δὲν ἦτο ποσῶς φανταστικὸν κτίριον. Ἦτον ἁπτότατον, πάγκαλον οἰκοδόμημα, ὡς τὰ ἐπὶ τῆς Γῆς. Ἡ ἐπικρατοῦσα κυανότης μοῦ ἔδιδεν αἴσθημα ἐνεργητικότητος καὶ εἶχα διάθεσιν νὰ γράψω.

Ἐμείναμεν ἀρκετὸν καιρὸν εἰς αὐτὸ τὸ μέρος καὶ τὰ φαγητά μας ἦσαν πολὺ ὅμοια μὲ τὰ ἀνέκαθεν γνωστά μου, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι δὲν ὑπῆρχε κανὲν εἶδος κρέατος. Ὅλα ἐφαίνοντο φυσικώτατα καὶ ἡ ἔλλειψις ὡρισμένων εἰδῶν, συνήθων ἐπὶ τῆς Γῆς, δὲν ἔκαμνεν ἐντύπωσιν. Τὸ περίεργον ἦτο ὅτι ἡ τροφὴ δὲν ἐθεωρεῖτο τι ἐπάναγκες. Παντοῦ ὑπῆρχε καὶ ἐτρώγομεν ὀλίγον, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ συνηθείας παρὰ ἐξ ἀνάγκης. Ἤντλουν δύναμιν καὶ σθένος ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιραν πολὺ πλέον παρὰ ἀπὸ τὴν τροφήν. Αὐτὸ τὸ ἀπέδιδα εἰς τὸν χρωματισμὸν καὶ εἰς τὸν ἀέρα. Κατὰ τὴν εἰς τὸ μέρος τοῦτο διαμονήν μας ὁ πατήρ μου ἐξήγησε τὸν λόγον καὶ τὸ ἔργον τῶν διαφόρων κτιρίων, ἅτινα εἶχον παρατηρήσει κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ περιπάτου.

(Συνεχίζεται)

Οἱ καρποὶ τῆς Χριστιανικῆς καρδιᾶς

Τοῦ αἰδ. ΖΑΝΟΥ ΓΟΥΓΟΥΤΑ
ὀρθοδόξου ἱερέως, Mansfield, Ohio

Μία ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῆς Σοφιστικῆς Φιλοσοφίας ἦτο καὶ τὸ «Μέτρον πάντων Ἄνθρωπος», ἐνῶ ὁ Πλάτων καὶ Ἀριστοτελης, πλησιέστεροι προς τον Χριστιανισμον, ἐκήρυττον «Μετρον πάντων τὸ Θεῖον πού κατοικεῖ μέσα στὸν ἄνθρωπο»

Καὶ ὁ Χριστιανισμὸς τονίζει «Μέτρον παντων ἡ ψυχικὴ σωτηρία τοῦ Ἀνθρώπου».

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ φωτεινος ὁδηγος στο νὰ ξαναγίνη «ὁ πεπτωκὼς ανθρωπος» φορευς τοῦ Θείου, διὰ τῆς κυριαρχίας του ἐπὶ τοῦ βιολογ κοῦ ἑαυτοῦ του

Διότι ἐκεῖνο πού πρεπει νὰ ξεχωρίζη τὸν ανθρωπο ἀπὸ τὸ ζῶον εἶναι ἡ ἠθικὴ συνειδησις καὶ ἡ λογική, καθὼς καὶ ἡ ἀγαπη πρὸς το ὡραῖον καὶ ἅγιον.

Μέσα ἀπο τὰ τέσσαρα αὐτὰ παράθυρα, βλέπει ὁ ὡλοκληρωμενος ἄνθρωπος τὴν ζωὴ καὶ ὁλοένα ἀναθέτει καθήκοντα στὸν ἑαυτὸ του, κυρίως δὲ πῶς νὰ στεγνώνη τὰ δάκρυα τῶν πικραμένων συνανθρώπων μας.

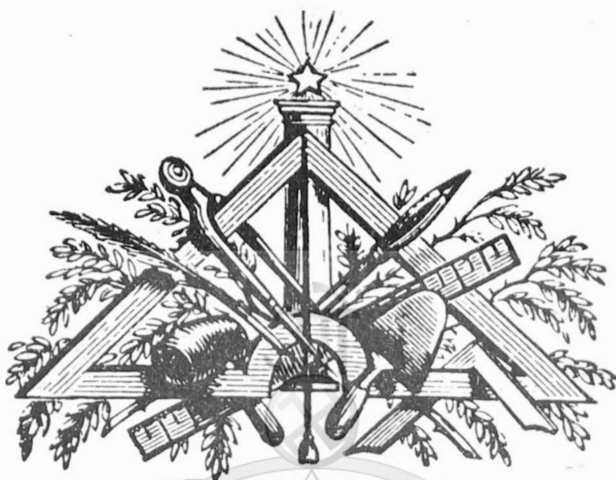
Καὶ ζῇ μὲ τὴν χαρὰν ὅτι δὲν θὰ παραδώση στὸν τάφο τὸ καλοθρεμμένο του σῶμα, πού φιλοξενοῦσε τὴν ψυχή του, ἀλλὰ τὴν ἐβοήθησε νὰ ἐπιστρέψη στὸν παράδεισο. Δυστυχῶς ὅμως, στὸ λεξιλόγιον τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου δεν κατέχουν τὴν πρέπουσαν κυκλοφορίαν αἱ λέξεις: Ἀγάπη, Μειλίχιος, Ἐπιεικής, Φιλεύσπλαγχνος, Συγχώρησις, Συγκαταβατικός, Μακροθυμος, Καλωσύνη καὶ ἄλλες ὅμοιες, πού ἔχουν τὴν ἴδια Μητέρα, τὴν Χριστιανικὴ Καρδια.

Μᾶς λείπουν ἄραγε αἱ λέξεις πού ἐκφραζουν τὸν καλὸν ἑαυτό μας, διοτι δὲν τὸν ἔχομε; Καὶ ζοῦμε με τὸν ἑαυτο μας, ἐκεῖνον πού κρυφὰ τον σιχαινόμεθα!

Τοτε γιὰ τί ἄλλο μπορῶ νὰ εἶμαι ὑπερήφανος, ὅταν μοῦ λείπη ὁ καλος ἑαυτος μου.

Ποῖος ανθρωπος καλῆς ποιοτητος ἀγαπᾷ καὶ ἐκτιμᾷ τὴν κορνιζα (κοινωνική μας θέσι), ὅταν ἡ φωτογραφία, ὁ ἑαυτος μας τὴν ντροπιάζη.

Μέτρον πάντων πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἠθικοπνευματικὴ ἀξιοποίησις τοῦ ἀνθρώπου, ὡς τεκνου τοῦ Θεοῦ. Ἂν εἶσαι τέτοιος, τότε φίλησε τὸν ἑαυτό σου, διότι ἔκαμες τὴν ζωή σου γραμμάτιο, πού θὰ ἐξαργυρωθῇ στὴν Τράπεζα τοῦ Θεοῦ, στὴ Δευτέρα Παρουσία τοῦ Χριστοῦ.

Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΩΝ ΤΕΚΤΟΝΙΚΩΝ ΣΤΟΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ - ΚΥΠΡΟΥ

Ἔκθεσις τοῦ κ. ΑΛΕΞ. ΤΖΑΖΟΠΟΥΛΟΥ

Τὸ Σάββατον 29ην Ἰανουαρίου ἐ. ἔ. συνῆλθεν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Τεκτονικὸν Μέγαρον ἡ Γενικὴ Συνέλευσις τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Μεγάλης Στοᾶς τῆς Ἑλλάδος Τεκτονικῶν Στοῶν (Ἑλλάδος, Κύπρου).

Ὁ Μέγας Διδάσκαλος κ. Ἀλέξανδρος Τζαζόπουλος προέβη εἰς μακρὰν λογοδοσίαν καθ' ἣν ἰδιαιτέρως ἀνέφερε τὴν συμβολὴν τοῦ Τεκτονικοῦ Ἱδρύματος εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῶν 150 ἐτῶν ἀπὸ τῆς Ἐθνεγερσίας.

«Τοῦτο — εἶπεν — ἐπέβαλλεν, ὄχι μόνον τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ὁλότης σχεδὸν τῶν μελῶν αὐτῆς ἀνήκουν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ἐπέτειος τοῦ ἀγῶνος τῆς ἀπελευθερώσεως εἶναι ἐν ταὐτῷ καὶ ἐπέτειος τοῦ θριάμβου τῆς ἀγωνιστικῆς προσπαθείας τῶν τέκνων τοῦ Φωτὸς καὶ τῆς συμβολῆς των, ὡς πρωτεργατῶν εἰς τὸν ἀγῶνα».

Περαιτέρω ἀνέφερε τὴν σημειωθεῖσαν πρόοδον εἰς τὴν Τεκτονικὴν ὀργάνωσιν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος.

«Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος — εἶπεν

— ἐδέχθημεν αἰτήματα ἐπιλέκτων μελῶν τῆς κοινωνίας περὶ ἱδρύσεως Στοῶν εἰς τὰς πόλεις των.

» Μεταξὺ αὐτῶν ἀναφέρω αἴτησιν φιλτάτων ἀδελφῶν τῆς ἐν Κρήτῃ Ἀμερικανικῆς βάσεως. Τὴν αἴτησιν ταύτην ἐδέχθημεν μετὰ συμπαθείας καὶ κατεβάλομεν κάθε δυνατὴν προσπάθειαν διὰ νὰ ὑπερπηδήσωμεν τὰ ἐμπόδια, τυπικῆς βεβαίως μορφῆς, παρεμβαλλόμενα ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ διέποντος τὴν Μεγάλην Στοὰν Κανονισμοῦ. Ἡ ἐγκατάστασις τῆς Στοᾶς ταύτης, ὑπὸ τὸ διακριτικὸν ὄνομα «Κ ν ω σ σ ό ς», ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρ' ἡμῖν Τυπικοῦ, ὑπὸ Ἐπιτροπῆς μελῶν τῆς Μεγάλης Στοᾶς, ὑπὸ τὴν προεδρείαν ἡμῶν ἐν Ἀνατολῇ Ἡρακλείου Κρήτης. Ἡ Στοὰ αὕτη λειτουργεῖ ἤδη κανονικῶς, ἐφαρμόζουσα τὸ ἡμέτερον Τυπικόν, κατὰ μετάφρασιν φιλοπονηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἀδ. Καρανίκα.

Ἐξ ἄλλου, πολλαὶ Στοαὶ τῆς περιοχῆς πρωτευούσης καὶ ἄλλων πόλεων εὑρέθησαν πρὸ ἀσυνήθως ηὐξημένου ἀριθμοῦ αἰτήσεων εἰσδοχῆς, διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ὁποίων εὑρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀποταθοῦν εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Μεγάλης Στοᾶς, ὑποβάλλοντες ἐν ταὐτῷ καὶ διαφόρους σκέψεις των πρὸς διευκόλυνσιν τῶν αἰτούντων τὴν εἰσδοχήν των. Τὸ Συμβούλιον δὲν ἔκρινεν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὰς σκέψεις καὶ προτάσεις αὐτάς, αἵτινες θὰ εἶχον ὡς συνέπειαν τὸν περιορισμὸν τῶν διατυπώσεων εἰσδοχῆς, ἢ τῆς ἐν αὐταῖς πνευματικῆς ἐργασίας».

Ἀναφερθεὶς εἰς τὴν προσπάθειαν ὅπως ὁ Τεκτονισμὸς χαρακτηρισθῇ ὡς «θρησκεία», δι' ἐκδόσεως ν έ α ς γνωματεύσεως τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (ἀντιθέτου ἐκείνης τοῦ ἔτους 1933, καθ' ἣν ὁ Τεκτονισμὸς δὲν εἶναι θρησκεία, οὔτε θρησκευτικὴ ὀργάνωσις, οὔτε ἀντιθρησκευτικὴ γενικῶς ἢ ἀντιχριστιανικὴ ειδικῶς, ἀλλὰ ὀργάνωσις φιλοσοφική, φιλανθρωπικὴ κλπ.), ὁ κ. Τζαζόπουλος εἶπεν:

«Ἡ προσπάθεια ὅπως ἐπιστρατευθῇ καὶ τὸ Πανεπιστήμιον εἰς τὴν κατὰ τοῦ Τεκτονισμοῦ πολεμικὴν μᾶς ἀνησύχησε σφόδρα, οὐχὶ βεβαίως ὑπὸ τὴν τεκτονικήν μας ἰδιότητα, ἀλλὰ τὴν ἰδιότητα ἡμῶν ὡς Ἑλλήνων, τὴν ὁποίαν ἔχει σχεδὸν ἡ ὁλότης τῶν ἐν Ἑλλάδι τεκτόνων, καθ' ὅτι ὁ Τεκτονισμός, ὡς γνωστόν, ἀπαιτεῖ ὡς προϋπόθεσιν διὰ τὴν εἰσδοχὴν ἐν αὐτῷ, οὐ μόνον τὴν πίστιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς τοῦ αἰτοῦντος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν οἰκογένειαν, ὡς καὶ πλήρη συναίσθησιν τῶν καθηκόντων καὶ ὑποχρεώσεων πρὸς αὐτὰς καὶ τὸν ἑαυτόν του.

» Συνῃσθάνθημεν, τὸ ἄλλως προφανές, ὅτι μία τοιαύτη προσπάθεια ἐπιτυγχανομένη θὰ κατερράκωνε τὸ Πανεπιστήμιον καὶ θὰ ἠμαυροῦτο εἰς τὸν διεθνῆ πνευματικὸν κόσμον τὸ ἐπι-

στημονικὸν κῦρος, ἀλλὰ καὶ τὸ ἠθικὸν ἐπίπεδον τῶν πνευματικῶν ἡγετῶν τῆς χώρας μας καὶ γενικώτερον αὐτὴ ἡ φήμη τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ πνευματικῇ της ὑποστάσει, μὲ τὴν ἀφαντάστου μεγαλείου ἱστορίαν της τῶν 5.000 χρόνων, τὴν ἔνδοξον, οὐ μόνον διὰ τοὺς ἀγῶνας της ὑπὲρ τῶν εὐγενεστέρων ἰδεωδῶν, ἀλλὰ καὶ οὐχὶ ὀλιγώτερον διὰ τὰ ἀθάνατα ἐπιτεύγματά της εἰς τὸν κόσμον τὸν πνευματικὸν καὶ τὸν καλλιτεχνικόν.

» Ἀντιλαμβάνεται πᾶς τις τὴν σοβαρότητα τοῦ κινδύνου καὶ τὸν ἐπιβαλλόμενον εἰς ἡμᾶς ἀγῶνα πρὸς ἀποτροπὴν αὐτοῦ. Ὁ κίνδυνος τὸν ὁποῖον διέτρεχεν ἡ πατρίς μας ἐν τῇ πνευματικῇ της ὑποστάσει ἦτο προφανής. Ὠρθώνετο οὕτω πρὸ ἡμῶν τὸ καθῆκον, ἐν τῇ ἰδιότητι ἡμῶν ὡς Ἑλλήνων, ὅπως ἀναλάβωμεν ἀγῶνα πρὸς ἀποτροπὴν αὐτοῦ.

» Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διαφεύγῃ τὴν προσοχὴν παντὸς στοχαζομένου ἀνθρώπου ὅτι τὸ Πανεπιστήμιον, ὅπως τὸ διέπλασεν ὁ δυτικὸς πολιτισμός, δὲν εἶναι ἁπλῶς μία ἀνωτέρα ἐπαγγελματικὴ σχολὴ καὶ μάλιστα ὅταν πρόκειται περὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς αὐτοῦ, ἀλλ' εἶναι ὁ πνευματικὸς ἡγέτης μιᾶς χώρας καὶ ἡ πνευματικὴ ζωὴ ἑνὸς ἔθνους. Ὑπὸ τὰς παρούσας μάλιστα κρισίμους συνθήκας τῆς ἀνθρωπότητος ἀποτελεῖ τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ μιᾶς χώρας, εἶναι τὸ ἀντίβαρον πρὸ τοῦ κινδύνου τὸν ὁποῖον δημιουργεῖ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἡ τεραστίως ἀναπτυσσομένη τεχνικὴ καὶ ὁ ὑλισμός.

» Ὅταν ἔχῃ κανεὶς ὑπ' ὄψιν του τὰ ἀνωτέρω δὲν θὰ ἐδυσκολεύετο βεβαίως νὰ ἴδῃ τὸ ὀρθούμενον ἐνώπιον ἡμῶν ὡς Ἑλλήνων ἐπαναλαμβανομεν καθῆκον, νὰ καταβάλωμεν κάθε δυνατὴν προσπάθειαν διὰ νὰ ἀποτραπῇ ἡ ἐπιχειρουμένη δυσφήμησις τῆς χώρας μας ἐν τῇ πνευματικῇ της ὑποστάσει, εἰς τὴν πολιτισμένην κοινωνίαν. Ἡ ἐμφάνισις ἐν τῇ χώρᾳ μας σχολῆς Πανεπιστημιακοῦ ὕψους, ἀποδοκιμαζούσης κατὰ πρωτοφανῆ τρόπον αὐτὴ ἑαυτήν, διὰ τοῦ χαρακτηριστικοῦ τῆς πρώτης αὐτῆς γνωματεύσεως, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος, ὡς προϊόντος πλάνης, ἀμαθείας, κακῆς πίστεως καὶ ἐπιπολαιότητος κτλ. τῶν ἀπαρτιζόντων τότε τὴν σχολὴν διαπρεπῶν καὶ διεθνῶς γνωστῶν συναδέλφων των καὶ περαιτέρω ἡ δημιουργία ἀμφιβολίας ἐν τῇ παγκοσμίῳ πνευματικῇ κοινωνίᾳ οὐ μόνον περὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἠθικοῦ κύρους αὐτῆς ταύτης τῆς Σχολῆς καὶ τῶν μελῶν της, δεδομένου μάλιστα ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν καθηγητῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶχον ὡς ἐπιστήμονες διεθνῆ φήμην».

(Νέα γνωμάτευσις τοῦ Πανεπιστημίου δὲν ἐξεδόθη).

Ὁ κ. Τζαζόπουλος, ἐν συνεχείᾳ, ἀνεφέρθη εἰς τὴν κρατοῦσαν ἐν τῷ κόσμῳ κατάστασιν. Ἐκ τῆς μακρᾶς ὁμιλίας του μεταφέρομεν τάς ἀκολούθους

μᾶλλον χαρακτηριστικὰς περικοπάς:

«Εἶναι κοινοτοπία νὰ εἴπῃ κανεὶς ὅτι ὁ κόσμος μας ὑφίσταται σήμερον μίαν ἀνήκουστον μεταβολήν, ἡ ὁποία ἐπηρεάζει ὄχι μόνον τὰς οἰκονομικῆς, πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς φύσεως καταστάσεις τῆς κοινωνίας, ἀλλ' ἐπίσης καὶ τὰς διανοητικάς, ἠθικὰς καὶ σωματικὰς τοῦ ἀνθρώπου. Γεγονὸς εἶναι ὅτι τοῦτο δέον νὰ γίνῃ συνειδητὸν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ζῇ τὴν πλέον ἀσυνήθη περιπέτειαν ὅλων τῶν αἰώνων.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη αἱ ἔννοιαι αἱ πλέον σταθεραὶ φαίνονται νὰ ταλαντεύωνται, αἱ πλέον ἑδραιωμέναι νὰ σκοτίζωνται, νὰ καταρρέουν ἀλήθειαι, αἱ ὁποῖαι εἶχον σταθερῶς ἀποκατασταθῆ, αἱ δὲ ἀρχαὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἡ βάσις τοῦ Τάγματός μας, παγκοσμίως νὰ περιφρονοῦνται καὶ νὰ χλευάζωνται ἀκόμη. Ἡ βία, τὸ ψεῦδος, ἡ περιφρόνησις τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας καὶ ἡ ἀταξία ἀναπτύσσονται ὑπὸ τὰς πλέον ἀπροβλέπτους μορφὰς καὶ ὑποκαθιστοῦν τὰς ἀξίας, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Ὁρμαί, αἱ ὁποῖαι ἐληθάργουν ὄπισθεν τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῆς κοινωνίας, ἀνέρχονται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Παλαιοὶ φραγμοὶ καταρρέουν καὶ ἀνακηρύσσονται ὡς ἰδανικά, ἡ θεραπεία τῶν ὁρμῶν καὶ φυσικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου. Οὐδεὶς δὲ δισταγμὸς εἰς τὴν χρησιμοποίησιν μεθόδων ἐκβιασμοῦ καὶ βίας, ἀγνώστων μέχρι σήμερον.

» Ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος ἀντιμετωπίζει οὕτω μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν ἠθῶν, τὸ ὁποῖον προσλαμβάνει τελευταίως μεγάλας διαστάσεις καὶ ἀπασχολεῖ πολλοὺς ἐπιστήμονας ἐρευνητάς, ἰδιαίτερα δὲ ψυχολόγους καὶ κοινωνιολόγους. Οἱ κρατοῦντες θρησκευτικοὶ καὶ πολιτικοὶ θεσμοὶ ἀμαυροῦνται καὶ δὲν κατορθώνουν νὰ ἀποκαταστήσουν τὴν ἰσορροπίαν, οὐδὲ νὰ ἐξεύρουν καὶ ἀποσαφηνίσουν τὰς θεμελιώδεις ἰδέας, τῶν ὁποίων ἔχει ἀνάγκην ἡ σημερινὴ ἀνθρωπότης.

» Τὸ δρᾶμα τῆς ἐποχῆς μας εἶναι ὅτι αἱ πραγματοποιηθεῖσαι πρόοδοι, αἱ μεγάλης ὁλκῆς ἀλλαγαί, δὲν εἶναι παρὰ ὑλικῆς φύσεως καὶ ἡ πνευματικότης δὲν ἠκολούθησε τὸν ἴδιον ρυθμόν. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ κοινωνία μας φέρει ἐν ἑαυτῇ τὰ συμπτώματα τῆς καταπτώσεώς της καὶ τοὺς συντελεστὰς τῆς αὐτοκαταστροφῆς.

» Τὴν καταιγίδα αὐτὴν τῶν ἀλλαγῶν, ἡ ὁποία δημιουργεῖ πρωτοφανῆ κοινωνικὰ φαινόμενα καὶ ἔχει σαφεῖς τάσεις ἐπεκτάσεως ἐφ' ὅλης τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, τὰς τεχνολογικὰς αὐτὰς ἀλλαγὰς καὶ τὰς ἐπιπτώσεις των ἐπὶ τῆς κοινωνίας, οἱ ἄνθρωποι δὲν δύνανται νὰ παρακολουθήσουν, νὰ τὰς ἐγκολπωθοῦν, οὐδὲ καὶ νὰ τὰς ἑρμηνεύσουν. Ἀποδεσμεύεται μία τελείως νέα κοινωνικὴ δύναμις, μία συρροὴ ἀλλαγῶν, ἡ

ὁποία προχωρεῖ μὲ τὰ νέα μέσα ἐπικοινωνίας μὲ ταχύτητα, δημιουργοῦσα ἓν ἠλλοιωμένον περιβάλλον, ὅπου ὁ ἄνθρωπος συνειδητοποιεῖ ὅτι ὁ τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοῦ ἐνεργεῖν, τὸν ὁποῖον ἐφήρμοζεν, εἶναι πλέον πεπερασμένος.

» Ἐμφανίζεται οὕτω νέον εἶδος ἀσθενείας, τὸ ὁποῖον μαστίζει τὴν ἀνθρωπότητα. Ἄγχος, παραλογισμός, νευρώσεις τῶν μαζῶν, ναρκωτικὰ καὶ διεγερτικά, κλὰμπ ὁμοφυλοφίλων, ἀνταλλαγαὶ συζύγων, παιδιὰ ποὺ ἤδη ἀπὸ τοῦ δωδεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας των δὲν εἶναι παιδιά, ἀναρχία πνευμάτων καὶ ψυχῶν κτλ., εἶναι ἐκδηλώσεις, δείγματα τῆς διαμορφουμένης εἰς τὴν κοινωνίαν νέας καταστάσεως.

» Ἓν ἠθικὸν σκότος ἐπικρατεῖ σήμερον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Παλαιαὶ ἀξίαι, παλαιοὶ τίτλοι, παλαιαὶ δόξαι, πίπτουν ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἐν τῇ ἀναζητήσει νέων τοιούτων. Συστήματα πολιτισμοῦ γηράσκουν καὶ δὲν εἶναι ἱκανὰ νὰ ἐξυπηρετήσουν πλέον τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου.

» Δὲν πρέπει ὡσαύτως νὰ μᾶς διαφεύγῃ ἡ στροφὴ καί, βαθύτερον, ἡ κρίσις τοῦ πολιτισμοῦ, ἡ ὁποία, ἐν πολλοῖς, ὀφείλεται εἰς τὰ ἐπακόλουθα δύο μεγάλων πολέμων, οἱ ὁποῖοι ἀπετέλεσαν μίαν τεραστίαν διάψευσιν τῶν προσδοκιῶν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἐν ταὐτῷ ἠθικὴν ἧτταν, καὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν ὑποδούλωσιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν μηχανικὸν πολιτισμόν, ἔφεραν δὲ τὸν σύγχρονον στοχαζόμενον ἄνθρωπον ἀντιμέτωπον πρὸς τὰ ὕψιστα καὶ ἔσχατα ἐρωτήματα τῆς ζωῆς.

» Αἱ πολλαὶ καὶ ἀπεριόριστοι γνώσεις, τὰς ὁποίας ἀπέκτησεν ὁ ἄνθρωπος, καλύπτουν ὁλόκληρον τὴν ζωὴν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἀπαρτίζουν τὸ ἠθικὸν ἔμβλημα τῆς ἐποχῆς μας «Ἡ γνῶσις ὡς ἰσχὺς» καὶ καθορίζονται ἀπὸ αὐτό. Ἡ ἰσχὺς δίδει βεβαίως εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν δύναμιν νὰ ἐξουσιάζῃ τὸν ἔξω κόσμον, τὴν ἔξω τοῦ ἑαυτοῦ του φύσιν. Οὕτω καθίσταται ὑποχείριος ὁ ἔσω ἄνθρωπος εἰς τὴν φύσιν αὐτήν, μὲ συνέπειαν νὰ χάσῃ ἡ ζωὴ τὸ ἀνθρώπινον περιεχόμενόν της καὶ αἱ ἀξίαι, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν τὴν οὐσίαν τῆς ζωῆς, νὰ ἀποψιλωθοῦν ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῆς δυνάμεώς της. Ἠθικὸν σκότος ἐπικρατεῖ σήμερον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Παλαιαὶ ἀξίαι, παλαιοὶ τίτλοι, παλαιαὶ δόξαι πίπτουν ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης ἐν τῇ ἀναζητήσει νέων τοιούτων. Τὰ κρατοῦντα συστήματα πολιτισμοῦ γηράσκουν καὶ δὲν εἶναι ἱκανὰ νὰ ἐξυπηρετήσουν πλέον τὰς ἀνθρωπίνους ἀνάγκας.

» Γεγονὸς πάντως εἶναι ὅτι ἡ ἀνθρωπότης διέρχεται πράγματι περίοδον μεταβατικήν. Ἡ μεταβατικότης αὐτὴ σημαίνει ὁπωσδήποτε κρίσιν, ἀδιάφορον ἐὰν ἄλλους μὲν πληροῖ ἀπογοητεύσεως, ἄλλων δὲ ἀναπτερώνει τὰς ἐλπίδας. Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ καθ᾽ ἣν ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος ἐμφανίζει τὰς κοι-

νωνικὰς ἀντιθέσεις ὑπὸ πρῖσμα παγκόσμιον.

» Ὑπάρχουν καὶ οἱ ἰσχυριζόμενοι ὅτι ἡ ἐποχή μας δὲν εἶναι ἁπλῶς μεταβατική, ἀλλ' ἄκρως ἐπαναστατική. Εἶναι ἐπανάστασις, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἐποχήν μας γίνεται εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν τεχνικήν, ἥτις εἶναι ριζικῶς ἀνατρεπτική, καθ' ὅτι μεταβάλλει τὸ πνεῦμα καὶ τὴν συμπεριφορὰν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐν γένει τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κόσμον ἐκ βάθρων. Ἡ ἐπανάστασις αὐτὴ δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ ὅ,τι ὀνομάζομεν συνήθως ἐπανάστασιν, εἶναι καθαρῶς πνευματική. Δὲν γεννᾷ μίση οὔτε πόθους, δὲν ὑπόσχεται εὐδαιμονίαν. Εἰς αὐτὴν δὲ τὴν ἐπαναστατικὴν ἐποχὴν ἀποδίδουν τὸ ὅτι τὸ πλῆθος τῶν προβλημάτων, ἰδίως τῆς νέας γενεᾶς, εἶναι πολὺ καλύτερον κάθε ἄλλης ἐποχῆς.

» Γεγονὸς πάντως εἶναι ὅτι ἡ σύλληψις τῆς σοβαρότητος τῶν κινδύνων, τοὺς ὁποίους ἐγκλείει ἡ μεταβατικὴ ἢ ἄλλως ἐπιστημονικὴ ἐπαναστατικὴ αὐτὴ περίοδος τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, ἡ ὁποία μεταβάλλει τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κόσμον ἐκ βάθρων, εἶναι ὁπωσδήποτε δυσχερής. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡ κατανόησις τοῦ ἀγωνιώδους αὐτοῦ παρόντος τοῦ ὀπανθρωπισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου προβάλλεται ὡς αἴτημα τοῦ σκεπτομένου ἀνθρώπου καὶ ὡς καθῆκον διὰ τὸν τέκτονα, ὅστις ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ὡς εἴπομεν, καὶ ὑπὲρ αὐτῆς καλεῖται ν' ἀναπτύξῃ τὴν δρᾶσιν του, δεδομένου ὅτι τελικὸς σκοπός του δὲν εἶναι μόνον ἡ βελτίωσις τοῦ ἀτόμου, ἀλλ' ἡ διὰ τοῦ ἀτόμου βελτίωσις τῆς κοινωνίας.

» Διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος αὐτοῦ ἀνάγκη τῆς συστηματικῆς εἰς πλάτος καὶ βάθος ἀναλύσεως τῶν συναφῶν προβλημάτων καὶ τῆς διευρύνσεως τῶν σχέσεών των πρὸς τὰ ἄλλα προβλήματα τῆς ἀτομικῆς καὶ συλλογικῆς ζωῆς τοῦ καιροῦ μας.

» Ἐπιβάλλεται ὡς ἐκ τούτου εἰς ἡμᾶς, ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ἰδιότητός μας, ν' ἀποβῶμεν πνευματικοὶ ἡγέται μᾶλλον παρὰ φιλόσοφοι. Ὀφείλομεν νὰ προσφέρωμεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἠθικὰς ἀξίας διὰ νὰ ἐξαγάγωμεν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν σάλον καὶ νὰ τὸν φέρωμεν, ἀπὸ τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον τῶν κατ' αἴσθησιν ἀντιλήψεων, εἰς τὸν κόσμον τῆς ψυχῆς, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ αὐτὸς ὁλόκληρον σῶμα, ὅπως λέγει ὁ ἀδ. Γκαῖτε. Ἐπιβάλλεται νὰ ὑπερβῶμεν τὰ ἰσχυρὰ ρεύματα τοῦ ὑλικοῦ μηχανισμοῦ καὶ τοῦ ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ, ἀρνούμενοι εἰς αὐτοὺς τὴν ὑπεροχήν των καὶ καθορίζοντες μονοκρατορικῶς τὴν κίνησιν τοῦ πνευματικοῦ βίου ἡμῶν, διὰ νὰ ἀνέλθωμεν τὴν ἀνιοῦσαν καὶ ἀποκτήσωμεν τὴν κατὰ τὸ ἐφικτὸν πληρεστέραν κατανόησιν, ὄχι μόνον τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου καὶ τῆς ἀλληλεξαρτήσεως τοῦ ἀνθρώπου μεθ' ὅλου τοῦ ἄλλου κόσμου.

» Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ἀναδείξωμεν ἑαυτοὺς πνευματικοὺς ἡ-

γέτας, ἱκανοὺς ἀγωνιστὰς διὰ τοὺς μεγάλους ἀγῶνας τῶν ἰδεῶν, ἐνθουσιώδεις διαφωτιστὰς τῆς κοινῆς γνώμης, τοῦ σπουδαίου τούτου παράγοντος διὰ τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, ἐργάτας τῆς ἰδίας μας θεωρίας, ἀξίους ὁδηγούς, οἱ ὁποῖοι ἐν συμπράξει μετὰ τῶν ἀνθρώπων καλῆς πίστεως θὰ ἐργασθοῦν διὰ μίαν καλλιτέραν ἀνθρωπότητα, θὰ ἀποβοῦν ζῶντα παραδείγματα τῆς ἐπιτασσομένης δράσεως, διὰ τὴν πραγμάτωσιν τοῦ τεκτονικοῦ ἰδεώδους καὶ τὴν δημιουργίαν καλλιτέρας ἀνθρωπίνης κοινωνίας.

» Εἶναι, ἐπὶ πλέον, ἀπαραίτητος ἡ παρ' ἡμῶν γνῶσις τῆς καταστάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται ἡ κοινωνία τῶν ἀνθρώπων, περὶ τῆς ὁποίας ἀπησχολήσαμεν ἤδη ὑμᾶς καὶ ἥτις περιῆλθεν εἰς τοιαύτην θέσιν, ὥστε ἡ ὕπαρξίς της, ὅπως ἔχουν σήμερον τὰ πράγματα, νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἰσορροπίας τοῦ ἀμοιβαίου φόβου. Ἐπιπροσθέτως, ἀναφαίνεται καὶ ἡ συναίσθησις τῆς βαρείας εὐθύνης, τὴν ὁποίαν ὑπέχομεν ἔναντι τῆς παγκοσμίου ἡμῶν ὀργανώσεως, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον αὐτῆς τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τὴν συμβολήν μας εἰς τὴν δημιουργίαν μιᾶς καλλιτέρας κοινωνίας.

» Ἀλλὰ πρὸ παντός δέον νὰ ἐφοδιασθῶμεν διὰ τοῦ ψυχικοῦ ἕρματος τῆς πίστεως εἰς τὸν Τεκτονισμὸν ὡς ὀργανώσεως καὶ εἰς τὸ ἰδεῶδες αὐτοῦ, τὸν ὑπέρτατον αὐτοῦ σκοπόν, πίστεως εἰς τὴν κοινωνικὴν αὐτοῦ ἀποστολήν, ὡς πρώτιστον καὶ ἀπαραίτητον ἐφόδιον πρὸς δρᾶσιν. Αὐτὴ θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ ὀρθώσωμεν ὡς αὐτοκράτορα κανόνα ἐν τῇ ζωῇ μας, ὡς κυρίαρχον ἰδέαν τὴν ἰδεολογίαν μας, εὐρύνοντες τὸ πεδίον τῆς στοργῆς καὶ τῆς ἀφοσιώσεώς μας, διὰ τῆς ὑψηλῆς ἰδέας τῆς ἀδελφότητος, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν μετουσιωσιν τοῦ ἀτόμου εἰς ἄνθρωπον, τὴν ἰδέαν δηλαδὴ ἐκείνην, ἥτις σκοπεῖ νὰ ἑνώσῃ, διὰ τῆς ἀγάπης καὶ ἀνοχῆς, πάντας τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἀδελφούς.

Τὴν δὲ πίστιν μας εἰς τὸ ἰδεῶδες μας ὀφείλομεν νὰ μεταδώσωμεν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ἀνάγκη νὰ ἀποκτήσῃ ὁ ἄνθρωπος πίστιν εἰς τὸ σύνολον τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἐπικρατήσῃ εἰς αὐτὸν τὸ συναίσθημα τῆς παγκοσμίου συναδελφώσεως, διὰ νὰ ἀποσοβηθῇ ὁ παγκόσμιος ὄλεθρος. Ἡ ἐπικράτησις αὐτὴ προϋπόθεσιν ἔχει ,οὐχὶ τὴν ἄμετρον ἐπιθυμίαν κυριαρχίας ἐπὶ τῶν συνανθρώπων, ἀλλὰ τὴν ἄμετρον ἀγάπην πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

» Τὸ τεκτονικὸν ἰδεῶδες μιᾶς κοινωνίας, ἡ ὁποία θὰ ζῇ καὶ θὰ προάγεται ἐν πνεύματι ἀδελφότητος, μιᾶς κοινωνίας εἰς τὴν ὁποίαν τὰ πάθη καὶ τὰ μίση θὰ δώσουν τόπον εἰς τὸν λόγον καὶ τὴν ἐλευθέραν σκέψιν, εἰς τὴν ἀνοχὴν καὶ τὴν ἀγάπην. Τὸ ἰδεῶδες αὐτό, τὸ ὁποῖον ἐπιζητεῖ τὴν χάραξιν σχεδίου διὰ τὴν ἀνάδειξιν ἑνὸς ἀληθοῦς,

συγκεκριμένου ἀνθρωπισμοῦ, ὅστις θὰ καταστήσῃ τὰ ἄτομα διαφόρων φυλῶν καὶ ἐθνῶν δεκτικὰ τοῦ συναισθήματος τῆς ἀδελφοσύνης, δὲν πρέπει νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν σκέψιν τοῦ τέκτονος. Τὸ ἰδεῶδες αὐτό, εἰς τὸ ὁποῖον ἀτενίζομεν, τὸ μέλλον δηλαδὴ μιᾶς ἀνθρωπότητος, ποὺ θὰ ζῇ καὶ θὰ προάγεται ἐν ἀδελφότητι. Τὸ ὅραμα αὐτὸ ἑνὸς ἀνθρωπίνου μέλλοντος οἰκουμενικῆς συνεργασίας, ἐντὸς τοῦ πνεύματος τῆς παγκοσμίου ἀδελφότητος, εἶναι μακράν, ὅταν μάλιστα τὸ ἀτενίζῃ κανεὶς κατὰ τὴν μεταβατικὴν αὐτὴν περίοδον κοινωνικῆς ζωῆς, τὴν ὁποίαν διερχόμεθα, τὴν ὁποίαν χαρακτηρίζει ὁ ἀτομισμός, ὁ ὑλισμός, ἡ κτηνώδης βία καὶ τὰ ἄλλα κακά, εἶναι πολὺ μακράν.

» Ἔχομεν συναίσθησιν ὅτι ἡ ὁδός, τὴν ὁποίαν ἔχομεν νὰ χαράξωμεν καὶ διανύσωμεν, καὶ μακρὰ εἶναι καὶ πλήρης ἐμποδίων, ἀλλὰ πρὸς τὸ τέρμα αὐτῆς διακρίνονται σελαγίζοντα τὰ χρώματα μιᾶς νέας αὐγῆς, ἥτις προαγγέλλει τὴν ἀφύπνισιν μιᾶς καλλιτέρας αὔριον, μιᾶς εὐδαιμονίας ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος. Μιᾶς αὔριον, τελος, κατὰ τὴν ὁποίαν, ἅπαντες θὰ ἔχουν ὀρθολογικὴν ἐπίγνωσιν τῶν ὑποχρεώσεών των καὶ τῆς τεκτονικῆς γνώσεως, ἀπαραιτήτου διὰ τὴν ἄσκησιν τῆς Βασιλικῆς Τέχνης. Αἱ προσπάθειαι ὅλων ἡμῶν δέον νὰ εἶναι ἐστραμμέναι πρὸς τὸ ἐξιδανικευμένον τοῦτο σημεῖον, τὸ ὁποῖον ὑποφώσκει εἰς τὸν ὁρίζοντα, μὲ τὴν προσδοκίαν ὅτι δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ καταυγάσῃ μὲ τὰς ἀκτῖνας του τὰς ἀνθρωπίνας συνειδήσεις.

» Οὐδεμία, λοιπόν, ἀπογοήτευσις, οὐδὲ ἂν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπιδιώκομεν, δὲν συντελῆται ταχέως, διότι πᾶν ὅ,τι γίνεται ταχέως, καὶ θνήσκει ταχέως.

» Γεγονὸς πάντως εἶναι ὅτι εἷς νέος κόσμος, ὁ ιδικός μας, προβάλλεται, ἐξέρχεται εἰς παγκόσμιον κλίμακα βραδέως, εἶναι ἀληθές, ἐκ τοῦ περιβάλλοντός μας, εἷς κόσμος, ὅπου ὁ ἄνθρωπος θὰ παύσῃ νὰ εἶναι λύκος διὰ τὸν ἄνθρωπον, εἷς κόσμος, ὅπου ἡ εἰρήνη μεταξὺ τῶν λαῶν καὶ ἡ ἀγάπη μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων θὰ δεσπόσουν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, ἐφ' ὅσον, ἐννοεῖται, ἡ ἀφροσύνη ἐν τῷ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων δὲν ἐξαλείψῃ πᾶν ἴχνος ζωῆς ἐπὶ τῆς Γῆς.

» Προφανὲς εἶναι ὅτι τὸ πεπερασμένον τῆς ζωῆς δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὴν ἰδικήν μας γενεὰν νὰ ἴδῃ ἕνα κόσμον διεπόμενον ἀπὸ τὰ τεκτονικὰ ἰδεώδη, τὰ ὁποῖα ἐρείδονται ἐπὶ τῆς ἀγάπης, τῆς ἀδελφοσύνης, τῆς ἀνοχῆς, τῆς εἰρήνης. Πολὺ μακρός, ἐπαναλαμβάνομεν, εἶναι ὁ δρόμος, ὁ ὁποῖος ἐπιβάλλεται ἀκόμη νὰ διανυθῇ, διὰ νὰ παρασκευάσωμεν καὶ φθάσωμεν εἰς ἓν μέλλον φωτεινόν, διὰ τῆς καθιερώσεως τοῦ παγκοσμίου θριάμβου τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἠθικῆς.

» Ἡ διαπίστωσις αὐτὴ δὲν δικαιολογεῖ τὴν ἀποθάρρυνσιν, οὐδὲ τὴν χαλάρωσιν τῶν προσ-

παθειῶν μας διὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν συμβολήν μας εἰς τὸ ἔργον τοῦ Τεκτονισμοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον θητεύουν οἱ ἁπανταχοῦ τῆς Γῆς **τέκτονες.**

» Ἐξ ἄλλου, δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι ἐν τῷ Τεκτονισμῷ ἀνεπτύχθησαν, διεμορφώθησαν καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀνεπήδησαν αἱ ἰδέαι, ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν ὁποίων ἐβάδισεν ἡ ἀνθρωπότης πρὸς τὴν πρόοδον. Εἰς τὰ Ἐργαστήριά του ἐξεκολάφθησαν αἱ διακηρύξεις τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, αἱ ὁποῖαι ἀπετέλεσαν σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐξελίξεως τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἔθεσαν τὰς βάσεις τῶν ἀπελευθερωτικῶν ἀγώνων.

» Ἔχοντες ταῦτα ὑπ' ὄψιν μας, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀμφιβάλλωμεν ὅτι ἡ συμβολή μας εἰς παγκόσμιον κλίμακα εἰς τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω εἰρηνικὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀνθρωπότητος, θὰ εἶναι εἷς τῶν σπουδαιοτέρων συντελεστῶν τῆς τοιαύτης ἐξελίξεως. Εὑρίσκουν αἱ Τεκτονικαὶ Ἀρχαὶ γόνιμον ἔδαφος διὰ νὰ καρποφορήσουν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ τέκτονος. Θὰ ἐκδηλωθοῦν διὰ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἔργων των, θὰ καταστήσουν τὴν συμβολήν των πλέον ἁπτὴν καὶ ἀποτελεσματικὴν εἰς τὴν ἀνέγερσιν, ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἀνθρώπων, τοῦ ὑπερλάμπρου καὶ μεγαλειώδους ναοῦ, ὅπου **θὰ στεγασθοῦν ἡ Σοφία καὶ ἡ** Ἀλήθεια, ἡ Δικαιοσύνη καὶ ἡ Ἀνοχή, ἡ Ἀδελφοσύνη καὶ ἡ Ἀγάπη καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ ἰδανικὰ τῆς ἀνθρωπότητος, εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ὁποίου προσφέρομεν τοὺς κατειργασμένους παρ' ἡμῶν λίθους. Τοῦτο ἄλλωστε ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ προσώπων παγκοσμίου κύρους, ὅτι δηλαδὴ τὸ ἰδεολογικὸν περιεχόμενον τοῦ Τεκτονισμοῦ καὶ αἱ ἐπιδιώξεις αὐτοῦ ἀποτελοῦν ὕμνον πρὸς τὸ καθῆκον καὶ παράγοντα πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς πρὸς τὸν ὄλεθρον φερομένης ἀνθρωπότητος.

» Εἶναι βεβαίως ἀφροσύνη νὰ εἴπῃ κανεὶς τὸ πότε θὰ ἐμφανισθῇ μία κοινωνία διεπομένη ἀπὸ τὸ ἄφθαστον εἰς κάλλος τεκτονικὸν ἰδεῶδες, οὐδὲ πρέπει ν' ἀπασχολῇ τὸν τέκτονα ἡ σκέψις αὕτη.

» Ἀπομένει ὅμως, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὑψίστη ἱκανοποίησις διὰ πάντα τέκτονα τὸ γεγονὸς ὅτι περιεπτύχθη ἓν τοιοῦτον ἰδεῶδες, ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ἄχρηστος, ὅτι παρέδωσε τὸν καρπὸν τῆς ἀτομικῆς του συνεργασίας εἰς τὴν παγκόσμιον εὐημερίαν, ὅτι προσέθεσε κατειργασμενον λίθον διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ μεγαλειώδους Ναοῦ τῆς ἀρετῆς, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης».

Ἕνα βιβλίο πού ἔλειπε

ΕΚΛΟΓΑΙ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ

ἀνθολογία ἀπό τίς ὁμιλίες καί τά βιβλία του

1926 — 1966

★

Ἐπιλογή ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

★

Ὁ φιλόσοφος τῆς ἐσωτερικῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἀτόμου γιά μιά νέα Ἀνθρωπότητα

εἶναι τώρα στή διάθεσι ὅλων τῶν πνευματικῶν Ἑλλήνων μέ τό νέο αὐτό βιβλίο

★

Ἀποστέλλεται ἐλεύθ. ταχ. τελῶν ἀντί δρχ. 50 καί (χρυσοπανόδετο) δρχ. 70

★

Ὁ Κρισναμοῦρτι ὑποδεικνύει τήν ὁδό τῆς Ἀλήθειας

ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ ΤΟΥ ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΥ Ο 17ος ΑΙΩΝ*

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Ἂς στρέψωμεν εὐγνωμόνως τὴν σκέψιν μας πρὸς τοὺς ἀρχαίους προδρόμους, οἱ ὁποῖοι ἤνοιξαν τὸ ἔδαφος διὰ τὸν Τεκτονισμόν, πρὸ τριῶν καὶ πλέον αἰώνων, ὅταν, μέσα εἰς τὰς ἐργατικὰς συντεχνίας τῶν Ἐλευθέρων Τεκτόνων εἰργάζοντο διὰ τὴν βαθμιαίαν μετατροπήν των εἰς Στοὰς συμβολικάς, εἰς ἐργαστήρια μυσταγωγικά.

Καίτοι δὲν εἶναι δυνατόν, διὰ τὴν Θετικὴν Σχολὴν τῆς ἱστορικῆς ἐρεύνης, νὰ τεθῇ ζήτημα εὐθείας γενεαλογίας τοῦ συγχρόνου Τεκτονισμοῦ ἐκ τῶν μυσταγωγικῶν συστημάτων τῆς ἀρχαιότητος, μολονότι ὑπάρχει μεταξύ των σχέσις πνευματική, σχέσις ψυχολογικοῦ λόγου καὶ σχέσις κοινοχρήστων συμβόλων καὶ ἀλληγοριῶν, ὑπάρχει κάτι ἐπὶ πλέον, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀρχικὴν καταγωγὴν τοῦ Συμβολισμοῦ καὶ τῶν μέσων του.

Ἔχει λεχθῇ διὰ τὴν Πυθαγόρειον Σχολήν—τὸ ὁποῖον ἰσχύει, ἀναμφισβητήτως, καὶ δι' ὅλας τὰς ἄλλας— ὅτι ἰδιαιτέρως διεκρίνετο διὰ τὸν Συμβολισμόν, «ἐν τελετῇ μεμιγμένον φωνῇ καὶ σιωπῇ», ἀποτελοῦντα εἶδος διδασκαλίας. Τὸ περιεχόμενον τῆς διδασκαλίας αὐτῆς εἶχε «φῶς καὶ χαρακτῆρα τοῖς συνήθεσι τὸ φραζόμενον, τυφλὸν δὲ καὶ ἄσημον τοῖς ἀπείροις». Ὁ Στοβαῖος ἔκαμνε παραλληλισμὸν τῆς Πυθαγορείου διδασκαλίας μὲ τὴν Δελφικήν, ἡ ὁποία οὔτε ἔλεγε, οὔτε ἔκρυπτε, ἀλλὰ «ἐσήμαινε». Οὕτω, ἔγραφε, «τῶν Πυθαγορείων συμβόλων καὶ τὸ φράζεσθαι δοκοῦν κρυπτόμενόν ἐστι καὶ τὸ κρύπτεσθαι νοούμενον». Ἀλλά, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ Σιμπλίκιος, ἡ μέθοδος τοῦ συμβολισμοῦ καὶ τῆς ἀλληγορίας εἶχεν ἐξαπλωθῇ πέραν τῶν μυσταγωγικῶν καὶ φιλοσοφι-

---

(*) Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ λόγου τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ νέου Σεβ.·. τῆς Στοᾶς «Ἑταιρία τῶν Φιλικῶν» ὑπ' ἀριθ. 116.

κῶν συστημάτων, κατ' ἀναλογίαν καὶ εἰς διάφορα ἐπαγγέλματα, μέχρι καὶ τῶν θεωρουμένων ὡς βαναύσων, ὡς τῶν σκυτοτόμων. «Τὴν σοφίαν ἑαυτῶν—γράφει ὁ σχολιαστὴς τοῦ Ἀριστοτέλους—καὶ οἱ σκυτοτόμοι πρέπει ν' ἀποκρύπτωσι διὰ μύθων καὶ συμβόλων, ὡς ἀποκρύπτονται ἐν τοῖς παραπετάσμασι τὰ ἀπορρητότερα τῶν ἱερῶν».

Ὅταν, λοιπόν, ἔχωμεν τοιαύτην μαρτυρίαν περὶ χρησιμοποιήσεως συμβόλων καὶ ἀλληγοριῶν ἀπὸ τὰς ἐπαγγελματικὰς συντεχνίας τῆς ἀρχαιότητος, εἰς μίμησιν τῶν μεθόδων τῶν μυσταγωγικῶν ὀργανώσεων, δικαιούμεθα νὰ ὑποστηρίξωμεν ὅτι ὁ συμβολισμὸς τοῦ θεωρητικοῦ Τεκτονισμοῦ, ληφθεὶς ἀπὸ τὸν ἐπαγγελματικὸν ἐργατικόν, ὑπῆρξεν, οὐσιαστικῶς, ἕνα ἀντιδάνειον. Ἤτοι ὅτι οἱ «ἀναδεκτοί» ἢ «ἀποδεδεγμένοι» Τέκτονες τῶν ἐπαγγελματικῶν στοῶν τοῦ 17ου αἰῶνος συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ Συμβολισμοῦ εἰς τὰ ἀρχαῖα πνευματικά του πλαίσια.

Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον στοιχεῖον τοῦ ἔργου ἐκείνων τῶν πρωτοπόρων δὲν ἦτο ἡ ἀποκατάστασις μόνον ἑνὸς ὀργανωτικοῦ καὶ τελετουργικοῦ πλαισίου· ἀλλὰ ἡ πνευματικὴ φυσιογνωμία τῆς νέας Στοᾶς. Διὰ νὰ σταθμισθῇ τὸ βάρος τῆς προσφορᾶς των εἶναι ἀναγκαία μία νοερὰ μεταφορὰ εἰς τὴν ἐποχήν των.

Ὁ 17ος αἰὼν εἶδε τὸ «ἅγιον Κράτος» τῆς Ρώμης νὰ γίνεται παρανάλωμα εἰς τὰς φλόγας τοῦ Τριακονταετοῦς πολέμου. Μέσα εἰς μίαν βαθυτάτην καὶ ἐκτεταμένην κοιλάδα αἵματος—ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ ὅτι ἀπωλέσθησαν τότε τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γερμανίας, τὰ δύο τρίτα τῆς Βοημίας καὶ τὰ τρία τέταρτα τῆς Θουριγγίας, πλὴν τῶν ἀπωλειῶν ἄλλων χωρῶν — ἡ Παπικὴ ἀπολυταρχία κατελύθη, ἡ πνευματικὴ δεσποτεία ἀπετινάχθη καὶ ἤρχισεν ἡ ἄνθησις τοῦ διεθνοῦς Ἀνθρωπισμοῦ ἐντονώτερον καὶ εὐρύτερον ἢ εἰς τὸ παρελθόν. Αἱ φιλελεύθεραι ἐκρήξεις θὰ συνεχισθοῦν εἰς ὅλα τὰ πεδία. Εἰς τὸ οἰκονομικόν, μὲ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀξιοπρεπείας τῆς ἐργασίας· εἰς τὸ πολιτιστικόν, μὲ τὴν δημιουργίαν συγχρόνων πόλεων· εἰς τὸ τεχνικόν, μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας· εἰς τὸ πολιτικόν, μὲ τὴν μεγάλην Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν. Ἀλλά, εις τὸν θρησκευτικὸν τομέα ἡ ὀπισθοδρόμησις ἐξηκολούθει. Τὸ μόνον ἐπίτευγμα τῆς Εἰρήνης τῆς Βεστφαλίας τοῦ 1648—ἡ ὁποία ὑπεγράφετο, συμπτωματικῶς, δύο ἔτη μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ φιλοσόφου καὶ ἀλχημιστοῦ Ἡλία Ἄσμολ ὡς «ἀναδεκτοῦ» Τέκτονος, μὴ ἐπαγγελματίου, εἰς τὴν Στοὰν τοῦ Οὐώρριγκτων—ἦτο ὅτι ἐθεωρεῖτο ἐφεξῆς θεμιτὸν νὰ ἀνήκουν τὰ κρατίδια τῆς ἐποχῆς καὶ εἰς τὸν Λουθηρανισμόν, ἐνῶ ἐξηκολούθει ἰσχῦον τὸ παλαιὸν δόγμα, ποὺ μετεχειρίζετο τοὺς λαοὺς ὡς ἀγέλας, ὑποχρεωμέ-

νους νὰ ἀσπάζωνται τὸ θρήσκευμα τοῦ ἄρχοντος, ἄλλως νὰ μεταναστεύσουν ἔξω ἀπὸ τὴν πατρίδα των ! Καὶ τοῦτο ἐθεωρεῖτο διὰ τὴν ἐποχὴν πρόοδος, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ καθεστώς, τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη μὲ τὴν ἀνάκλησιν τοῦ Διατάγματος τῆς Νάντης (1685), ὁπότε ἐξωρίσθησαν οἱ Οὐγενότοι ἐπὶ ποινῇ θανάτου, ἐξαιρουμένων τῶν ἀνηλίκων τέκνων των, τὰ ὁποῖα διετάσσετο νὰ συγκεντρωθοῦν εἰς Ρωμαιοκαθολικὸν «παιδομάζωμα», τὸ ὁποῖον, διὰ ν' ἀποφύγῃ ὁ πάστωρ Ντεζαγκυλιέ, πατὴρ τοῦ μέλλοντος συντάκτου τῶν Τεκτονικῶν Συνταγμάτων, τὸν ἐφυγάδευσεν εἰς Ἀγγλίαν δι' ἐμπορικοῦ ἱστιοφόρου, κρυμμένον μέσα σ' ἕνα βαρέλι...

Εἶδεν, ὅμως, ὁ 17ος αἰὼν καὶ τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ ἐργατικοῦ Τεκτονισμοῦ εἰς Συμβολικὸν φιλοσοφικόν. Καί, ὅπως ἐτόνιζεν εἰς διάγγελμά του ὁ Ὕπατος Μέγας Ταξιάρχης τοῦ Σκωτικοῦ Τεκτονισμοῦ τῶν Η.Π.Α., ὁ Τεκτονισμὸς ἐπῆλθε «σὰν κεραυνός, ποὺ διαλύει τὰ νέφη, καὶ μὲ τὴν λάμψιν του σκίζει τὰ σκοτάδια τῆς μισαλλοδοξίας».

Εἶναι, βεβαίως, γνωστὸν ὅτι εἰς τὸ ξεκίνημά του ὁ Τεκτονισμός—ὅπως καὶ σήμερα, ἐν πολλοῖς—ἦτο μία λέσχη κοινωνικότητος, δίχως ἰδέαν κάποιας εὐρυτέρας ἀποστολῆς συνειδητῆς εἰς τὸ σύνολόν του. Ἦτο—κατὰ τὴν ἐπίσημον ἀγγλικὴν περιγραφήν—«ἕνα ἰδιότυπον σύστημα ἠθικῆς, καλυπτόμενον ὑπὸ ἀλληγοριῶν καὶ φωτιζόμενον ὑπὸ συμβόλων». Ἕνα σύστημα, εἰς τὸ ὁποῖον ἕκαστον ἄτομον ἀπετύπωνε τὴν ἰδικήν του φιλοσοφικὴν καὶ ἰδεολογικὴν δεκτικότητα, ὡς μέσον εὐχαρίστου συναναστροφῆς, ἀποκτήσεως γνώσεων, ἀσκήσεως φιλανθρωπίας ἢ μιμήσεως παλαιῶν γραφικῶν παραδόσεων. Δὲν ἐξεπήδησεν ὁ Τεκτονισμὸς μονομιᾶς—ὅπως ἔγραφεν ὁ Βίρθ—πάνοπλος, ὅπως ἡ Ἀθηνᾶ ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ Διός. Μολαταῦτα, εἰς τοὺς πνευματικοὺς ὁρίζοντας ἐκείνων τῶν πρωτοπόρων ὑπῆρχον στοιχεῖα μεγάλου δυναμισμοῦ, τὰ ὁποία καὶ συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ δώσουν εἰς τὸ Τάγμα τὴν καθολικήν του φυσιογνωμίαν.

Φωτισμένα πνεύματα διεκήρυσσαν τὰς μεγάλας ἀληθείας μέσα εἰς τὴν φοβερὰν ἐποχὴν τῶν διωγμῶν, ὅταν ἡ μικροτέρα ποινὴ διὰ τὸν ἐμμένοντα, ἀναλόγως τῶν καθεστώτων, εἰς τὸν Καθολικισμὸν ἢ τὸν Προτεσταντισμόν, ἦτο θάνατος, μὲ μόνην διαφορὰν ὅτι οἱ μὲν ἐχρησιμοποίουν τὴν ἀγχόνην, οἱ δὲ τὸν πέλεκυν... Ὁ Βοημὸς θεολόγος καὶ σοφὸς Γιόχαν Ἀμὼς Κομένιους (1592-1670) εἶχε διακηρύξει: «Εἴμεθα ὅλοι πολῖται ἑ ν ὸ ς κόσμου, ἕ ν α αἷμα ἔχομεν ὅ λ ο ι. Τὸ μῖσος δι' ἕνα ἄνθρωπον, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἐγεννήθη εἰς ἄλλην χώραν, ὅτι ὁμιλεῖ διαφορετικὴν γλῶσσαν ἢ ἔχει ἀντίθετον ἄποψιν ἐπὶ αὐτοῦ ἢ ἐκείνου τοῦ θέματος, ἀποτελεῖ μεγάλην παραφροσύνην. Σᾶς ἱκετεύω, ἀ-

πέχετε τοιούτων αἰσθημάτων, διότι εἴμεθα ὅλοι ἀνθρώπινοι... Ἄς ἀποβλέπωμεν εἰς ἕνα μόνον σκοπόν, τὴν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωποτητος».

Τὸ γέρας τοῦ Τεκτονισμοῦ εἶναι ὅτι ἔγινε ὁ συγκεντρωτικὸς ἀγωγὸς ὅλων τῶν πρωτοποριακῶν ἰδεῶν καί, πρὸ παντός, τῆς ἰδέας περὶ παγκοσμίου ἀδελφότητος τῶν ἀνθρώπων, χωρὶς διακρίσεις καταγωγῆς καὶ κοινωνικῆς τάξεως, ἐθνικότητος καὶ φυλῆς, χρώματος, θρησκείας, γλώσσης ἢ φρονημάτων—ἀρκούσης μόνον τῆς καλῆς θελήσεως. Ἐχρειάζετο μέγας ἡρωϊσμὸς διὰ νὰ διακηρυχθοῦν αἱ ἀρχαὶ αὐταὶ κατὰ τὴν αὐγὴν τοῦ 18ου αἰῶνος, ὁπόταν ὁ Τεκτονισμὸς ἀπέκτησε τὴν ἰδικήν του ξεχωριστὴν ὀργάνωσιν· ἀλλὰ δὲν διεκηρύχθησαν ἁπλῶς, ἐτέθησαν καὶ εἰς ἐφαρμογήν. Ἐντὸς τῶν Τεκτονικῶν στοῶν, ὅταν αὗται προσέλαβον βαθμηδὸν τὴν καθαρὰν συμβολικὴν μορφήν των, πᾶσα ἐξωτερικὴ διαφορὰ τῶν ἀτόμων ἐξηφανίζετο, παρεμερίζετο ἢ ἠγνοεῖτο. Ἡ φυλή, ἡ τάξις, ἡ δοξασία, τὸ χρῶμα, τὸ χρῆμα ἢ ἡ θέσις δὲν ἀπετέλουν οὔτε προνόμιον, οὔτε μειονέκτημα διὰ κανένα.

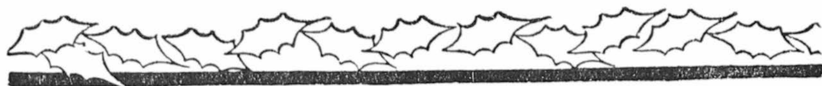
Παρισινοὶ ἀστοὶ ἐφοιτοῦσαν εἰς τὴν τεκτονικὴν στοὰν δίπλα εἰς τὸν μεγάλον φιλόσοφον Ἱερώνυμον Λαλάντ· ὁ Μόζαρτ, πτωχὸς μουσικός, προσηγορεύετο ἀδελφὸς ἀπὸ τὸν δοῦκα τοῦ Μεκλεμβούργου· ὅταν ὁ Θεόδωρος Ροῦζβελτ, 26ος πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἦτο ἁπλοῦν μέλος τῆς στοᾶς του, Σεβάσμιος αὐτῆς ἦτο ὁ κηπουρὸς γειτονικῆς ἐπαύλεως· καὶ τὸν βασιλέα τῆς Ἀγγλίας Γεώργιον ΣΤ΄ ἐμύησε καὶ ἀνεκήρυξε τέκτονα εἰς ταχυδρομικὸς διανομεύς.

Ἐν ἑνὶ λόγῳ, ὁ Τεκτονισμὸς ἀπέβη κεντρικὸς σταθμὸς ἐνεργείας, ὁ ὁποῖος ἐφώτισε τὴν ἀνθρωπότητα. Καὶ σήμερον ἔχει νὰ ἐπιτελέση σπουδαιοτάτην ἀποστολήν. Διότι ζοῦμε εἰς μίαν ἐποχήν, κατὰ τὴν ὁποίαν κυριαρχοῦν ἄλλου εἴδους μυστικαὶ ὀργανώσεις, ὅλως ἀντιθέτου κατευθύνσεως ἀπὸ τὰς ἀρχαίας. Ἐκεῖναι ἔτειναν εἰς τὴν πνευματικὴν ἐξέλιξιν, αὗται εἰς τὴν ὑλικὴν ἐκμηδένισιν. Σήμερα ὑπάρχουν γνώσεις, τὰς ὁποίας ἀγνοεῖ ὄχι μόνον ἡ λαϊκὴ μᾶζα, ἀλλὰ σχεδὸν τὸ σύνολον τῆς ἀνθρωπότητος, πλὴν μικρᾶς ὁμάδος πέριξ τῶν ἐπιστημονικῶν ἐργαστηρίων καὶ τῶν ὑπάτων ἐπιτελείων, ἀπὸ τὰς ὁποίας, ὅμως, «προστατεύεται» ἢ «ἀπειλεῖται», κατὰ τὴν ἑκάστοτε ὁρολογίαν, ἡ τύχη τοῦ πλανήτου ὁλοκλήρου. Σήμερον, λοιπόν, περισσότερον παρὰ ποτὲ ἄλλοτε, ἐπιβάλλεται ὅπως ὁ Τεκτονισμὸς διατηρῇ ἐνεργὸν τὴν συναίσθησιν τῶν ἀνθρωπιστικῶν ἰδεωδῶν, τὰ ὁποῖα ἐνέπνεον τοὺς ἱδρυτάς, καὶ ὅπως ἐργάζεται διὰ τὴν διάδοσιν καὶ τὴν κραταίωσιν τῶν ἀρχῶν τῆς Ἀδελφότητος καὶ τῆς Ἀγάπης, ὑπερασπιζόμενος τὸν Φωτισμὸν κατὰ πάσης μεσαιωνικῆς ἐπιβιώσεως σκοταδισμοῦ, ὑπερασπιζόμε-

νος τὴν Συνεργασίαν καὶ τὴν Εἰρήνην, κατὰ πάσης ἐπιβουλῆς τῶν δυνάμεων τοῦ Κακοῦ.

Τὸ νόημα τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς ἐκείνους τοὺς ὑπερόχους πρωτοπόρους τοῦ Τεκτονισμοῦ δὲν δύναται νὰ εἶναι ἄλλο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐργασίαν ἐπὶ τὰ ἴχνη των, ἀπὸ τὴν συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπον ἐργασίαν. Ὅπως ἔλεγεν ὁ Μίλτων, ὁ ἔχων ἀληθῆ αἴσθησιν τῆς εὐγνωμοσύνης, πληρώνει καὶ μένει χρεώστης πάντοτε... Οὐδέποτε θὰ ἐξοφλήσωμεν τὸ χρέος μας πρὸς τοὺς θεμελιωτὰς τῆς Τεκτονικῆς Ἰδεολογίας. Ὀφείλομεν, ὅμως, νὰ δίδωμεν ὅ,τι δυνάμεθα ἀπὸ τὸν ἑαυτόν μας καὶ νὰ προσπαθοῦμεν νὰ διδωμεν ὅ,τι πρέπει, διὰ νὰ συντελέσωμεν εἰς τὴν ἁρμονίαν μεταξὺ **τῶν ὑ**ψίστων παραδόσεων τοῦ παρελθόντος καὶ τῶν πράξεων τῆς σήμερον.

Εἴθε αἱ σφῦραι νὰ κρούωνται ἁρμονικῶς πρὸς τὰ ὕψιστα Τεκτονικὰ ἰδεώδη τοῦ Ἀνθρωπισμοῦ.

Ἡ ἀφύπνισις τοῦ Μεσαιωνικοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁ ρόλος τῆς Ἀλχημείας

Τοῦ ΠΑΝ. ΜΠΕΛΟΥΣΗ

Διατί, ἀφύπνισις; Ἐκοιμήθη ποτὲ ἡ ἀνθρωπότης; Τὸ αἰώνιον γίγνεσθαι δὲν ἀποκλείει τὴν στατικὴν τρόπον τινὰ κατάστασιν, ποὺ συμβολίζει ὁ ὅρος «ὕπνος»;

Ὄντως, τόσον εἰς τὸν ὑλικόν ὅσον καὶ εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον οὐδὲν τὸ στατικόν, ἡ δὲ ἐξελικτικὴ πορεία τῶν ὄντων εἰς τὴν Φύσιν, ὅσον καὶ ἂν πολλάκις παλινδρομῇ, ὁμοιάζουσα πρὸς τὸν ἄλτην, πάντως ἐμφανίζει χρονικὰς περιόδους, ποὺ ἡ πρόοδος δὲν γίνεται ἔκδηλη, ὅπως ἀκριβῶς δὲν φαίνονται αἱ ἐνέργειαι τῶν χυμῶν εἰς τὰ ἐσώτατα ἑνὸς ἀγριόδενδρου ποὺ ἐμβολιάστηκε καὶ μετὰ 2—3 ἔτη μεταβάλλεται εἰς ἄλλο καρποφόρον. Ἀκριβῶς, αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὴν σκοτεινὴν καὶ δυσερεύνητη περίοδον, ποὺ τὴν λέγομε Μεσαίωνα, ἐννοοῦντες τὰ μετὰ τὴν Ρωμαϊκὴν ἀκμὴν χρόνια μέχρι τὸν 15ον αἰῶνα, ὁπότε τὸ «ἀγριόδενδρο» ἐμφανίζει τὴν πρώτην ἀνθοφορίαν μιᾶς ἐλπιδοφόρου καρποφορίας.

Λάθος νὰ πιστεύουμε ὅτι μέχρι τοῦ 1453 ὑπάρχουν κατασκόταδα καὶ ξάφνου ἄναψαν οἱ προβολεῖς. Λάθος! Ἁπλῶς, τὸν 15ον αἰῶνα ὁ Δυτικὸς κόσμος πῆρε μιὰ δόση ἰσχυρότερη ἀπ' αὐτὰ τὰ τονωτικὰ φάρμακα ποὺ φέρνουν εὐφορία κλπ. καὶ ἐξεδήλωσε τοὺς «ἐν δυνάμει» χυμοὺς τοῦ ἀγριόδενδρου.

Βυζαντινοὶ καὶ Ἄραβες ἦσαν οἱ συντηρηταὶ καὶ μεταλαμπαδευταὶ στὴν Δύσι τῶν ὅσων συνέλαβε ἡ σοφία τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν, ἡ μυστικὴ καὶ ἡ ἀκάλυπτη. Ἡ λεγομένη «Ἀναγέννησις», διαφοροποιήσεις καὶ μεταβολὲς μᾶς παρουσιάζει καὶ βλέπομε λ.χ. τὴν Ἀστρολογία νὰ διαμορφώνεται εἰς Ἀστρονομία καὶ Μαθηματικὴ καὶ τὴν Ἀλχημεία εἰς τὴν πρωτοποριακὴ τοῦ αἰῶνος μας ἐπιστήμη τῆς Χημείας κλπ. κλπ.

Α) ΣΤΑΤΙΚΗ ΚΕΙΜΕΝΟΛΑΤΡΕΙΑ

Μὲ τὸν ὅρον αὐτὸν ἐννοοῦμε τὴν κατὰ γράμμα παραδοχὴν

τῶν Βιβλικῶν κειμένων, ὅπου, φυσικά, τόν «λόγον» εἶχαν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ οἱ μὲν Ἀνατολικοὶ μποροῦσαν νὰ ἀντιλαμβάνωνται ἐννοιολογικῶς τὰ κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, διότι ἡ Ἑλληνιστικὴ μετάφρασις τῶν Ἑβδομήκοντα ἦταν κοντά, στὴ γλῶσσα τους. Οἱ Δυτικοὶ ὅμως ἀντιμετώπιζαν περιπλοκὴ σοβαρή· τὸ μόνο κείμενο ποὺ διέθεταν ἦταν ἡ γνωστή μας σήμερα ὡς «Βουλγκάτα», δηλ. ἡ διωρθωμένη ἀπὸ τὸν Ἅγ. Ἱερώνυμο καὶ μεταφρασμένη στὰ Λατινικὰ ἀπὸ τὰ Ἑλληνιστικὰ τῶν Ἑβδομήκοντα. Ἀλλὰ καὶ ἡ λατινομάθεια στὴ Δύσι μὲ τοὺς καιροὺς περιωριζότανε, τόσο ποὺ τελικῶς τὰ ἱερὰ κείμενα νὰ τὰ ἐννοοῦν μόνον οἱ ἐλάχιστοι εἰδικευμένοι λόγιοι. Ἔτσι, ἐνῷ οἱ Βυζαντινοὶ μπορούσανε νὰ διαβάζουν ἀμέσως Παλαιὰ καὶ Νέα Διαθήκη, στὴ Δύσι μόνον ὁ ἀνώτατος Κλῆρος καὶ σὲ τελευταία ἀνάλυσι ὁ Πάπας (ἴσως ἐδῶ χρωστιέται καὶ τὸ Ἀλάθητον). Περὶ Ἑλληνικῶν κειμένων οὔτε λόγος ἐγινόταν στὴ Δύσι· ἂν καμμιὰ φορὰ οἱ ἀντιγραφεῖς συναντοῦσαν στοὺς παπύρους φράσεις Ἑλληνικές, τὶς ξεπερνοῦσαν μὲ τὸν χαρακτηρισμό: «Γκρέκα σουντ, νὸν λεγκούντουρ». Θὰ ἀναφέρω ἢ θὰ περιορισθῶ σὲ ἕνα δεῖγμα τῆς κατὰ γράμμα ἑρμηνείας· εἶναι τὸ γνωστὸ τῆς Γραφῆς «Στήτω ὁ Ἥλιος...» μὲ τὸν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. Λοιπόν, αὐτὸ στάθηκε χρόνια ὁλόκληρα τὸ ἀποτελεσματικώτερο ἐπιχείρημα ἐναντίον τῆς ἡλιοκεντρικῆς θεωρίας τοῦ Κοπερνίκου. Γιὰ νὰ σταματήση κάτι, πρέπει κάποτε νὰ ἐκινεῖτο· ἄρα ὁ Ἥλιος δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ἀκίνητος. Ὅπερ ἔδει δεῖξαι! Ποιὸς λοιπὸν θὰ ἐτολμοῦσε νὰ πιστέψη τὸν Κοπέρνικο καὶ ὄχι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα; Οἱ τολμηροὶ ποὺ διεφώνησαν, κάηκαν, ὅπως ὁ Τζιορντάνο Βροῦνο στὴν Ἰταλία, ὁ Σερβέτος στὴν ἐνάρετη Γενεύη κ.ἄ. Γνωστὸν δὲ ὅτι καὶ ὁ μεγάλος Γαλιλαῖος μόλις καὶ μετὰ βίας ἀπέφυγε τὴ φωτιά, δηλώνοντας γονατιστὸς μετάνοια, γέρος ἄνθρωπος, στὸ ἱερὸ δικαστήριο. Τὸ περίφημο «καὶ ὅμως κινεῖται» εἶναι ἐφεύρημα νεώτερο.

Β) ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

Ποῦ ὀφείλεται ἡ κυριαρχία τοῦ μεγάλου Σταγειρίτη στὴν Δυτικὴ διανόησι; Πῶς τὸν μελέτησαν, δηλ. ἀπὸ τὸ πρωτότυπο; Καὶ ποιὸ τμῆμα ἀπὸ τὴν ἀπέραντη σοφία του ἰσχυριζόμαστε ὅτι ἐτροχοπέδησε; Τὸ καταπληκτικὸ αὐτὸ μυαλὸ εἶναι γνωστὸ πὼς καταπιάστηκε μὲ ὅλη τὴ σοφία τοῦ καιροῦ του, ἀπὸ τὰ πιὸ ἀφηρημένα , ὅπως τὸ ὄργανον = ἡ λογική, ἡ ποιητική, ἡ ρητορική του κλπ., φθάνει εἰς τὰ συγκεκριμένα «τὰ φυσικά», ὅπως ὠνοματίστηκαν ἀργότερα ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς αἱ παρατηρήσεις του ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, καὶ τὸ «μετὰ τὰ Φυσικά», τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸ ὀντολογικὸν πρόβλημα τῆς Φιλοσοφίας.

Τέσσαρα τὰ στοιχεῖα κατὰ

τὸν Σταγειρίτη ἀπαρτίζουνε τὸ Σύμπαν: Πῦρ - ὕδωρ - Γῆ ἀήρ.

Στὴν ἀνελλήνιστη Δύσι τὸν μετέφρασε στὰ Λατινικὰ καὶ τοὺς τὸν γνώρισε ὁ Ἄραβας Ἀβερρόης, που εἶχε ἐπιβολὴ καὶ ἐπίδρασι τεράστια, ἐθεωρεῖτο δὲ δάσκαλος τοῦ σκεπτικισμοῦ. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν αὐθεντία τοῦ Ἀβερρόη, πρῶτος συστηματικὸς μελετητὴς τοῦ Ἀριστοτέλη στάθηκε ὁ Ἀλβέρτος Μάγνος, ἐπίσκοπος καὶ ὕστερα ἅγιος τῶν Καθολικῶν. Δεύτερος ἅγιος, ὁ Θωμᾶς ὁ Ἀκινάτης, μαθητὴς τοῦ παντογνώστου Ἀλβέρτου Μάγνου καὶ φιλοσοφικὸς Ἄτλαντας τοῦ Καθολικισμοῦ, ἐστήριξε τὸ Θεολογικὸ οἰκοδόμημα τῆς Ἐκκλησίας πάνω στὸν Ἀριστοτελισμό. Ἡ ἐπιτυχία του ἦταν τόση, ὥστε ὁ Καθολικισμὸς ἔφθασε ν' ἀντιμετωπίζη σὰν ἱεροσυλία τὴν ἀμφισβήτησι κάθε ἀριστοτελικῆς γνώμης. Ἀκόμη καὶ στὸν 17ον αἰῶνα ἡ ἐπίδρασίς του ἐξακολουθοῦσε καὶ Γαλλικὸ ἀνώτατο Δικαστήριο ἀπειλεῖ μὲ θάνατο ὅλους τοὺς ἀντιαριστοτελιστές! Τόσον μεγάλη λοιπὸν ἦταν ἡ πίστις εἰς τὸ ἀλάθητον τοῦ Ἀριστοτέλη εἰς τὸν Δ. κόσμο καὶ μάλιστα ἑνὸς Ἀριστοτέλη μεταφρασμένου ἀπὸ δεύτερο καὶ τρίτο χέρι, γιατὶ τὰ πρωτότυπα δὲν σώθηκαν. Τώρα, πῶς ἡ Ἑλληνικὴ σοφία διαδόθηκε στοὺς Ἀνατολικοὺς λαούς, αὐτὸ εἶναι ἄλλη ἱστορία: Νεστοριανοὶ καὶ ἄλλοι αἱρετικοί, φεύγοντας τοὺς διωγμοὺς ἀπὸ τὸ Βυζάντιο, κουβαλοῦσαν μαζί τους σὲ Ἀραβίες καὶ Συρίες αὐτὸ ποὺ ὁ καλογηρισμὸς τὸ βάφτισε «ἑλληνικὴ μανία». Οἱ Ἄραβες ἀπὸ κείμενα Συριακὰ καὶ Ἰσραηλινὰ τὴν γνώρισαν τὴν «ἑλληνικὴ μανία» καὶ ἰδοὺ ὁ Ἀβερροισμός. Ἄς δοῦμε πιὰ καὶ τὰ 4 στοιχεῖα τοῦ Ἀριστοτέλη, ἂν καὶ δὲν ειναι ἐπινόησις δική του. Τὰ πρωτόειπαν οἱ προ-Σωκρατικοὶ Ἴωνες. Καθαρὰ δική του ειναι ἡ λεγομένη πεμπτουσία, ποὺ ὅπως τὸ λέει ἡ λέξις ειναι ἡ 5η οὐσια. Ἄς μιλήσουμε ἁπλούστερα καὶ σαφέστερα:

Τὸ Σύμπαν εἴπαμε δομεῖται ἀπὸ τὰ 4 στοιχεῖα, μὲ τὴν ἀκόλουθη ἀντα πόκρισι:

Πῦρ — ποιότης
Γῆ — ποσότης
Ἀὴρ — σχέσις
Ὕδωρ — τρόπος ὑπάρξεως.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἐπενόησε ἕνα πέμπτο στοιχεῖο (πεμπτουσία) τὸν κατοπινὸ αἰθέρα, καὶ τὴν ἐφιλοξένησε στὸν ὑπερσελήνιο χῶρο. Τὰ πρῶτα τέσσαρα, περιωρισμένα εἰς τὸ ὑποσελήνιο διάστημα, εἶναι ὑποκείμενα εἰς ἀλλοιώσεις, μεταβολές, γέννησι, φθορά. Στὸν ὑπερσελήνιο ὅμως τὰ πάντα ἀπαρτίζονται ἀπὸ τὴν διάφανη, ἀμετάβλητη, «ἀίδιον», ἄφθαρτη πεμπτουσία. Καθώρισε μάλιστα, ὅτι τὰ φθαρτὰ ὑποσελήνια στοιχεῖα κινοῦνται μονάχα εἰς εὐθεῖαν γραμμήν, ἐνῷ ἡ ἄφθαρτη πεμπτουσία τους, ποὺ ἀπαρτίζει τοὺς πλανῆτες κλπ. ἀκολουθεῖ μία αἰώνια κυκλικὴ τροχιά. Κατὰ τὴν κοσμογονία του,

τέλος, ὁ Ἥλιος εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς πλανῆτες ποὺ περιστρέφονται γύρω ἀπὸ τὴν μικροσκοπική μας Γῆ, κέντρον τοῦ Σύμπαντος.

Ὁ Δυτικὸς ἐρευνητὴς λοιπὸν ξεκινοῦσε ἀπὸ τὴν λανθασμένη ἀρχὴ περὶ ὑπερσελήνιας καὶ ὑποσελήνιας ὑφῆς τῆς ὕλης. Τοῦτο καὶ ὑπῆρξε τροχοπέδη γιὰ μερικοὺς αἰῶνες.

Γ΄ ΑΛΧΗΜΙΣΤΑΙ

Αἱ γνῶμαι διχάζονται ὡς πρὸς τὴν καταγωγὴν τοῦ ὅρου Ἀλχημεία, διότι, ἐκτὸς τῶν ὅσων δίδουν ἐτυμολογίαν Ἀραβικήν, ὑπάρχουν καὶ οἱ προτείνοντες τὸ ἑλληνικὸ Ἀρχή - Μία. Εἰς αὐτὸ στέκονται καὶ οἱ διερευνηταὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια, διότι σχετίζεται καὶ μὲ τὴν ἀπόκρυφον Γνῶσιν τῶν Μυστηρίων, θυμίζει δὲ καὶ τὸν πρῶτον διδάξαντα, τὸν Ἕλληνα Ξενοφάνη μὲ τὸ «Ἓν τὸ Πᾶν». Ποία λοιπὸν ἡ ἀσχολία τῶν ἀλχημιστῶν (τὰ ἐξωτερικὰ τουλάχιστον στοιχεῖα της) καὶ πῶς τοὺς ἠνείχετο ἡ Θεοκρατία τῆς ἐποχῆς; Ὁ σκοπός τους, ἡ βιτρίνα τους, Transmutatio = μετουσίωσις θὰ λέγαμε. Μεταμόρφωσις τῶν ἀγενῶν μετάλλων εἰς εὐγενῆ, δηλ. χρυσόν, χρυσὸν διὰ τὸν διψαλέον καὶ χρυσομανῆ ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος δὲν διδάχτηκε τίποτε ἀπὸ τὸν μῦθο τοῦ Μίδα.

Ἡ μετουσίωσις θὰ ἐγίνετο εὔκολη, ἐὰν πετύχαιναν νὰ βροῦν τὸν occultum lapiden, τὸν ἄλλως πως γνωστὸν ὡς φιλοσοφικὴν λίθον, ἢ τὸ ἐλιξήριον τῆς ζωῆς. Καὶ διερωτᾶται κανείς: τί σχέσιν ἔχει ἡ χρυσοποιΐα μὲ τὸν Ἀριστοτέλη καὶ τὰ περὶ τροχοπεδήσεως; Φυσικά, ἔχετε ὑπ' ὄψει, πὼς καὶ οἱ Ἀλχημισταὶ πίστευαν τὰ τέσσαρα στοιχεῖα τοῦ Ἀριστοτέλη και τὴν ὑπερσελήνια πεμπτουσία.

Ἔστω, λοιπον, ὡς παράδειγμα τὸ μολύβι, ποὺ εἶναι φθαρτὴ οὐσία καὶ ἀνήκει στὸ στοιχεῖο Γῆ.

Τὸ «μεγάλο ἔργο», ὅπως τὸ ἔλεγαν, ἦταν ἡ ἐξεύρεσις τρόπου προσωρινῆς μεταβολῆς τῆς φθαρτῆς αὐτῆς οὐσίας (μολύβι) εἰς ἄφθαρτη ὕλη, μὲ τελικὸ σκοπὸ τὴν ἐπαναφορά της στὴν πρώτη της κατάστασι, ἀλλὰ μὲ διαφορετικὴ μορφή. Τοῦτο θὰ μποροῦσε νὰ γίνη, ἐὰν μετεβάλλετο τὸ μολύβι σὲ πεμπτουσία (στοιχεῖο ὑπερσελήνιο) καὶ ὕστερα, ἀκολουθώντας τὴν ἀντίστροφη διαδικασία, νὰ ξαναϋλοποιηθῆ εἰς τὴν ὑποσελήνια κατάστασι μὲ τὴν μορφὴ τοῦ χρυσοῦ. Τὸ δύσκολο σημεῖο ἢ τὸ πρόβλημα, ἂν θέλετε, στέκεται στὸ πῶς θὰ ἀναγκασθῆ ἡ πεμπτουσία κατὰ τὴν ὑποσελήνια ἐπανυλοποίησί της νὰ ἀλλάξη τὶς σχέσεις ἀνάμεσα στὶς ἐξωτερικὲς καὶ ἐσωτερικὲς ἰδιότητες ποὺ ὑπήρχανε στὸ γενεσιουργό της μέταλλο. Σήμερα ξέρουμε πὼς τὰ διάφορα κυκλοτρόνια κάνουν περίπου τὴν ἴδια δουλειὰ μὲ διαφορετικὰ ὀνόματα, καὶ ἐὰν δὲν καταπιάστηκαν μὲ χρυσοποιΐα,

τοῦτο διότι ἐκρίθη ἀσύμφορο ἐμπορικῶς.

Ἐν τοσούτῳ, καὶ παρὰ τὴν πλάνη τους γιὰ ὑπερσελήνια πεμπτουσία καὶ τὰ τοιαῦτα, οἱ Ἀλχημισταί, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἐργασίας των, χρησιμοποιοῦν τὸ π ε ί ρ α μ α, βασικὸν ἐργαλεῖον τῶν ἀσχολιῶν των καὶ ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ γενίκευσις τῆς ἀνήσυχης πειραματικῆς ἔρευνας, ὁ παραμερισμὸς τῆς καθιερωμένης μεθοδολογίας, ἡ χάραξις νέων δρόμων ποὺ ἀναγκαστικῶς ἀκολούθησαν εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα γενικόν: 1ον) νὰ παραμερισθῆ ἡ ἀπολυταρχία τοῦ Ἀριστοτελισμοῦ, 2ον) νὰ ἀποδειχθῆ χειροπιαστὰ ἀπὸ τὴν πειραματικὴ ἔρευνα πὼς ἡ στατικὴ κειμενολατρεία δὲν εἶναι «ταμπού» 3ον) νὰ πάρη σιγά - σιγὰ τὴν θέσι του ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ νὰ ξαναπάρη τὴν ἀξία του ὁ Πλάτων μὲ τὸ «πανδεχὲς τῆς ἑνιαίας ὕλης», ποὺ ἀναφέρει στὸν «Τίμαιο».

Ὁρόσημο διαχωριστικὸ τοῦ Μεσαίωνα ἀπὸ τὴν Ἀναγέννησι, τὸ π ε ί ρ α μ α καὶ ὁ ὀ ρ θ ὸ ς λ ό γ ο ς. Μὲ τὴ νέα αὐτὴ μέθοδο θὰ ἔλθουν εἰς φῶς (πολλὲς φορὲς καὶ τυχαίως) διάφορα μυστικὰ τῆς Φύσεως, τὰ ὁποῖα βραδύτερα θὰ ἀξιολογήση καὶ θὰ κατατάξη ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ θὰ ἀποτελέσουν θεμελιώδεις σταθμοὺς εἰς τὴν ἐξελικτικὴ πορεία τῆς Ἐπιστήμης.

Θὰ χάσουν τὴν λάμψιν τους ὁ Ἀλβέρτος Μάγνος καὶ ὁ Θωμᾶς Ἀκινάτης, οἱ μεγάλοι αὐτοὶ ὑποστηρικταὶ τοῦ Ἀριστοτελισμοῦ στὴν Δυτικὴ σκέψι καὶ ἡ κάμπη θὰ βγάλη φτερὰ καὶ θὰ μεταβληθῆ στὴν πεταλούδα τῆς Ἀναγεννήσεως.

Ἡ βαφτιστήρια ληξιαρχικὴ πρᾶξις, ποὺ μποροῦμε νὰ χαρακτηρίσωμε ὅτι τρόπον τινὰ γίνεται ἡ ἀφύπνισις τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος, εἶναι τὸ 1660 περίπου, τότε ποὺ ὁ Ροβέρτος Μπόυλ δημοσιεύει τὸ ἔργον του «Ὁ σκεπτικιστὴς χημικός» καὶ ἐγγράφει τὴ νεογέννητη καὶ μεγάλη σήμερα ἐπιστήμη τῆς Χημείας εἰς τὰ μητρῷα τῶν Ἐπιστημῶν, λύνοντας τὴν τροχοπέδη τῶν τεσσάρων στοιχείων τοῦ Ἀριστοτέλη, γιὰ νὰ φθάσουμε σήμερα στὰ ὑπερεκατὸ καὶ Κύριος οἶδε πόσα ἀκόμη...

Ἡ χρυσοποιΐα ἀπησχόλησε τοὺς Βυζαντινοὺς ἐνωρίτερα ἀπὸ τοὺς Δυτικούς, ἀντίθετα ὅμως ἀπ' αὐτοὺς οἱ Βυζαντινοὶ «χυμευταί» βασίζουνε τὶς ἔρευνές τους στὸν Πλάτωνα καὶ συγκεκριμένα εἰς τὸ περὶ «πανδεχοῦς τῆς ἑνιαίας ὕλης». Ἐκεῖ μάλιστα βρίσκουν καὶ τὸ κλειδὶ τῆς ἀναλογίας ἀνάμεσα στὰ μουσικὰ διαστήματα καὶ τοὺς πλανῆτες. Γιὰ ὅλους τοὺς ἀλχημιστάς, τὰ οὐράνια σώματα ἔχουν στενὴ σχέσι μὲ ὡρισμένα μέταλλα. Ἐνδιαφέρουσα μελέτη, γιὰ ὅσους θέλουνε, ἔχει γράψει ὁ Ἀκαδημαϊκὸς Μιχαὴλ Στεφανίδης. («Μουσικὴ καὶ Χρυσοποιΐα κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους»). Βυζαντινὰ κείμενα δυνάμενα νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς ἀλχημιστικά,

βρίσκομε στὰ ἔργα τοῦ Ζωσίμου (4ον ἢ 5ον αἰῶνα μ.Χ). Γνωστόν, βέβαια, πὼς στὰ 529 μ.Χ ὁ Ἰουστινιανὸς ἔκλεισε ὁριστικὰ τὰ κυριώτερα κέντρα τῆς παγανιστικῆς σκέψεως (Σχολὴ Ἀθηνῶν, Σεράπειον Μέμφιδος, Ναὸς τοῦ Φθὰ κλπ.), παράλληλα δὲ μὲ τοὺς Μαθηματικοὺς (διάβαζε: ἀστρολόγους) ἐθεώρησε καὶ τοὺς ἀλχημιστὰς ὡς «νοσοῦντας τὴν Ἑλληνικὴν μανίαν» καὶ τοὺς ἀπέκλεισε ἀπὸ κάθε κρατικὸ ἀξίωμα. Παρὰ ταῦτα ὅμως, ἑκατὸ χρόνια ἀργότερα τὸ Βυζάντιο ἐμφανίζει τὸν πρῶτο ἐστεμμένο ἀλχημιστή: Εἶναι ὁ Ἡράκλειος (610 - 641) μὲ προστατευόμενό του τὸν γνωστότερον ἀλχημιστὴ τοῦ 7ου αἰῶνος, τὸν Στέφανο Βυζάντιον.

Κι ἂν ἀκόμη παραβλέψωμε τὴν περίοδο τοῦ Ἡρακλείου σὰν παροδικὴ περίπτωσι, δὲν μποροῦμε νὰ ἀγνοήσωμε τὸ ρόλο ποὺ ἔπαιξε στὴν ἄμυνα τῆς Πόλης αἰῶνες ὁλοκληρους τὸ ὑγρὸ πῦρ, ποὺ πρωτοεμφανίστηκε στὰ 673 καὶ χρεωστιέται εἰς τὸν «πάσχοντα τὴν Ἑλληνικὴν μανίαν» μηχανικὸ ἀλχημιστὴ ἱερωμένο Καλλίνικο. Ἂς περιοριστοῦμε εἰς αὐτά.

Δ΄ ΑΛΧΗΜΙΣΤΑΙ - ΡΟΔΟΣΤΑΥΡΙΣΜΟΣ

Ὅλα ὅσα εἰπώθηκαν μέχρις ἐδῶ, δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ἐπιτροχάδην θεώρησις γνωστῶν πραγμάτων εἰς ὅλους μας περὶ Μεσαιωνικοῦ τέλματος καὶ τῶν προωθητικῶν συντελεστῶν στὴν ἀφύπνισι τοῦ ἀνθρώπου· θὰ ἦταν ἀληθινώτερο, ἂν λέγαμε, στὴν ἀποδέσμευσί του ἀπὸ τοὺς τυραννήσαντες τὸν ἄνθρωπο Θεοκράτας, τοὺς «Διάκους τοῦ Βάαλ» ὅπως τοὺς χαρακτηρίζει ὁ ἀξέχαστος Μικέλης Ἄβλιχος.

Σταθήκαμε πρῶτα στὴν Ἀλχημεία διότι σχετίζεται μὲ τὸν Ροδοσταυρισμό. Ὅσο γιὰ τὸν ἴδιον τὸν Ροδοσταυρισμό, συγγραφεῖς μὲ κῦρος παγκόσμιο, ὅπως ὁ Βίρθ, ὁ Μάκεϋ, ὁ Γουαίητ κ.ἄ. ἀλληλοσυγκρούονται, ἀναιροῦνται ἀμοιβαίως καὶ δὲν δίδουν σαφεῖς, τεκμηριωμένες πληροφορίες.

Εἶναι πιθανὸν—ὅπως ἔχει γίνει δεκτὸν—ὅτι εἰς τὰς τάξεις τῶν συντεχνιῶν μὲ τὸν καθαρῶς ἐπαγγελματικό τους χαρακτῆρα εἰς τοὺς Μέσους Χρόνους ὑπεισῆλθον οἱ διανοούμενοι καὶ ἀφοῦ ἔγιναν «ἀποδεκτοί», σιγά - σιγὰ ἔδωσαν τὴ μορφὴ ποὺ γνωρίζομε εἰς τὸν Ἐλευθεροκτονισμὸ μὲ τὸ ὁρόσημο τοῦ 1717, τοῦτο τὸ ἴδιο μπορεῖ νὰ ἔγινε καὶ στὸν Ἀλχημισμό. Καὶ ἐδῶ ἐνεφιλοχώρησαν, ἐκαλύφθησαν καὶ μέσῳ τοῦ Ἀλχημισμοῦ ἐξεφράσθησαν πρόσωπα ποὺ οὐδεμίαν σχέσιν εἶχαν μὲ τὴν ὑλικὴ προσπάθεια χρυσοποιΐας. Ὁ κόσμος τῶν ἀλχημιστῶν, ἀκαταδίωκτος, παρεῖχε τρόπους ἐκφράσεως εὐκολωτέρους καὶ κάλυψιν εὐλογοφανέστερη καὶ ἐπιτυχέστερη κατὰ τὰ δύσκολα ἐκεῖνα χρόνια εἰς τὴν φιλοσοφοῦσαν σκέψι, ποὺ κάθε φτερούγισμα τοῦ Ναοῦ κατεδιώκε-

το ἀμείλικτα καὶ τὰ φτερὰ πρὶν νὰ φυτρώσουν καλά - καλά. τὰ καψάλιαζαν οἱ ἱερὲς πυρές! Αὐτὰ τὰ τῶν Ἀλχημιστῶν, «φιλοσοφικὴ λίθος, ἐλιξήριον τῆς ζωῆς, μέγα Ἔργον κλπ.» ἐχρησιμοποιήθησαν ἀλληγορικῶς ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἐθεώρησαν τὴν ψυχὴ σὰν εἰδικὸ ἀντικείμενο τῶν ἀναζητήσεών τους.

Αἱ τρεῖς ἀρχαὶ τῆς Ἀλχημείας (Ὑδράργυρος - Θεῖον-Ἅλας) ἀντιστοιχοῦν εἰς τὸ πνεῦμα - ψυχήν - σῶμα. Πιθανολογεῖται ὅτι ἡ κυρία ἀσχολία τῶν φιλοσόφων - ἀλχημιστῶν στάθηκε ἡ ἴδια μὲ τοῦ Τεκτονισμοῦ, δηλαδὴ ἡ ἀναγέννησις, τοὐτέστι «θάνατος καὶ ἐκ νέου οἰκοδόμησις τοῦ ἐσωτέρου ἀνθρώπου, ζωογόνησις καὶ ἰσχυροποίησις τῶν ἀοράτων φυσικῶν δυνάμεων ἐν τῷ ἀνθρώπῳ». Ἄλλη μορφὴ τῆς Transmutatio λοιπόν. Πολλοὶ παλαιοι τέκτονες ὑπῆρξαν ἀλχημισταὶ ποὺ ἀφωσιώθηκαν εἰς τὸν Ἑρμητισμόν, κατὰ δὲ τὸν συγγραφέα Βολφστίγκ, «ἐκ τῆς ἀλχημείας εἰσῆλθεν εἰς τὸν Τεκτονισμόν ἡ ἀντίληψις ὅτι ἡ Φύσις δὲν εἶναι ἄλλο τι παρὰ ἡ ὑλοποίησις τῆς Θεότητος». Μένει τὸ ἐρώτημα: αὐτοὶ οἱ Ροδόσταυροι ἀλχημισταί ἦσαν αὐτόφωτοι, δηλ. ὅσα κοσμογονικὰ ἐπίστευαν καὶ παρέδωσαν σχετικὰ μὲ τὴν ἀλχημικὴν κάλυψιν ἦσαν πρωτόφαντα;

Ὄχι βέβαια. Καὶ οἱ Ροδόσταυροι ἦσαν ἀποδέκται, συντηρηταὶ μιᾶς πανάρχαιης κληρονομίας. Ὁ κατατρεγμὸς τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας μὲ τὶς ἐξοντωτικὲς ποινὲς δὲν ἐπέτρεπε τὴν φανερὴ λειτουργία μυστηριακῶν ὀργανώσεων, ὅπως λ.χ. παλαιότερα τὰ Ἐλευσίνια. Ποιὸς τολμοῦσε νὰ ὀνοματίση κἂν Καββαλά, Ταλμούδ, Τορά, Ταρὼ κλπ; Κατ' ἀνάγκην, ὅσοι μπόρεσαν νὰ μελετήσουν ἔργα Ἑλλήνων - Ἀράβων - Ἰουδαίων, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν κληρονομημένη παράδοσι ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς Αἰγυπτίους, Πυθαγορείους, Ἐσσαίους, Καββαλιστάς, Ἑρμητιστὰς καὶ γενικὰ μύστας τῆς ἐσωτερικῆς σοφίας, κατεστάλαξαν σὰν σὲ χωνευτήρι στὴν κίνησι ποὺ πῆρε τὸ ὄνομα Ροδοσταυρισμός, ἄγνωστον πότε φανερωθεῖσαν. Τὰ περὶ κάποιου Χριστιανοῦ Ροζενκρόϋτς φέρονται ὡς προϊόντα φαντασίας ἑνὸς Ἀντρία, δὲν ἀντέχουν εἰς ἱστορικὸν ἔλεγχον καὶ δὲν εἶναι τίποτε περισσότερον ἀπὸ ἕνας ρωμαντικὸς ποιητικὸς μῦθος. Ρόδον καὶ Σταυρὸς γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ σοφία εἶναι σύμβολα μεγάλα, τὸ μὲν Ρόδο, σύμβολο τῆς Παραγωγικῆς Ἀρχῆς τῆς Φύσεως, ὁ δὲ Σταυρός - πανάρχαιο καὶ πανανθρώπινο σύμβολο - τῆς αἰώνιας ζωῆς. Εἰς τοὺς πιὸ φημισμένους ἀλχημιστὰς θέλουν νὰ κατατάσσουν— παρ' ὅλον ὅτι εἶναι καθαρῶς παιδιὰ τῆς Ἀναγεννήσεως, 16ος αἰώνας—τὸν διάσημο Μιχαὴλ ντὲ Νοστραντάμους, γυιὸ Ἑβραίου βαφτισμένου, καθὼς καὶ τὸν πολὺν Παράκελσον μὲ τὴν πρωτοτυπία τῆς σκέψεώς του, ποὺ ἐγγίζει τὰ ὅρια τῆς μεγαλοφυΐας.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΤΕΡΖΑΚΗ

Θεὸς Ἐλευθερίας

ίνατι γὰρ ἡ ἐλευθερία μου
κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως;
Α. Κορ. Ι 29.

Ὁ διακεκριμένος συγγραφεὺς κ. Ἄγγελος Τερζάκης, εἰς ἀπάντησιν ἐπικρίσεων γιὰ ἄρθρο του ὑπὸ τὸν τίτλο «Σατανολογία» (ὅπου ἐθεωροῦσε τὸν Διάβολο σὰν σύμβολο καὶ ὄχι προσωπικότητα ὑπαρκτή, ἀνταγωνιστικὴ τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ), γράφει στὸ «Βῆμα» (6 Φεβρ.) μεταξὺ τῶν ἄλλων τὰ κάτωθι:

Μοῦ ζητιέται ἔμμεσα ἕνα εἶδος «πιστεύω». Μ' ὅλο ποὺ τὸ θεωρῶ ἐντελῶς ἀδιάφορο γιὰ τοὺς τρίτους, ὡστόσο, γιὰ λόγους ὀφειλόμενης εἰλικρίνειας, θὰ δοκιμάσω νὰ τὸ διατυπώσω.

Γενικά, ἀπερίφραστα, δηλώνω ὅτι σὲ ζητήματα τοῦ μέσα χώρου, σ' ὅ,τι ἀποκαλοῦμε συνείδηση, ἀποκρούω τὸ δόγμα τῆς αὐθεντίας. Ἀναγνώριση τῆς αὐθεντίας σημαίνει: ἀναθέτω σ' ἕναν ἄλλον νὰ στοχάζεται καὶ νὰ κρίνει γιὰ λογαριασμό μου, ἄρα μεταθέτω καὶ τὴν εὐθύνη τῶν πράξεών μου σὲ ξένους ὤμους. Ἐγὼ (καὶ ζητῶ συγγνώμη γιὰ τὸ πρῶτο πρόσωπο, ἀλλὰ εἶναι ἐδῶ ὑποχρεωτικό), θέλω νὰ ἔχω ἀκέραια τὴν εὐθύνη γιὰ ὅ,τι πιστεύω ἢ δὲν πιστεύω. Πρωτοβουλία κι' εὐθύνη εἶναι καταστάσεις ἀλληλένδετες. Ὅποιος τὶς φαντάζεται ἢ τὶς θέλει ἄσχετες μεταξύ τους ἀναγνωρίζει τὸν ἄνθρωπο ὃν ἐξ ὁρισμοῦ ἑτεροκίνητο, ἐξανδραποδισμένο, ποὺ ἀποδέχεται μοιρολατρικά, ἀπὸ μαζοχιστικὸ πάθος, τὴν καταδίκη μιᾶς προαιώνιας ἐνοχῆς. Δὲν θεωρῶ πὼς ὁ ἄνθρωπος γεννήθηκε στὸν κόσμο τοῦτο στιγματισμένος. Δὲν τὸ πιστεύω γιὰ λόγους ἀρχῆς, ἀλλὰ κι' ἂν μετατεθῶ στὸ χῶρο τῆς χριστιανικῆς θρησκείας πάλι θὰ πῶ, ὅτι δὲν τὸ πιστεύω γιὰ ἕναν πρόσθετο λόγο: ὅτι βρίσκω βέβηλη κι' ἀντιφατικὴ τὴ σκέψη, ἕνας Θεὸς τοῦ ἀγαθοῦ νὰ ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο ἀντρείκελο ποὺ τοῦ τραβᾶνε τὶς κλωστές, ποὺ ὁ ἴδιος ὁ Δημιουργός, πότε ὁ Διάβολος, γιὰ νὰ ἰδοῦν τελικὰ τί θὰ κάνει, ποῦ θὰ καταλήξει. Καὶ τὸ ἀντρείκελο αὐτὸ νὰ ἰσχυρίζεται σ' ἐπίμετρο πὼς εἶναι πλασμένο κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωση τοῦ Θεοῦ!...

Δὲν θέλω νὰ πῶ ὅτι ἔχω γιὰ τὸ Θεὸ ἰδέα ὑψηλότερη ἀπὸ αὐτὴν ποὺ ἐπιβάλλουν στὸν κόσμο οἱ λειτουργοί του. Θὰ εἴταν ἀλαζονικὸ νὰ τὸ ἔλεγα, ὑποκρισία νὰ τὸ παρασιωπήσω. Προτιμῶ νὰ πῶ κάτι ἄλλο: Ὅτι προσπαθῶ ν' ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τὰ σχήματα, τὶς παραστάσεις, τὶς προκαταλήψεις, τὶς δογματικὲς χειροπέδες καὶ τὶς παροπλισμένες ἀφέλειες ποὺ μειώνουν τὴν ἰδέα περὶ Θεοῦ, τὴν κάνουν ὑποκείμενη σὲ κάθε πεζή, ἀγοραία ἀπεικόνιση, ἂς εἶναι καὶ τῆς φαντασίας. Ἂν σήμερα ἡ ἀνάταση πρὸς τὴν ἰδέα τοῦ θείου περνάει μιὰ κρίση, φταίει γιὰ τοῦτο ἡ ἔστω καὶ καλοπροαίρετη ρευστοποίηση ποὺ τῆς ἔγινε ἀπὸ τοὺς μεγαλόσχημους μεταπράτες της στὸ μάκρος τῶν αἰώνων. Ὕψωσαν ἀνάμεσα στὸν ἄνθρωπο καὶ στὸ θεῖο ἕνα κρύσταλλο παραμορφωτικό, ποὺ προεξοφλοῦσε γιὰ τὸ ἄρρητο μιὰ μορφὴ ὑποταγμένην στὶς ἀνθρώπινες καὶ στὶς ἱστορικὰ χρονολογημένες κατηγορίες. Ἂν ὅμως ὑπάρχει ἕνα ἄθλημα ὑψηλὸ στὴ ζωή, αὐτὸ εἶναι ἡ εὐχέρεια ποὺ ἔχει δοθεῖ στὸν κάθε ἄνθρωπο ν' ἀναζητεῖ μέσα του τὸ Θεό, μέσα του καὶ γύρω του, μὲ μιὰ κλίμακα τοῦ Ἰακὼβ στημένην ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιο. Θὰ μοῦ ποῦν ὅτι τὰ ἱερὰ Γράμματα προορίζονται νὰ βοηθήσουν τὸν ἄνθρωπο σ' αὐτή του τὴν ἀναζήτηση. Νὰ τὸν βοηθήσουν ναί, ὄχι ὅμως μὲ ἀστυνομικὰ μέτρα, ὄχι μὲ τρομοκρατικὲς ἀπειλές. Τέτοια βοήθεια ἀντιπροσωπεύει τὸ ἄκρο ἄωτο τῆς ὁλοκληρωτικῆς διαστροφῆς. Πῶς συμβιβάζεται ὁ πνευματικὸς ὁλοκληρωτισμὸς μ' ἕνα Θεὸ ποὺ εἶναι, βαθύτερα κι' ἀπὸ Θεὸς ἀγάπης, Θεὸς ἐλευθερίας;

Γιατὶ ἡ ἐλευθερία ἀποτελεῖ μυστήριο πιὸ βαθὺ ἀπὸ τὴν ἀγάπη. Τὴν ἀγάπη τὴ νοοῦμε καὶ τὴν ἀγγίζουμε, τὴν ὑποτάσσουμε στὸ συναισθηματικὸ καθεστώς μας, τὴν πλάθουμε χωρὶς ἀντίκρυσμα ἀναγκαστικὸ μέσα στὴ νομοτέλεια τοῦ κόσμου, ἐνῶ ἡ ἐλευθερία προβάλλει μεταφυσική, ἀπόκρυφη, δεδομένη στὴ συνείδησή μας κι' ὅμως προβληματική, νὰ τὴν ψυχανεμίζεται ὁ πόθος μας πίσω ἀπὸ τὶς στενὲς ἀναγκαιότητες κι' ἐξαρτήσεις τῶν φυσικῶν νόμων ποὺ συνέχουν τὸ σύμπαν. Ἡ ἀγάπη πραγματώνεται ὡς ἐξάρτηση, ἐνῶ τὸ ἀνεξάρτητο εἶναι τὸ θετικὸ συνώνυμο τῆς ἐλευθερίας. Ὁ ἀνθρωπομορφισμὸς προικίζει τὸ Θεὸ μὲ τὸ γνώρισμα τῆς ἀγάπης. Ὁ Θεὸς ὡς πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας ὑπερβαίνει κάθε νομοτέλεια ἀνθρωπομετρική. Εἶναι τὸ ὕψιστο πνευματικὸ πίσω ἀπὸ τὸ σταθμητὸ σύστημα τῶν νόμων τῆς ὕλης. Εἶναι ἡ ἀπόλυτη ἀξία, τὸ ἰδανικὸ στὸ ὁποῖο κατατείνει ὅταν ἀποκτήσει αὐτοσυνείδηση, ἀτομικότητα, κάθε τι ποὺ ζεῖ Ἡ ὕπαρξη καταξιώνεται ὡς πόθος ἐλευθερίας. Δὲν ὑπάρχει ἄλλο σύστημα ἀναφορᾶς γιὰ τὴ δικαίωση τοῦ ὄντος.

Ὁ Διάβολος ὡς σύλληψη, πολὺ περισσότερο ὡς πίστη, ἀνατρέπει τὴ συστατικὴ πραγματικότητα τοῦ Θεοῦ, γιατὶ ἀκυρώνει τὴν ἔννοια ἐλευθερία Ἢ ὁ Θεὸς εἶναι Θεὸς ἐλευθερίας ἢ κόσμιος θὰ

πεῖ ἐπικράτεια τοῦ Σατανᾶ. Κι' ἂς μὴ καταφεύγουν στὸ ἄλλοθι τοῦ Ἄλλου κόσμου, γιατὶ τότε ἀρνιόνται δική τους βασικὴ πρόταση: τὴ Δημιουργία. Ἔπλασε λοιπὸν ὁ Δημιουργὸς τὸν κόσμο γιὰ παγίδα; Τὸν θέλησε φενάκη, ψευτιά; Μιὰ τέτοια πελώρια, φαντασμαγορικὴ ἀπάτη μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ παγιδεύεται ὁ ἀδύναμος ἄνθρωπος; Ἔπλασε τὸν κόσμο ὁ Θεὸς γιὰ νὰ τὸν παραχωρήση εἰς τὸν Ἑωσφόρο; Οἱ ἀντιφάσεις γίνονται ἠθικὰ καὶ λογικὰ ἀξεπέραστες. Ὁ Διάβολος εἶναι τὸ ὁλοκληρωτικὸ προσωπεῖο ποὺ νοθεύει, συκοφαντεῖ θανάσιμα ἕνα σύστημα λογισμῶν ἀπελευθερωτικὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου. Γιατὶ μόνον ἔτσι μπορεῖ νὰ νοηθῆ ἡ θρησκεία. Ἂν θέλαμε ἐπιβεβαιώσεις τῆς ὑποταγῆς μας στὴν ὕλη, ἡ ἐπιστήμη μᾶς τὶς ἐξασφάλιζε καὶ μὲ τὸ παραπάνω, τὶς πολλαπλασίαζε στὸ κάθε βῆμα της. Τὴν τάση μας πρὸς τὴν ἔσχατη ἐλευθερία ἐμπιστευθήκαμε στὴ θρησκεία, ὄχι τὴν ἐγωιστικὴ ἐξασφάλιση τῆς ἀτομικῆς του ὁ καθένας ψυχῆς τὴν προσημείωση αὐτὴ στὸν Παράδεισο, γιατὶ τότε ἡ ὅλη ἔφεση γίνεται χρησιμοθηρική, μιὰ προβολὴ καὶ διαιώνιση τῆς χοικῆς μας ὑστεροβουλίας.

Καταλαβαίνω πολὺ καλὰ πὼς ἕνα «πιστεύω» ὅπως αὐτὸ ποὺ ἀναγκάστηκα ἐδῶ νὰ συνοψίσω ἐλάχιστα ἐξυπηρετεῖ τὶς ἐκλαϊκευτικὲς ἐπιδιώξεις ἑνὸς ἱερατείου ἀναγκασμένου νὰ χειρίζεται τὸν καθημερινὸ ἄνθρωπο. Διαφέρει ριζικὰ ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ θὰ ὑπέθεταν δικό μου οἱ ὁμοιδεάτες τοῦ ἐπικριτῆ μου καὶ οἱ ὁμολογοῦντες πίστη στὴν ὕπαρξη τοῦ Σατανᾶ. Ἀλλὰ εἶναι καιρὸς νὰ καταλάβουμε, στὸν προχωρημένο, κρίσιμο τοῦτον αἰώνα ποὺ ζοῦμε, πὼς ἐπιβάλλεται πιὰ μιὰ ἐνέργεια πραγματικὰ ἐξυψωτική, ποὺ νὰ ξεκόβει ἀπὸ τὶς ὑλοποιητικὲς παραχωρήσεις, τὰ πρακτικὰ στρατηγήματα, τοὺς καταναγκασμούς, τὰ μέσα τοῦ παιδονόμου. Ἀλλοίμονο ἂν ἐπιδίωξή μας θὰ εἶναι ἐσαεὶ νὰ στρατεύουμε γύρω μας τοὺς ἀφελεῖς καὶ τοὺς πανικόβλητους. Νὰ κακιώνουμε, νὰ πεισμώνουμε ὅταν οἱ ἄλλοι ἀποτραβιόνται. Τὸν ἄνθρωπο ἔχουμε χρέος νὰ τὸν φωτίσουμε, νὰ τὸν προαγάγουμε, νὰ τὸν χειραφετήσουμε ἀπὸ τὸν τρόμο. Νὰ τοῦ ὑποβάλουμε ἕναν ἐσωτερικὸ κόσμο εὐγενέστερο. Ἔργο δύσκολο κι' ἐπικίνδυνο, τὸ ξέρω, ἀλλὰ ποιός εἶπε πὼς τὸ πνευματικὸ χρέος εἶναι ἀναπαυτικό;

Ἀναπαυτικὸ εἶναι νὰ ὀχυρώνεσαι πίσω ἀπὸ τὸ δόγμα τῆς αὐθεντίας. Ἀναπαυτικὸ κι' ἐξανδραποδιστικὸ μαζί. Τὸ πνεῦμα ἀνῆκε πάντοτε στὴν κατηγορία τοῦ τραγικοῦ, προχωροῦσε στὴν ἐπικίνδυνη περιοχή, ἀγωνιζόταν στὸ σύνορο τοῦ μὴ παραιτέρω. Αὐτὸ εἶχε κι' ἔχει γνώρισμά του ἀδιάψευστο.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

«Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τέκνα τοῦ Θεοῦ»

Τέκνα τοῦ Θεοῦ εἶναι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἀδιακρίτως πίστεως καὶ πεποιθήσεων, κοσμοθεωρίας καὶ ἰδεῶν, καταγωγῆς, φυλῆς, ἐθνικότητος καὶ χρώματος ἐπιδερμίδος, ἀδιακρίτως ἐὰν τις λαλῇ γλῶσσαν τινὰ

ἢ εἶναι κωφάλαλος. Ὁ δὲ ἐπιζῶν τὴν σήμερον Ἡρώδης, ὁπωσδήποτε καὶ ἂν ἀποκαλῆται οὗτος εἰς τὴν σύγχρονον ἡμῶν κατάστασιν, μάχαιρα βιαίας ἐξουσίας, πόλεμος, ἀδικία, καταπίεσις συνειδήσεως, ἀποστέρησις ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, πνευματικὸς ἐξαναγκασμός, θρησκευτικὸς φανατισμὸς καὶ ἠθικὸς ἐκβιασμός, ἤ, πάλιν ὁ Ἡρώδης ἀποκαλῆται ἁμαρτία, ἀμάθεια, ἀσθένεια, ὑποανάπτυξις, πεῖνα καὶ παντοειδὴς διωγμὸς καὶ στέρησις, ἐν ἐποχῇ μάλιστα ἀκμῆς φώτων καὶ πολυμεροῦς προόδου, δὲν σφαγιάζει μόνον ἐν Ραμᾶ, ἀλλ᾽ ἐπεκτείνει τὴν σφαγὴν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς Γῆς.

Ἐπεῖγον χρέος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὅπως κηρύξῃ καὶ ἐργασθῇ φιλανθρωπίαν καὶ καταλλαγήν. Καταλλαγὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον. Ἀγάπην πρὸς τὸν ἄνθρωπον, τὸν πάντα ἄνθρωπον».

ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ
Οἰκουμεν. Πατριάρχης

Ἐξανθρωπισμὸς τῆς τεχνοκρατίας

Τὸ πρόβλημα τοῦ παρόντος εἶναι ὁ ἄνθρωπος νὰ κατορθώσῃ νὰ ἐξανθρωπίσῃ τὴν τωρινὴν τεχνοκρατίαν καὶ νὰ μὴ ἀφεθῇ νὰ ὑποδουλωθῇ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν μηχανῶν καὶ ἀπὸ τὸν ἀγχώδη ρυθμὸν τὸν ὁποῖον τείνει να λαβη ἡ σύγχρονη ζωή. Καλὴ εἶναι ἡ τεχνικὴ πρόοδος, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ θεωρῆται ὡς αὐτοσκοπός. Ὁ κύριος σκοπὸς εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ καλλιέργεια τοῦ ἀνθρώπου μέσα εἰς τὰ πλαίσια τοῦ αἰῶνος τῆς τεχνικῆς.

Γ. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗΣ
Καθηγ. Πολ. Ἐπιστημῶν
«Νέα Πολιτεία» 1.1.1972

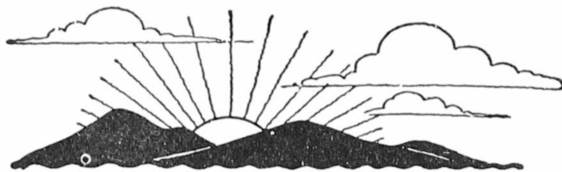
Ὁ διάλογος χάριν τῆς εἰρήνης

Ἀρκεῖ νὰ εἰρηνέψῃ ἡ ἀνθρωπότητα, γιὰ νὰ λυθοῦν τὰ προβλήματα τὰ κοινωνικὰ καὶ τὰ ἠθικά, ποὺ ἔχουν μὲ τὴν κίνηση τῆς ἱστορίας ἀπολήξει σὲ περίπλοκες ἀντινομίες;

Πρέπει νὰ εἶναι πολὺ ἀφελὴς κανείς, γιὰ νὰ ὑποστηρίξῃ σοβαρὰ αὐτὴ τὴ θέση. Καὶ ἀπερίσκεπτος, γιὰ νὰ πιστέψῃ ὅτι στὸ ἐπίπεδο «ὄντων πεπερασμένων», ὅπως εἴμαστε ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι, λύνονται ὅλα τὰ προβλήματα. Ὡστόσο κανεὶς δὲν μπορεῖ ν᾽ ἀρνηθῇ ὅτι προϋπόθεση («συνθήκη ἀναγκαία» κατὰ τὴ γλῶσσα τῶν μαθηματικῶν) γιὰ νὰ ὑπερνικηθοῦν οἱ δυσχέρειες ποὺ μᾶς τυραννοῦν (ὅσες εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπερνικηθοῦν) εἶναι νὰ κατορθώσουμε ἐπιτέλους νὰ ζοῦμε εἰρηνικά. Ὄχι ἀναβάλλοντας τὶς αἱματηρὲς ρήξεις γιὰ ἀργότερα, γιατὶ — ὅπως εἴπαμε — ὁ φόβος τοῦ πολέμου εἶναι χειρότερος ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν πόλεμο, ἀλλὰ καθιερώνοντας στὴ θέση τῆς ἀνθρωποσφαγῆς τὸν διάλογο ὡς μέσον γιὰ τὴ διευθέτηση τῶν διαφορῶν μας.

Ἀσφαλῶς βρισκόμαστε ἀκόμη πολὺ μακριὰ ἀπ᾽ αὐτὴ τὴν παραδεισιακὴ κατάσταση. Μιὰ ὅμως ποὺ δὲν γίνεται ἀλλιῶς, πρέπει νὰ εἴμαστε εὐχαριστημένοι, ὅταν ἔστω καὶ ὡς παρενθέσεις μεγαλώνουν μέσα στὸ κείμενο τῆς ἱστορίας οἱ περίοδοι τῆς εἰρήνης.

Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ
«Βῆμα», 25.12.1971

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Σημειώσεις ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Κηρύγματα εἰρήνης

«Οὐδεὶς γὰρ ἐστι ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἱρέτω», καθὼς ἔγραφε ὁ Ἡρόδοτος. Ἀλλά, στὴν ἐποχή μας, μόνον οἱ ποιηταὶ ἐκφράζουν τὸν πανανθρώπινο πόθο γιὰ τὴν εἰρήνη, στιγματίζοντας τὸν πόλεμο. Δὲν εἶναι, λοιπόν, παράδοξο νὰ περιέχουν σχεδὸν ὅλες οἱ ποιητικὲς συλλογὲς καὶ κηρύγματα φιλειρηνικὰ σὲ διάφορους τόνους.

Ἡ Εὔφη Λαγοπούλου - Ἀποστολίδου στὰ «Φθινοπωρινὰ φύλλα» διαπιστώνει, ἁπλῶς, τὴν διάστασι ἀνάμεσα στὴν ἀρχαία Σπαρτιατικὴ πατριωτικὴ ἐντολὴ «ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς» καὶ στὴν «καινὴ ἐντολὴ» τοῦ Ναζωραίου «ἀγαπᾶτε ἀλλήλους». Εἶναι, λέγει, ἀνάμεσα στὰ δύο «γκρεμός», ποὺ μόνον ὁ ἀνθρώπινος νοῦς τὸν γεφυρώνει.

Ἀλλά, ἡ Ἐρασμία Θ. Τζίκα, στὶς «Τομές», ἐντοπίζεται στὴν περιγραφὴ τῆς ἀντιδράσεως τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων:

Οἱ Ἅγιοι συλλογισμένοι κοιτοῦσαν
μὲ δέος τὸ χάος
καὶ ἡ Μαρία σκέπασε μὲ τα χέρια
της τὰ μάτια.
Τὰ Χερουβεὶμ καὶ τὰ Σεραφεὶμ
φοβισμένα ζητοῦσαν τὸ Θεό.
Μὰ ἐκεῖνος χάθηκε...
Οἱ ἄνθρωποι στὴ γῆ κάνουν πόλεμο!

Καὶ ὁ Δημήτρης Γαλάνης στὴν «Ἀγρύπνια τῶν νεκρῶν» τοποθετεῖ τὶς δυνάμεις τῶν οὐρανῶν ἐναντίον τοῦ πολέμου:

Ἐκεῖ
κάπου ἐκεῖ στὴ Χιροσίμα
αἱμορραγοῦν οἱ ἄνθρωποι
καὶ οἱ Θεοί.

Ἀλλά, παρατηρεῖται σ' αὐτὰ τὰ ποιήματα, παρὰ τὴν εὐγένεια τῶν αἰσθημάτων τους, μία ἀδράνεια, μία σχεδὸν φωτογραφικὴ παθητικότης. Οὔτε ἡ μία ποιήτρια ἐξηγεῖ μὲ ποιόν τρόπο κατορθώνουν οἱ ἄνθρωποι νὰ «γεφυρώνουν» τὸ χάος ἀνάμεσα στὶς προσταγὲς τῆς χθονίας καὶ τῆς οὐρανίας πατρίδος, οὔτε ἡ ἄλλη ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἀταραξία τῶν λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου, ὁ ὁποῖος, μπορεῖ νὰ «χάθηκε» ἀπὸ ἀντιπολεμικὸ ἀποτροπιασμό, ἀλλὰ ἐκεῖνοι, ἐν ὀνόματί Του, εὐλογοῦνε ὅλα τὰ ὅπλα. Μὰ οὔτε καὶ ὁ ποιητής, ποὺ βλέπει θεοὺς καὶ ἀνθρώπους νὰ αἱμορραγοῦν, σχεδιάζει ὁποιαδήποτε ἀντίδρασι. Ὁ πόλεμος εἶναι, σ' αὐτὰ τὰ ποιήματα, μιὰ δύναμις ἀήττητη, ἀκατάβλητη, ἀδιαμφισβήτητη.

Ὁ ἄνθρωπος σκύβει μπροστά της τὸ κεφάλι...

Ὁ Ἠλίας Σιμόπουλος στὸ «Τετράδιο τῆς Γῆς» μᾶς δίνει μία παραλλαγὴ τῆς ἀδρανείας:

Οἱ Πολιτεῖες μᾶς κοιτοῦν
μ' ἔκπληκτα μάτια κωφαλάλων. (...)
Οἱ Πολιτεῖες φλέγονται, κρυώνουν
ἀπορoῦν παραλογίζονται.
Ἐπικαλοῦνται τὸ Ναζωραῖο
καὶ τους Κου - Κλουξ - Κλὰν
τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐλευθερίας
καὶ τους πυραύλους
. . . .
— Στὶς σκοτεινὲς σπηλιὲς
θαμένη ἡ ἀνθρωπότητα
χαλκεύει ὅπλα κι ὄνειρα.

Ὑπάρχει ἐδῶ ἕνα ἴχνος κρίσεως, ἀλλὰ ἡ ἀνθρώπινη ἀδράνεια ἐκφράζεται καὶ πάλι ζωηρά. Ὁ κόσμος εἶναι ἱκανὸς νὰ παραλογίζεται, νὰ λατρεύη συγχρόνως τὸν φωτοδότη πυρσὸ καὶ τὸν πύραυλο τοῦ ἀφανισμοῦ, νὰ «δουλεύη» καὶ στὸν Χριστὸ καὶ στὸν Βάαλ. Καὶ δὲν ἔχει τὴ δύναμι οὔτε ν' ἀκούση, οὔτε νὰ μιλήση. Εἶναι δέσμιος μέσα σ' ἕνα πλέγμα, σὲ «σκοτεινὲς σπηλιές», δοῦλος καὶ ὁ ἴδιος στὴν παραγωγὴ τῶν ὅπλων, μὲ μοναδικὸ ἄλλοθι ἕνα ὄνειρο κρυφό...

Ἡ Εἰρήνη Μάρρα στὸ «Μικρὸ ἀπόδειπνο» φαντάζεται (μιὰ μορφὴ ὀνείρου) τοὺς ταπεινοὺς τοῦ κόσμου νὰ γίνωνται διδάσκαλοι τῶν δυνατῶν:

Τοῦ κόσμου δυνατοὶ
ἀφῆστε ἀπ' τὸ χέρι τὸ μαχαίρι.
Σταυροπόδι καθῆστε σιμά μας,
νὰ σᾶς μάθουμε ἀγάπη.
Τοῦ κόσμου ἰσχυροὶ ἀκουμπῆστε σιμά μας,
στὴν ἀσπρισμένη πεζούλα,
θὰ σᾶς φιλέψουμε
βρεμένο κριθαρένιο ψωμί,
κρασὶ σπιτίσιο,
κι' ἐλιὲς τοῦ βαρελιοῦ,
θὰ σᾶς φιλέψουμε ἀγάπη.

Ἐμεῖς,
τοῦ κόσμου οἱ ταπεινοί,
θὰ σᾶς διδάξουμε
τὸ πῶς φιλιώνεται ὁ πόνος κι' ἡ χαρὰ
μέσα στὴ φτώχεια,
τὸ πῶς φυτεύεται ἡ ἀγάπη κι' ἡ εἰρήνη
στὶς καρδιές.

Καὶ ἡ Νανὰ Κοντοῦ στὶς «Θύελλες», ἀφοῦ ἀπαριθμεῖ τὶς «μαῦρες κηλίδες» (Ἄουσβιτς, Νταχάου, Χιροσίμα, Κατύν, Βιετνάμ, Κογκὸ) καὶ τοὺς «ἐλπιδοφόρους φάρους» (τὶς διαστημικὲς ἔρευνες Ἀμερικανῶν καὶ Σοβιετικῶν), εὔχεται νὰ πάψουν τὰ ἄλικα στιλέτα τῆς θλίψης νὰ τρυποῦν τὶς σάρκες μας» καὶ νὰ πλημμυρίσουν τὴν ἀνθρωπότητα «ἀστρινοὶ ποταμοὶ τῆς σκέψης». Τὴν ἐλπίδα της ἀποθέτει στὶς μητέρες:

Μητέρες ὅλου τοῦ κόσμου,
φωνάξετε ν' ἀκουστεῖτε στ' ἄπειρο,
δονῆστε τὰ δάση, τὰ βουνά,
ἀνοίξετε τὴν ἀγκάλια σας, νὰ γίνει
μήνυμα Εἰρήνης ὁ οὐρανὸς τῶν χεριῶν σας.
Γίνετε μὲ τὴν προσφορὰ τῆς δημιουργίας
λευκὰ περιστέρια μὲ ἐλαιόκλαδα
στὴν πονεμένη ἀνθρωπότητα...

Ἀμφότερες οἱ ἐκκλήσεις τοποθετοῦνται στὸν χῶρο τῆς Οὐτοπίας. Οὔτε κάθησαν ποτέ, οὔτε καὶ θὰ καθήσουν οἱ «δυνατοὶ τῆς γῆς» στὸ σχολεῖο τῶν εἰρηνοφίλων λαῶν, ὅταν, ἄλλως τε οἱ ἴδιοι οἱ λαοὶ εἶναι ἀπὸ αἰῶνες μορφι-

νισμένοι μὲ τὴν ἰδέα τοῦ πολέμου καὶ διδάσκονται καλὰ τὸ μάθημα τοῦ μίσους. Ὅσο γιὰ τὶς μητέρες, γενικώτερα τοὺς γονεῖς, δὲν εἶναι ἀνόητοι — ὅπως ἔλεγε καὶ ὁ Ἡρόδοτος, ἀφοῦ ξέρουν καλὰ ὅτι «ἐν μὲν τῇ εἰρήνῃ οἱ παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ πολέμῳ οἱ πατέρες τοὺς παῖδας» — ἀλλὰ εἶναι ἀνήμποροι.

Ὁ Γαλάνης εἶναι ρεαλιστικός, ὅταν ἀπευθύνεται στὸ παιδὶ γιὰ νὰ θεμελιώση στὴν ἁγνὴ καὶ παρθένα ψυχή του τὸ ἰδεῶδες τῆς εἰρήνης:

Μὴν παίζεις παιδί μου
μ' αὐτὰ τὰ σιδερένια στρατιωτακια
τὰ ἑλικόπτερα καὶ τὰ τανκς

Μὴν παίζεις μὲ τὸ δρακο
τὸ δρακο μὲ τὸ λιμασμένο δοντι
Ὢ, μεῖνε φῶς, παιδί μου,
μιὰ χαραμάδα φῶς
στὸν ὕπνο τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτη
δυὸ φωτεινὰ χεράκια
νὰ ρίχνουν ψίχουλα καὶ σπορους
στὰ περιστέρια τῆς εἰρήνης.

Αὐτὴ ἡ παράκλησις τοῦ πατέρα (ἢ τῆς μητέρας) στὸ παιδὶ ποὺ ἀπευθύνεται, πραγματικά, στὸν ἴδιον, σὰν μιὰ προτροπὴ παιδαγωγικοῦ καθήκοντος, εἶναι ὁλοζώντανη. Καὶ ἡ εἰκόνα της ἁδρή. Ἴσως εἶναι καὶ ὁ πλέον ἀποτελεσματικὸς τρόπος πορείας γιὰ τὴν εἰρήνη, τρόπος θεμελιώσεως σὲ στέρεο ἔδαφος, μὲ τὴν κατάργησι τοῦ βρεφικοῦ σχολείου τῆς βίας.

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΑ ΦΥΛΛΑ: Ποιήματα Εὔφης Λαγοπούλου - Ἀποστολίδου

Ἡ ποιητικὴ εὐαισθησία δὲν εἶναι κάτι τὸ σπάνιο. Καὶ παρατηρεῖται πιὸ εὔκολα στὴ γυναίκα. Ἀλλά, ἡ λιτότης τῶν ἐκφραστικῶν μέσων, ποὺ ἀναβλύζει τὴν πηγαία ποίησι, εἶναι κάτι ξεχωριστό. Καὶ ἡ Εὔφη Ἀποστολίδου διακρίνεται γιὰ τὴν ποιητικὴ λιτότητα. Ἀποδεικνύει ὅτι δὲν εἶναι ἀπαραίτητη ἡ βαρύγδουπη ἢ πολύχρωμη φρασεολογία γιὰ ἕνα αἴσθημα βαθύ. Θ' ἀναφέρω ἕνα ὑπόδειγμα:

ΝΑ ΜΠΟΡΟΥΣΑΜΕ

Καὶ να μπορούσαμε ποτὲ
τοῦτο το ροῦχο το στενο
που τ' ονομαζουν ἑαυτο
με οὐρανο ν' ἀλλαζαμε.

Κι ἀγαπης φῶς, ὄχι κεριῶν,
νὰ πλημμυρίσει τὴν καρδια,
κι ὡς θὰ πλαταίνει ἡ ἀγκαλιὰ
νὰ μπαινει ὁ κόσμος μέσα.

ΜΙΚΡΟ ΑΠΟΔΕΙΠΝΟ: Ποιήματα Εἰρήνης Μάρρα

Ἡ λιτότης εἶναι προτέρημα καὶ τῆς Εἰρήνης Μάρρα. Ἀπολαύσετε τὴν «Δημιουργία»:

Δῶσε ψωμί·
θὰ γίνει ζωή.
Δῶσε κρασί
θὰ γίνει χαρά
Δῶσε ἀγάπη
θὰ γίνει ἕνας κόσμος

Ἀλλὰ ἡ ποιήτρια δείχνει νὰ ἔχῃ μιὰ βαθύτερη κατανόησι γιὰ τὴν ἑνότητα τοῦ παντός, ποὺ μᾶς ἐνθυμίζει τὸν ἅγιο Φραγκίσκο τῆς Ἀσίζης καὶ τὸν Καζαντζάκη, καθὼς ἀπευθύνει χαιρετισμὸ ἀ-

δελφοῦ σὲ ὅλα τὰ ὄντα, ἀκόμη στὶς σαῦρες καὶ τὰ κοράκια, ὄχι μονάχα τὰ μυρμήγκια καὶ τοὺς κάκτους.

Ἐπίσης ἔχει μία στέρεη φιλοσοφία τῆς ζωῆς, πολὺ ἐκφραστικὴ στὸ πρῶτο ποίημα τῆς συλλογῆς, τὸ καὶ τιτλοφόρο της:

Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς
κατὰ τὸ μέγα ἔλεος τῆς παιδικῆς καρδιᾶς
καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου
ἐξάλειψον τὰ ἀνομήματα τῆς ἀδυναμίας μου.
Γιὰ νὰ μὴν ξεχάσω τὴν μυρωδιὰ τοῦ ψωμιοῦ
καὶ τὸ φιλὶ τῆς μάννας,
τὴ γεύση τοῦ κρασιοῦ,
τὴν ἀφὴ τῆς σάρκας,
τὴν ὄψη ἀπ' τὰ χρώματα.
Νὰ μὴν ξεχάσω τὸ ξύπνημα τοῦ ἥλιου
καὶ τὸν ὕπνο τῶν μαμουνιῶν,
μὴν ξεχαστῶ μὲ τὰ μεγάλα
καὶ χασω τὰ πολύτιμα μικρά.
Νὰ μὴν χαθῶ
καὶ χάσω τὴν ψυχή μου.

Ἀληθινά, καθὼς τὸ ἔχουν εἰπῆ πολλοὶ φιλόσοφοι, ἀπὸ τὶς πολυάριθμες μικρὲς στιγμὲς ἀπαρτίζεται ἡ μεγάλη εὐτυχία καὶ ἀπὸ τὶς πολυάριθμες μικρὲς πράξεις συντίθεται μιὰ σωστὴ ζωή.

Η ΑΓΡΥΠΝΙΑ ΤΩΝ ΝΕΡΩΝ: Ποιήματα Δημήτρη Γαλάνη

Ὁ ποιητὴς διαμένει στὸν κοινὸ κόσμο μας, δὲν κλείνεται σὲ φιλδισένιο πύργο μονώσεως. Καὶ ρίχνει φωτιὰ στὶς πληγὲς τοῦ κοινωνικοῦ μας σώματος. Εἶναι σκληρός, ἀνηλεής. Ὅπου φθάνει τὸ βλέμμα, λογχίζει. Οἱ ἄνθρωποι ἔγιναν ὄστρακα, μέσα στὶς «τηλεπικοινωνούμενες νησίδες τοῦ μπετόν». Ἐρευνοῦν τὴν ἀθέατη πλευρὰ τῆς σελήνης, ἐνῶ εἶναι ἀθέατη καὶ σκοτεινὴ ἡ πλευρὰ τοῦ ἀνθρώπου «μὲ σβησμένο τὸ ἀστέρι τῆς ἀγάπης». Στὸ Βιετνὰμ σφάζουν παιδιὰ καὶ ὁ Ἡρώδης ἀνατριχιάζει. Ὁ κόσμος σέρνεται μέσα σ' ἕνα ἕλος.

Παντοῦ ἐνεδρεύει ὁ ἀλιγάτορας
μὲ τὸ μακρύκανο ρύγχος
τὸ ἕλος μὲ τὸ ἀνελέητο βεληνεκές.

Τὰ στάχυα ἤρθανε καὶ φέτος
μὲ κράνη καὶ χακὶ στολές.

Θ' ἁλωνίσουμε πάλι σταυροὺς
καὶ μίσος...

Τὰ «νερὰ» ποὺ ἀγρυπνοῦν εἶναι συμβολικά. Δὲν κοιμοῦνται, σημαίνει. Ἐπιτίθενται διαρκῶς, σὲ διάφορες μορφὲς «θεομηνίας» ἐναντίον τῶν ἀνθρώπων. Καὶ

Λιόδεντρο νὰ μὴ βρίσκει νὰ σταθεῖ τὸ περιστέρι
στάχυ νὰ κρατηθεῖ στὸ μετερίζι του τὸ φῶς.

ΤΟΜΕΣ: Ποιήματα Ἐρασμίας Θ. Τζίκα

«Τομὲς» στὸν πληθυντικὸ — κατὰ τὴν ποιήτρια. Μὰ ἐγὼ δὲν διακρίνω παρὰ μονάχα μία. Στὴν «Γυναίκα τοῦ Λώτ». Τὰ ἄλλα θρησκευτικῆς ὑφῆς ποιήματα ἢ εἶναι συνηθισμένα ἢ ὑπολείπονται στὸν ἀπὸ ἄλλους ποιητὰς χειρισμό, ὅπως ἡ «Σφαγὴ τῶν νηπίων», ποὺ εἶναι ὠχρὴ ἐπίδρασις τῆς «Μάννας τοῦ Χριστοῦ» τοῦ Βάρναλη. Ἀλλά, ἡ «Γυναίκα τοῦ Λώτ» ἔχει πρωτοτυπία καὶ δύναμι. Ἡ ποιήτρια ἀνατρέχει στὴ ζωὴ τῶν ἁμαρτωλῶν πολιτειῶν καὶ ἀπορρίπτει τὴν κα-

ταδίκη τῆς γυναίκας γιὰ τὴν ἀπειθαρχία της. Τὴν βλέπει σὰν τὴν αἰώνια Εὔα, τὴν ζωοδότρια, τὴν δημιουργική, τὴν ἔκφρασι τοῦ κόσμου. Ἡ ἀπειθαρχία της εἶναι ἡ πίστις στὴ ζωή.

Λάβαρο νίκης σὲ φαντάζει ὁ νοῦς μου,
κι' ὄχι μιὰ στήλη
ταπεινοῦ ἁλατιοῦ,
γιατί, ἀψηφώντας τὴν θεϊκιὰ τὴ συμβουλή,
τοῦ Λὼτ ἐξέσφιξες τὸ χέρι
καὶ θαρραλέα ἔστρεψες τὸ βλέμμα
Κι' εἶδες, νὰ καταπίνει ὁ Θεὸς μ' ὀργή,
τὶς πόλεις τὶς ἁμαρτωλές,
τὰ χείλη τὰ χλωμὰ σαλέψαν κι' εἶπες:
Γεχωβά, γιατί,
Καὶ στήθηκες μέσα στὴν αγρια ἐρημιά,
ἀναμεσα στοὺς κάκτους καὶ τους μανδραγόρες.
Πάνω ἀπ' τὶς τέφρες, τοῦ Χάρου ὑπνοβάτης τριγυρνᾶς
τὶς νύχτες τὶς ἐρωτομάννες
ποὺ σαλαγίζει τὸ φεγγάρι,
τοῦ ὡραίου Ἀαρὼν τὸ δυνατο κορμί,
τῆς νιότης τ' ὄνειρό σου νὰ ζητᾶς.

ΤΟ ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΤΗΣ ΓΗΣ: Ποιήματα Ἡλία Σιμόπουλου

Μεγαλοπρεπὴς εἶναι ἡ σκηνὴ τοῦ σύμπαντος. Καὶ ἡ γῆ εἶναι ὑπέροχη, ἔξω ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους... Σκοτώνονται, σωπαίνουν ἢ παραμιλοῦν (σὲ τί ἀνάλυσι κάθε λέξις ὑπόκειται), «ἐνταφιάζονται σὲ τάφους μὲ μικρὰ παράθυρα», κυκλοφοροῦν «σὰν μοναχικὰ κυνηγημένα ζῶα», πεθαίνουν καθημερινὰ ἀπὸ ρουτίνα, «ἀναστατώνουν τὸ Θεὸ μὲ ἀσήμαντες γήϊνες ἀνίες», ἐνῶ οἱ θεολόγοι τὸν «θωροῦν μὲ τὰ δικά τους μέτρα» καὶ τόσα ἄλλα. Καὶ ὁ ποιητὴς δικάζει καὶ καταδικάζει τὸν ἄνθρωπο, τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του, σπάζοντας συμβολικὰ τὸν καθρέφτη...

Ἀλλά, δὲν ὑπάρχει κανένας δρόμος ἐξόδου; Ὑπάρχει.

Ὁ δρόμος ὑπάρχει. Δὲν τὸν βλέπεις.
Τίποτα δε μαρτυράει τὴν ὕπαρξή του.
Μόνο σκιὲς πολλὲς καὶ πίσω τους
λυτρωτικὸς ὁ ἄνεμος σβήνει τὰ ἴχνη

Πρωΐ. Χαμογελᾶ ἡ Αὐγὴ στὴν πόρτα σου
κυλοῦν ποτάμια τὰ χρυσάφια τοῦ ἥλιου.

Μὰ πρὶν ἀνοίξης τὰ παραθυρα
νὰ χαιρετίσης τὸ μεγάλο θαμα
ἡ λαύρα σὲ ζαλίζει τοῦ Μεσημεριοῦ
τοῦ Δειλινοῦ τὸ ρίγος σὲ θαμπώνει
σὲ ξεγελάει ἡ Δύση μὲ τὰ χρώματα

— Τοσο νωρὶς πῶς ἔφτασες στο τέρμα,

Ὁ ποιητὴς μᾶς ἀφήνει νὰ ὑποθέσωμε ποιός εἶναι ὁ δρόμος στὸ ὡραιότατο ποίημα «Θητεία» (ἀνθρώπινη):

Ἁπλώνω τὸ χέρι ἱκετευτικο
στὸ ὕψος τῆς τριανταφυλλιᾶς
ἀγγίζω τ' ἀγκάθια.

— Τυφλὸς θὰ μποροῦσα νὰ δῶ
ὅσα μοῦ κρύβουν τὰ μάτια

Εἶναι ὁ δρόμος ποὺ βγάζει ἔξω ἀπὸ τὸν κόσμο τῶν φαινομένων. Ὁ δρόμος τῶν «ματιῶν τῆς ψυχῆς».

ΑΘΗΝΑ: Τὸ χωριὸ ποὺ ἔγινε πρωτεύουσα Χρονικὸ Πάνου Καρυκόπουλου

Ἕνα εὐχάριστο βιβλίο. Τὰ θέματά του, στιγμὲς ἀπὸ τὴν συναρπαστικὴ πορεία τῆς Ἀθη-

νας μετὰ τὴν ἀποτίναξι τῆς τουρκοκρατίας. Μιὰ σειρὰ ἀπὸ μικρὰ χρονικά, ποὺ δίνουν περισσότερο ἀπὸ τὰ ὀγκώδη συγγράμματα τὴν ὑφὴ τῆς ἱστορίας. Καὶ ἡ γλῶσσα του, ἀθηναϊκὴ ἐπίσης, ἁπλῆ καὶ εὐγενική.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ (δι' ἓν καλύτερον μέλλον) : Εὐαγγ. Σαββοπούλου

Ἡ ἀνθρωπότης κινεῖται μέσα στὸ «ἡμίφως» λέγει ὁ συγγραφεύς. Ἡ τεχνοκρατία ἐξελίσσεται σὲ αὐτὸ ποὺ ἡ λέξις ἐκφράζει: Ἀπὸ μέσον ἐξυπηρετήσεως, ἡ τεχνικὴ γίνεται δύναμις κυριαρχική. Ἐκτοπίζει τὴν μεταφυσικὴ ἀπὸ τὴν ζωή, τονώνει τὸν ὑλοζωϊσμό, ἀποχαλινώνει τὴν νεολαία. Τοπικοὶ πόλεμοι, ἐγκληματικότης, ναρκωτικά, καταρράκωσις τῶν ἰδεῶν, ὅλα αὐτὰ συντελοῦν στὴ σύνθεσι ἑνὸς νέου ἀνθρώπου, μὲ ὑπερέχον στοιχεῖον τὸ ζωῶδες. Ἡ βία ἐξαπλώνεται ἀπὸ τὰ ἄτομα στὶς κοινωνικὲς ὁμάδες καὶ στὰ ἔθνη, μὲ προοπτικὴ τὴν τελικὴ ἀνατροπὴ τῆς εἰρήνης. Τὸ πρόβλημα εἶναι πολυεδρικό. Ἀφορᾶ τὰ ἔθνη, τοὺς θεσμοὺς ὅπως ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ σχολεῖο, ἀλλὰ καὶ κάθε μεμονωμένο ἄτομο.

Ἡ ἀπάντησις τοῦ συγγραφέως —γνωστοῦ καὶ ἀπὸ ἄλλες κοινωνιολογικὲς καὶ οἰκονομικὲς μελέτες, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν δραστηριότητά του γιὰ τὴν ἑνοποίησι τῆς Εὐρώπης — εἶναι: Ἐπιβάλλεται νὰ ἐνισχυθοῦν ἡ πνευματικὴ διάστασις τοῦ πολιτισμοῦ, ἡ ἀνθρωπιστικὴ Παιδεία, ὁ ὑγιὴς φιλελευθερισμός, ἡ δημοκρατικὴ ἀγωγὴ τοῦ πολίτου, μὲ ἀντίστοιχο περιορισμὸ καὶ πειθάρχησι τῆς τεχνοκρατίας, τοῦ εὐδαιμονισμοῦ, τῶν ταξικῶν ῥήξεων. Ἐπιγραμματικά, χρειάζεται κάποια «ἠθικὴ ἀναγέννησις» τῆς κοινωνίας, ἡ ὁποία μπορεῖ, θαυμάσια, νὰ ἀρχίση ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ κάθε ἀνθρώπου — παρ' ὅλον ὅτι εἶναι βαρύτερη ἡ εὐθύνη τῆς κοινωνικῆς ἡγεσίας.

Ὁ συγγραφεὺς διανθίζει τὴν σειρὰ τῶν μελετῶν του μὲ ψήγματα χρυσοῦ σοφῶν τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς σύγχρονης ἐποχῆς καὶ ἀναπτύσσει τοὺς συλλογισμούς του μὲ ἄνεσι καί, πρὸ πάντων, μὲ οἰκειότητα. Δὲν εἶναι ὁ ψυχρὸς διδάσκαλος, ἀλλὰ ἕνας ὁμιλητής, ποὺ ἀδελφώνεται μὲ τὸν ἀκροατή του.

Ὁ Ἄρης ἔχει ζωή;

Ὁ Ἄρης — ὁ πιὸ ἐκλαϊκευμένος πλανήτης τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος ἀνάμεσα στοὺς κατοίκους τῆς Γῆς — ἐρευνᾶται: Πρῶτον, ἀπὸ Σοβιετικὸ διαπλανητικὸ ὄχημα, τὸ «Μὰρς—3», τὸ ὁποῖον προσεγειώθη τὰς ἀρχὰς παρελθόντος Δεκεμβρίου, κατόπιν πτήσεως ἕξη μηνῶν. Δεύτερον, ἀπὸ τὸν Ἀμερικανικὸ διαπλανητικὸ σταθμὸ «Μάρινερ—9» ὁ ὁποῖος ἔφθασε, ἔπειτα ἀπὸ ταξίδι 167 ἡμερῶν, στὸν «κόκκινο πλανήτη» στὰς 14 Δεκεμβρίου καὶ ἐτέθη εἰς τροχιὰν γύρω του, πέρνοντας σειρὰ φωτογραφιῶν. Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, ἡ ΝΑΣΑ ἐξέδωσε ἀνακοίνωσι, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς, ὡς πορίσματα τῶν πρώτων ἐξετάσεων τῶν φωτογραφιῶν καὶ τῶν ἄλλων μεταδοθεισῶν πληροφοριῶν:

«Ὁ Ἄρης εἶναι μιὰ στεγνὴ ἔρημος μὲ ποικιλία ἐδαφῶν, ποὺ ὑπέστησαν μεγάλη διάβρωσι. Συνεχεῖς ἄνεμοι πνέουν στὸν πλανήτη αὐτόν.

Ἐπάνω ἀπὸ τὸ ἔδαφος ὑπάρχει λεπτὴ ἀτμόσφαιρα ἀπὸ διοξείδιο τοῦ ἄνθρακος καὶ ὑδρατμούς, πού, ὑπὸ κατάλληλες συνθῆκες, δημιουργοῦν σύννεφα σὲ μεγάλο ὕψος.

Γενικά, ὁ πλανήτης Ἄρης ἐμφανίζεται ἀμείλικτα ἐχθρικὸς πρὸς κάθε μορφὴ ζωῆς, ὅπως τὴν γνωρίζουμε στὴ Γῆ.

Κατόπιν ὅμως τῆς ἀνακαλύψεως μεγάλων ποσοτήτων ὕδατος, δὲν ἀποκλείεται νὰ βρεθῆ ὅτι ὑπάρχουν στὸν Ἄρη ὑποτυπώδεις ζῶντες ὀργανισμοί, διαφορετικοὶ ἀσφαλῶς ἀπὸ τοὺς γηΐνους, προσαρμοσμένοι στὶς συνθῆκες τοῦ ἀρειανοῦ περιβάλλοντος».

Οἰκουμενισμὸς

Κατὰ τὴν ἑβδομάδα 18—25 Ἰανουαρίου ὁ Πάπας Παῦλος 6ος καὶ ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρα Μητροπολίτης Χαλκηδόνος Μελίτων ἐχοροστάτησαν σὲ λειτουργίες «χριστιανικῆς ἑνότητος», μὲ συμμετοχὴ καθολικῶν, ὀρθοδόξων, διαμαρτυρομένων καὶ ἀγγλικανῶν.

Κηρύττοντας ἀπὸ τὸ παράθυρο τῆς βιβλιοθήκης του ἐπάνω ἀπὸ τὴν πλατεῖα τοῦ Ἁγίου Πέτρου ὁ Πάπας Παῦλος ἐτόνισε, ὅτι ὁ διάλογος γιὰ τὴν ἕνωσι τῶν ἐκκλησιῶν δὲν ἔχει ἐγκαταλειφθῆ. Προειδοποίησε, ὅμως, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραμερισθοῦν ὡρισμένες θεμελιώδεις δογματικὲς διαφορές, τὶς ὁποῖες ἔχουν τὴν τάσι νὰ παραβλέπουν ὡρισμένοι ὑπεραισιόδοξοι.

Ἐξ ἄλλου, ὁ Σεβασμιώτατος Μάϊκλ Ράμσεϋ, ἑκατοστὸς Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Καντέρμπουρυ πνευματικὸς ἀρχηγὸς τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐκήρυξε στὴν Ρωμαιοκαθολικὴ Μητρόπολι τοῦ Ἁγίου Πατρικίου τῆς Νέας Ὑόρκης στὶς 2 Φεβρουαρίου.

Ἦσαν παρόντες ὁ ὀρθόδοξος Ἀρχιεπίσκοπος Ἰάκωβος καὶ ὁ Ρωμαιοκαθολικὸς καρδινάλιος Τέρενς Κόκ, οἱ ὁποῖοι ἀντήλλαξαν ἀσπασμό.

Ἐν τῷ μεταξύ, τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν ἐπρογραμμάτισε γιὰ τὸ 1972 πολυθρησκευτικὴ συνάντησι Χριστιανῶν, Ἰουδαίων, Μουσουλμάνων, Βουδιστῶν καὶ Ἰνδοϊστῶν, σὰν ἐκείνην ποὺ ἐπραγματοποιήθη τὸν Μάρτιο τοῦ 1970 στὸν Λίβανο.

Περὶ «εὐκοσμίας»

Ἐν ὄψει συγκλήσεως τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Μητροπολίτης Ἐλευθερουπόλεως Σεβ. κ. Ἀμβρόσιος ἐξεδήλωσε δημοσίᾳ τὴν ἀντίθεσίν του σ᾽ ἕναν κανονισμὸ ἐργασιῶν τῆς Συνόδου, σύμφωνα μὲ μία διάταξι τοῦ ὁποίου «ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἀφαιρεῖ τὸν λόγο ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη, διακόπτει τὴν συνεδρίαση καὶ θέτει ὑπὸ κατηγορία τὸν ὁμιλοῦντα, ἐὰν ὁ ὁμιλῶν ἀρχιερεὺς ἐκτρέπεται σὲ ἀνοίκειες ἐκφράσεις, στρεφομένας ἐναντίον μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου».

Καὶ λέγει ὁ Σεβ. κ. Ἀμβρόσιος ὅτι «ὁ χῶρος τῆς αἰθούσης συνεδρίων τῆς ἱεραρχίας, ἀποτελεῖ πεδίον ἱεροῦ ἀγῶνος, τοῦ ἱερωτέρου καὶ ἁγιωτέρου τῶν ἐπὶ γῆς ἀγώνων, ἔνθα διεξάγονται μάχαι καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ εὐκοσμία».

Ὥστε ὑπάρχουν Ἱεράρχαι, μὴ δυνάμενοι νὰ συμπεριφερθοῦν ε ὐ κ ό σ μ ω ς, πρὸς τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς των;

Ἡ Βεγγάλη

Ὁ διεθνὴς πρόεδρος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας Ν. Σρὶ Ράμ ἐδημοσίευσε στὸ περιοδικὸ «Τεόζοφιστ» πληροφορίες γιὰ τὴν Ἀνατολικὴ Βεγγάλη (ἢ Μπάγκλα Ντές, ὅπως ὀνομάσθηκε μετὰ τὴν ἀπόσχισι ἀπὸ τὸ Πακιστάν), ποὺ βοηθοῦν στὴν κατανόησι τῆς τραγωδίας τοῦ τελευταίου πολέμου. Τὸ περιοδικὸ λέγει, δὲν ἀσχολεῖται μὲ τὴν πολιτική, εἶναι ὅμως ὑποχρεωμένο νὰ θίξῃ τὸ θέμα ἀπὸ τὴν σκοπιὰ τῆς ἀδελφότητος τῶν ἀνθρώπων. Ἐξ ἄλλου, ἡ λεγομένη «ἀρχὴ τῆς μὴ ἐπεμβάσεως στὰ ἐσωτερικὰ ἄλλων χωρῶν» ἀπεδείχθη, στὴν πρόσφατη Ἱστορία ὡς ἀνήθικη. Διότι ἐπέτρεψε στὸν Χίτλερ νὰ δράσῃ γιὰ τὴν ἐξόντωσι ἕξη ἑκατομμυρίων Ἑβραίων, παρουσιάζοντας τὴν γενοκτονία αὐτὴ ὡς «ἐσωτερικὸ ζήτημα», διότι ἐπέτρεψε στὴν Κίνα νὰ ὑποδουλώσῃ τὸ Θιβέτ, μὲ τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει κανένα δεσμὸ θρησκευτικό, ἐθνικό, ἱστορικὸ ἢ οἱονδήποτε ἄλλον, καὶ ὅμως ἔδρασε ἀνενόχλητα, διότι ἐνεφάνισε τὸ Θιβετανὸ ζήτημα ὡς «ἐσωτερικό της» διότι ἡ ἴδια ἀρχὴ ἐπέτρεψε στὸ Δυτικὸ Πακιστὰν νὰ κινηθῇ πρὸς ἐξόντωσιν τῶν 75 ἑκατομμυρίων Βεγγαλέζων τοῦ (τέως) Ἀνατολικοῦ Πακι-

στάν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὀκτὼ ἑκατομμύρια ἔφθασαν πρόσφυγες, σὲ μεγάλη ἀθλιότητα, στὴν Ἰνδία, γιὰ νὰ σωθοῦν. Θὰ ἔπρεπε, λέγει ὁ Ν. Σρι Ράμ, ἡ ἀρχὴ τῆς ἀπολύτου ἐθνικῆς κυριαρχίας νὰ τελῆ ὑπὸ κάποιον ἔλεγχο, ἂν θέλωμε νὰ μὴ διαπράττωνται ἐγκλήματα κατὰ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ.

Πρὸ καὶ κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ πολέμου, ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία ὠργάνωσε στὸ Ἄντυαρ κέντρο παροχῆς περιθάλψεως τῶν προσφύγων.

Ἕνα ὄνειρο

Σχετικὰ μὲ τὸ πολύνεκρο σιδηροδρομικὸ δυστύχημα τοῦ Δεκεμβρίου, ἔγραψαν τὰ «Σημερινά»:

«Ξύπνησε κλαίγοντας ἡ γυναίκα τοῦ μηχανοδηγοῦ τῆς μοιραίας αὐτοκινητάμαξας Παναγιώτη Κάση. Εἶχε δῆ «κακὸ» ὄνειρο: Τὸν ἀδελφό της ποὺ εἶχε σκοτωθῆ σὲ αὐτοκινητικὸ δυστύχημα, νὰ διασκεδάζη μὲ τὸν ἄντρα της. Ὅλη τὴν ἡμέρα ἦταν ἀνήσυχη. Καὶ τὸ βράδυ τὴν εἰδοποίησαν νὰ πάη στὸ Κ.Α.Τ.: Ὁ ἄντρας της εἶχε σκοτωθῆ καὶ τὸν εἶχαν μεταφέρει ἐκεῖ».

Ὑπὲρ τῶν ζώων

Πρωτότυπη πρωτοχρονιὰ τῶν τετραπόδων ἔγινε ἐφέτος στὴν Κηφισιά, μὲ πρωτοβουλία τῆς «Ἑταιρίας Προστασίας τῶν Ζώων».

Ἄλογα, γαϊδουράκια, καὶ μουλάρια μέ... πανωφόρια παρήλασαν μπροστὰ ἀπὸ ἕνα... κατάπληκτο κοινό... Τὰ παλτὰ ἦσαν χειροποίητα, μὲ πολὺ λεπτὸ γοῦστο, καὶ τὰ ἔρραψαν ἡ κ. Μενάγια καὶ ἡ δεσποινὶς Κρητικοῦ τῆς Ἑταιρίας Προστασίας Ζώων. Γιὰ τὴν ἐργασία αὐτὴ ἀπασχολήθηκαν ἕνα μῆνα.

Τὰ παλτὰ ποὺ εἶναι κατασκευασμένα ἀπὸ λεπτὸ μάλλινο ὕφασμα, φέρουν ἀπὸ τὴν μία πλευρὰ τὴν ἐπιγραφὴ «Ἑταιρία Προστασίας Ζώων» καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη «Ἱερὰ Ὁδὸς 77» (ὅπου εἶναι ἡ διεύθυνσις τοῦ Κυνοκομείου τῆς Ἑταιρίας), ἐνῶ πολύχρωμες φοῦντες κρέμονται ἀπὸ τὶς γωνίες.

Στὸ τέλος τῆς ἐκδηλώσεως, ἡ Ἑταιρία Προστασίας Ζώων προσέφερε δωρεὰν σὲ κάθε ἁμαξηλάτη, ἀπὸ ἕνα «παλτὸ» γιὰ τὸ ἄλογό του...

Ἕως τώρα, τὸ προνόμιο τοῦ παλτοῦ εἶχαν λίγα σκυλάκια πολυτελείας. Ἀλλὰ περισσότερα δικαιώματα εἶχαν — καὶ ἔχουν — τὰ ἐργαζόμενα ζῶα.

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΠΑΝΟΣ ΧΑΤΖΗΠΑΝΟΣ

Τὴν 9ην Ἰανουαρίου ἐ.ἔ. μετέστη ὁ Πᾶνος Χατζηπᾶνος, μία προσωπικότης τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ κόσμου.

Γεννηθεὶς τῷ 1888 εἰς Χαλκίδα, διετέλεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη δικηγόρος τῶν μικτῶν δικαστηρίων Αἰγύπτου. Κατὰ τὴν κατοχὴν ὑπῆρξεν ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ πολλὰς προσέφερεν ὑπηρεσίας εἰς τὸν λαόν. Μετέσχε τῆς κυβερνήσεως Ἀπελευθερώσεως ὡς ὑπουργὸς Παιδείας, ἀργότερον δὲ ὑπηρέτησε διαδοχικῶς ὡς ὑπουργὸς Δικαιοσύνης, Συγκοινωνιῶν, Ἐσωτερικῶν καὶ πολιτικοῦ Συντονισμοῦ. Διετέλεσεν ἐπίσης ἀρχηγὸς τῆς Ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας εἰς τὸ διεθνὲς Κοινοβουλευτικὸν Συνέδριον Ρώμης τοῦ 1948.

Ὁ Χατζηπᾶνος ἦτο ἀπὸ ἐτῶν ἐκ τῶν ἡγετικῶν στελεχῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Τεκτονισμοῦ, διατελέσας καὶ ἐνεργὸν μέλος τοῦ Ὑπάτου Συμβουλίου τοῦ 33 βαθμοῦ καὶ Ὕπατος Μέγας Ταξιάρχης. Διετέλεσεν ἐπίσης Πρόεδρος μιᾶς Θεοσοφικῆς Στοᾶς.

Ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ ὑπάτου Συμβουλίου ὁ κ. Ἀν. Τζαβάρας, ὁμιλήσας εἰς τὴν κηδείαν του, εἶπε μεταξὺ ἄλλων:

«Μὲ εἰλικρινὲς ἄλγος, σοῦ ἀπευθύνω τὸ ὕστατον χαῖρε ἀπὸ μέρους τῶν ἐπιζώντων. Ὁ θάνατος θέτει τέρμα στὴ σύντομη παραμονή μας πάνω στὴ Γῆ, ἕνα ἡ ψυχή, ὁ θεῖος αὐτὸς σπινθήρ, αὐτὸ τοῦτο τὸ Ἐγὼ κάθε ἀνθρώπου, ἐπανέλθη στὸν Δημιουργό του. Μετὰ τὸν θάνατον, ὅμως, τὴν μοιραία αὐτὴ τῆς ὕλης κατάληξη, τί απομένει ἀπὸ τοὺς ἀπερχομένους; Ἡ μνήμη, ἀσφαλῶς, ἡ ἀνάλογη τῶν ἀρετῶν. Καὶ σύ, ἀγαπητὲ Παναγιώτη, ἀφήνεις μνήμην εὐλογημένη, ἐπειδὴ ὑπῆρξες ἀγαθός, μειλίχιος, ἐργατικός, ἅμα καὶ φιλόστοργος οἰκογενειάρχης. Τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς σου δὲν ἦτο ἐπίπλαστον. «Θάρσει —λοιπόν, λέγομεν πρὸς τὴν περιϊπταμένην ψυχήν σου —

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΕΖΟΠΟΥΛΟΣ

Μετέστη τὴν 17ην Δεκεμβρίου π.ἔ. ὁ Καθηγητὴς Κυριάκος Πεζόπουλος, ναύαρχος ἐ.ἀ. καὶ τέως Πρύτανις τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου.

Παρὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν ἰδιότητα τοῦ τεχνικοῦ, ὁ μεταστὰς εἶχε καὶ ἁδρὰν πνευματικότητα, μάλιστα δὲ καὶ τάσεις φιλοσοφικάς, αἱ ὁποῖαι τὸν ἀνέδειξαν εἰς ἀληθῆ μύστην.

Ὅσοι ἐγνώριζαν τὸν Κυριάκον Πεζόπουλον ἐξετίμων, πρὸ παντός, τὸν εὐγενῆ του χαρακτῆρα. Ὁ ἐγωϊσμὸς καὶ ἡ ἀλαζονεία ἦσαν ξέναι πρὸς αὐτόν. Διεκρίνετο διὰ τὴν γαλήνην, τὴν καλωσύνην, τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν. Αἱ διδασκαλίαι του, τόσον αἱ ἀναγόμεναι εἰς τὸν κλάδον τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, ὅσον καὶ αἱ πνευματικαί, ἐκινοῦντο ἐντὸς αὐτῶν τῶν πλαισίων.

Ὑπῆρξε ἕνας καλὸς φ ί λ ο ς πρὸς ὅλους.

Ἡ γῆ ἔλαβε τὸ φθαρτὸν σῶμα του. Ἡ ψυχή του ἂς εὕρῃ τὴν ἀνήκουσαν εἰς αὐτὴν θέσιν μεταξὺ τῶν προηγμένων πνευμάτων.

ἐπεὶ γένος ἔση βροτοῖσιν οἷς ἱερὰ προσφέρουσα φύσις ἕκαστα δείκνυσι». Πορεύου ἐν εἰρήνῃ. Οἱ παλαιοί σου συνεργάται καὶ φίλοι σου ἀδελφικοὶ δὲν θὰ παύσωμε νὰ σὲ ἐνθυμούμεθα, ὅση ἐν ἡμῖν ζωή».

Τὸ Ὕπατον Συμβούλιον ἐκήρυξεν εἰς μνήμην τοῦ ἄλλοτε Ὑπάτου Ταξιάρχου του τρίμηνον πένθος ἁπάντων τῶν φιλοσοφικῶν ἐργαστηρίων.

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τὰ Γραφεῖα τοῦ «Ἰλισοῦ», Δραγατσανίου 6, ὄροφος 6ος, (Πλατ. Κλαυθμῶνος), εἶναι ἀνοικτὰ μόνον κάθε Δευτέρα, Τετάρτη καὶ Παρασκευὴ 10 - 12,30 π.μ.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Παρακαλοῦμεν ἀποστέλλετε μὲ ταχυδρομικὴν ἐπιταγὴν εἰς τὴν διεύθυνσιν: «Κωστῆν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας, 122». Ἀποστολαὶ μὲ τραπεζιτικὰς ἐπιταγὰς ἢ ἐντολὰς μᾶς δυσκολεύουν. Νὰ ἀναγράφεται καθαρὰ τὸ ὀνοματεπώνυμον καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ ἀποστολέως.

ΠΑΛΑΙΑ ΤΕΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟΜΟΙ

Τιμὴ τόμων παρελθόντων ἐτῶν δρχ. 60. Τιμὴ τεύχους δρχ. 12.

Δὲν ὑπάρχουν μεμονωμένα τεύχη ὑπ' ἀριθ. 1 - 5, 7 - 9, 11 - 12, 15 - 18, 23, 25 - 26, 28 - 30, 32 - 33, 40, 44, 49 - 50, 55 - 58, 67 - 68, 79 οὔτε τόμοι 1956 - 1959, 1961 - 1963, 1966 - 1968.

ΑΛΛΑΓΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Τεύχη ἀποσταλέντα στοὺς κατωτέρω συνδρομητάς μας, ἐπεστράφησαν ἀπὸ τὸ Ταχυδρομεῖον μὲ τὴν σημείωσιν: «μετώκησε» ἢ «ἄγνωστος». Παρακαλοῦνται ὅσοι τοὺς γνωρίζουν νὰ τοὺς εἰδοποιήσουν ἢ νὰ μᾶς δώσουν τὰς διευθύνσεις των.

ΑΘΗΝΩΝ:

Νικ. Δουμενης, Μπούσγου 14. Κ. Καραμῆτσος, ἰατρός, Β. Οὐγκὼ 2. Ἰ. Κετσέας, Δερβενακίων 2, Καλλιθέα. Φ. Κυρίμης, Στουρνάρα 29. Ἰω. Μπακανακης, Ἐθν. Τράπεζα. Γρ. Παπαδημητρόπουλος, Λήμνου 89. Χαρ. Πολυχρονιάδης, Κεδρίνου 21—23. Νικ. Στυλιανίδης, Παρνασσοῦ 3. Ἀθ. Φόρτης, Πλ. Βασ. Ἀλεξάνδρου 10, Ν. Σμύρνη. Πασχ. Φουστέρης, Γ. Ἀνδρούτσου 18. Βασ. Χρυσοχόος, ἰατρός, Πατρ. Ἱερεμίου 26.

ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Κ. Ἀδαμαντίδης, Καρκαβίτσα 12, Λάρισα. Στ. Καραμπατσακίδης, ἰατρός, Νεάπολις - Κοζάνης. Χαρ. Λέκας, Β. Ἡρακλείου 21, Θεσ)νίκη. Γ. Πλατάρης, Ζωγράφος, Ξάνθη. Ἀπ. Σαβόπουλος, Μιαούλη 19, Θεσσαλονίκη. Σολ. Τσῶτσος, Σπάρτης 35, Θεσ)νίκη. Πέτρ. Φραγκίδης, Βενιζέλου 72, Καβάλα.

ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑΝ ΤΟΝ ΓΗΪΝΟΝ ΒΙΟΝ

Μᾶρκος Μαρκόπουλος, Ἀθῆναι.
Ἕκτωρ Χειμαριός, Χαλκίς.
Κοσμᾶς Κοσμόπουλος, Η.Π.Α.

ΚΥΠΡΟΣ

Τεύχη «Ἰλισοῦ», τόμοι καὶ βιβλία στὸ Βιβλιοπωλεῖον Ἀντωνίου Στυλιανοῦ, Λεμεσός.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΕΛΑΒΕ Ο «ΙΛΙΣΟΣ»

(μὲ τὴ σειρὰ προτεραιότητος)

Παναγ. Βλαχόπουλος: Ἀριθμοψυχολογία. Ἀθήνα 1971.

Κλεοπάτρα Πρίφτη: Νῖκος Καζαντζάκης. Ἀθήνα 1971.

Δημήτρης Βαλασκαντζῆς: Ἄκμων (ποιήματα). Ἀθήνα 1971.

Μαρία Μιχαὴλ - Δέδε: Ἡράκλειτος, ὁ φιλόσοφος τῶν αἰώνων καὶ ἡ φιλοσοφία τῆς συνεργασίας, 1971.

'Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος: Οἱ σκληροὶ καιροὶ ('Η τραγωδία τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα). 'Αθήνα 1972.
Μαρία Γαιταντζῆ - Τσίκουλα: Φτερουγίσματα στὴ βροχή. 'Αθῆναι
Μαρίκα Μπαμπίλη: Καινούργιοι Κόσμοι (ποιήματα). 'Αθήνα 1970.
Νῖκος Χατζηδημητρίου: Θάλεια (ποιήματα). 'Αθήνα 1971.
Χρῆστος Βουνᾶς: Τὸ Κεφαλονίτικο 'Ημερολόγιο τοῦ 1972.
Ρένα Π. Γρυπαίου: 'Απόηχος τῶν Σκέψεών μου ("Οπως τὸν ἐνοιωσαν οἱ ἄλλοι). 'Αθῆναι 1971
Κώστας Καραχάλιος: Ρωγμές στὴ νύχτα (ποιήματα). 'Αθήνα 1971.
Φύλλα ἀπὸ τὸν κῆπο τοῦ Μορύα,
'Αντώνιος Γ. 'Αδριανόπουλος: 'Αρχαῖοι "Ελληνες Φιλόσοφοι. 'Αθῆναι 1972.
Καλλιόπη Κολιοπούλου - Γρίβα: 'Ιωνικὸ 1821 ('Ιστορικὴ Μελέτη). 'Αθῆναι 1971.
Ρένα Γρυπαίου: Poesies d'une Grecque 'Αθῆναι 1971.
'Ερασμία Θ. Τζίκα: Τομὲς (ποιήματα), Κρήτη - Θάσος (ταξιδιωτικά), 'Αθήνα.
Εὔφη Λαγοπούλου - 'Αποστολίδου : Φθινοπωρινὰ φύλλα (ποιήματα). 'Αθήνα 1972.
Λούλα Δ. Κωνσταντινίδου: Τὸ πέτρινο στόμα (Διηγήματα). 'Αθήνα 1972.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Πνευματικὴ Κύπρος (Νοέμβ. 71, Δεκ. 71, Γεν. 72).
Προβλήματα ἐκλησιαστικά κοινωνικά (Νοέμ. 71, Δεκ. 71, 'Ιαν. 72)
'Ο Κόσμος τῆς Ψυχῆς (Νοέμ 71, Δεκ. 71).
Κρίκος (Νοέμ - Δεκ. 71, 'Ιαν. 72).
Σμύρνα ('Οκτ. 71, Νοέμ. 71, Δεκ. 71, 'Ιαν. 72).
Νέα Σύνορα (Νοέμ. - Δεκ 71).
'Η Πρωτότυπη (Νοέμ. - Δεκ. 71).
Περιοδικὸ 'Ελληνίδων Βορείου 'Ελλάδος (Σεπτ. - Δεκ. 71).
'Η Χαραυγὴ τῆς 'Αληθείας (Δεκ. 71, 'Ιαν. 72).
'Ο Φυσιολάτρης (Δεκ. 71, 'Ιαν. - Φεβρ. 72).
Διεθνὴς Συνεργασία (Δεκ. 71).
Δελτίον «Πρακτορείου Πνευματικῆς Συνεργασίας» ('Ιαν. - Φεβ. 72).
Τά 'Αθηναικά ("Εκδοσις Συλλόγου 'Αθηναίων). (Χριστούγεννα 1971).

'Ιδιοκτήτης: 'Εκδόσεις «'Ιλισός» Συν. Π. Ε., Δραγατσανίου 6. 'Εκδότης - Διευθυντής: Κωστῆς Ν. Μελισσαρόπουλος, Πλατ. 'Εθνικῆς Τραπέζης 3, Φιλοθέη. Προϊστάμ. Τυπογραφείου: 'Ιορδ. Α. 'Ορφανίδης, Ποσειδῶνος 51, Π. Φάληρον. Στοιχειοθεσία - 'Εκτύπωσις: «'Επτάλοφος» Ε.Π.Ε., Ζωοδόχου Πηγῆς 4, τηλ. 631 675. 'Αθῆναι, 'Ιαν. - Φεβρ. 1972.
Τιμὴ τεύχους δρχ. 12.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ «ΙΛΙΣΟΥ»

Βόλος Γ. Κουκουβίνος
Δράμα Φίλ Τζαλλας
Ζακυνθος: Ν. Ταμπαλῆς
'Ηρακλειον: Λ. Κουντῆς
Θεσσαλονικη: Γ. Βαρᾶνος
Καβαλα. Σ. Ρωμανιᾶς
Κοζανη: Στέλλα Τσιομπανου
Λαμια Εὐ. Παπαντωνιου
Λαρισα: 'Εσδρᾶς Μωυσῆς
Μυτιληνη: 'Ηλ. Κουκελλης
Ξανθη Εὔελπις Ράνος
Πατραι 'Αθ. Κοντοσάκις
Ροδοζ Μ. Φωστιέρης
Σῦρος Π Ζαραφωνιτης
Χαλκις. Θεοδ. Οἰκονόμου
Χανια Ν. Βαρδάκης
'Αμμοχωστος: 'Ανδ. Τσόκκος
Λεμεσος: 'Αντ. Στυλιανοῦ
Λευκωσία: 'Αχ. Ζαβαλλῆς
Παφος: Κ. Καθητζιώτης
'Ισταμπούλ: Γ. Βακαλοπουλος.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

Τὸ ὡραιότερο δῶρο

ΕΝΑ ΚΑΛΟ ΒΙΒΛΙΟ

Βλέπε Τιμοκατάλογον Βιβλίων
εἰς σελ. 2 ἐξωφύλλου

(Ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν)

ΕΓΓΡΑΨΑΤΕ ΝΕΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ

Συνδρομὴ 1972 δρχ. 70 (ἐξωτερικοῦ $ 3)

Ὅλοι οἱ συνδρομηταὶ ἐσωτερικοῦ ἔχουν δικαίωμα νὰ ἀγοράζουν τούς τόμους ἐπιλογῆς

Α΄ Τριετίας 1956—1957—1958

Β΄ Τριετίας 1959 1960—1961

ἕκαστον πρὸς δρχ. 70 ἀντὶ δρχ. 90

ΒΙΒΛΙΑ ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς	**ἄδ 25 δεμ. 40**
Μ ε λ ε τ ή μ α τ α	**ἄδ. 50 δεμ. 70**
Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφία	**ἄδ. 60 δεμ. 80**
Τὰ Βήματα τῆς Φιλοσοφίας . . .	**ἄδ. 50 δεμ. 70**
ΜΗΤΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) Β΄ἔκδοση ἀναθεωρημένη 1971 . .	**δεμ. 70**
Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρισναμοῦρτι .	**ἄδ. 50 δεμ. 70**

Τύποις: ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Ε.Π.Ε. ☎ 631.675—926.963

Βραβεία Εκθέσεων
ΛΟΝΔΙΝΟΥ - ΒΟΛΩΝΙΑΣ - ΝΙΚΑΙΑΣ

"ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΜΒΡΕΛΛΟΠΟΙΪΑ"

- ΟΜΒΡΕΛΛΕΣ
- ΜΠΑΣΤΟΥΝΙΑ
- ΕΙΔΗ ΕΞΟΧΗΣ

Δ. ΡΗΓΑΣ

ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ: ΧΟΝΔΡΙΚΗΣ-ΛΙΑΝΙΚΗΣ ΑΙΟΛΟΥ 70

ΑΙΟΛΟΥ 70 · ΤΗΛ. 312.322 · ΑΘΗΝΑΙ
ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ 25 · ΤΗΛ. 831.768 · ΑΘΗΝΑΙ
ΑΝΔΡΟΜΑΧΗΣ 289 · ΤΗΛ. 968.467 · ΚΑΛΛΙΘΕΑ